

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

Liber Primvs, De Romani Pontificis Ecclesiastica Hierarchia. Præfatio in
Libros de summo Pontifice.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

LIBER PRIMVS,
DE ROMANI PONTIFI-
CIS ECCLESIASTICA
MONARCHIA.

CAPVT PRIMVM.

*Proponitur quaestio, Quodnam sit optimum
regimen.*

EMINI DVBIVM ESSE POTEST, QVIN
& potuerit & voluerit Saluator noster IESVS
CHRISTVS Ecclesiam suam ea ratione &
modo gubernare, qui sit omnium optimus &
vtilissimus. Tres autem sunt formæ bonæ gu-
bernationis: MONARCHIA, id est, vnius principatus, cuius
contrarium vitium est Tyrannis: ARISTOCRATIA, id est,
regimen optimatum, cui opponitur Oligarchia, id est, factio
paucorum: & DIMOCRATIA, hoc est, populi totius impe-
rium, quod in seditiones non raro degenerat.

Docent hoc principes Philosophorum, PLATO in politi-
co, & ARISTOTELES lib. 3. polit. cap. 5. & lib. 8. Ethic. cap. 10.
Nec sine magna ratione id docent, nam si multitudo guber-
nanda est, fieri non potest, quin aliquo modo ex tribus gu-
bernetur. Aut enim vnus præficietur Reipublicæ, aut aliqui
de multis, aut omnino omnes. Si vnus, Monarchia erit: si ali-
qui de multis, Aristocratia: si omnes omnino, Dimocratia.

Quamquam autem tres tantum sunt formæ simplicis gu-
bernationis: possunt tamen inter se illæ quasi permisceri, ex
qua permixtione quatuor aliæ formæ mixti regiminis pro-
ducentur. Vna, temperata ex omnibus tribus: Altera, ex Mo-
narchia & Aristocratia: Tertia, ex Monarchia & Dimocratia:
Postre-

*tres se formæ bonæ gu-
bernationis:*

Postrema, ex Dimocratia & Aristocratia. Quibus ita constitutis, prima nascitur quaestio, quæ sit ex septem formis gubernationis optima?

Ac Ioannes quidem CALVINVS, vt omnes omnino vias obstruat, quibus ad Ecclesiasticam Monarchiam constituentem disputando perueniri solet, Aristocratiam ex formis simplicibus; ex mixtis verò, temporatum regimen ex ipsa, & Dimocratia, omnibus aliis anteponeit: deterrimam omnium vult esse Monarchiam, præsertim si in toto orbe terrarum, aut in Ecclesia vniuersa constituatur. Verba eius ex lib. 4. Infit. cap. 6. §. 9. hæc sunt: *Verum sit sanè & volunt, bonum atq; vtile, orbem totum Monarchia contineri, quod est tamen absurdissimum, sed ita sit; nunquam tamen concedam id ipsum in Ecclesia gubernatione valere.* Et cap. 20. §. 8. *Equidem si in se considerentur tres illa, quas ponunt Philosophi regiminis forma, minime negauerim vel Aristocratiam, vel temperatum ex ipsa & politia statum aliis omnibus longe excellere.* Subiicit deinde rationes duas; vnã ab experientia ductam, alteram ab auctoritate diuina: *Id, inquit, cum experimento ipso semper fuit comprobatum, tum sua quoque auctoritate Dominus confirmauit, cum Aristocratiam politæ vicinam, apud Israëlitas instituit.*

Nos verò B. THOMAM, aliosque Theologos Catholicos sequuti, ex tribus simplicibus formis gubernationis, Monarchiam ceteris anteponimus: quanquam propter naturæ humanæ corruptionem, vtiliorem esse censemus hominibus hoc tempore Monarchiam temperatam ex Aristocratia & Dimocratia, quàm simplicem Monarchiam: modò tamen primæ partes Monarchiæ sint, secundas habeat Aristocratia, postremo loco sit Dimocratia.

Verum, vt facilius res tota explicari & argumentis confirmari possit, sententiã nostram tribus propositionibus complectemur. PRIMÀ propositio, ex formis simplicibus præstantissima est Monarchia. SECUNDA, regimen temperatum ex omnibus tribus formis, propter humanæ naturæ corruptionem vtilius est, quàm simplex Monarchia. TERTIA, circumstantiis seclusis simplex Monarchia simpliciter & absolutè excellit.

•••••

CAPVT

CAPVT II.

*Probatur prima propositio, quòd Monarchia
simplex simplici Aristocratia & Dimo-
cratia præstet.*

VT igitur à prima incipiamus; Non comparamus hoc loco Monarchiam cum mixti regiminis formis, neq; eam mixtis & simplicibus omnibus anteponimus: sed hoc solum asserimus, si simplex aliqua forma regiminis necessariò eligenda sit, sine dubio eligendam esse Monarchiam. Id verò his argumentis comprobamus.

PRIMO, conueniunt in hanc sententiam veteres omnes scriptores Hebræi, Græci, Latini, Theologi, Philosophi, Oratores, Historici, Poëtæ. Ex Theologis Hebræis, **PHILO** in lib. de confusione linguarum, laudans **Homeri** sententiam: *Illud, inquit, multos imperitare malum est, Rex vnicus esto; non ad ciuitates, & homines magis pertinet, quàm ad mundum, & Deum.*

Ex Græcis, beatus **IUSTINVS** in oratione exhortatoria ad Gentes, multorum principatum noxium esse docet, & contrà, vnius vtilem, & salutarem: *Vnius enim, inquit, principatus, à bellis disidiisq; solutus, ac liber esse solet.* Beatus quoq; **ATHANASIVS** in oratione aduersus idola: *Vt, inquit, multitudo Deorum, nullitas est Deorum, ita quoque necesse est multitudinem Principum id efficere, & nullus esse Princeps videatur: Vbi autem Princeps non est, ibi prorsus disturbatio nascitur.*

Ex Latinis idem docet, **B. CYPRIANVS** qui in tractatu de idolorum vanitate, ex eo potissimùm probat, Deum esse vnum, quia Monarchia sit optimum, & naturalissimum regimen: *Ad diuinum, inquit, imperium etiam de terris mutemur exemplum. quomodo vnquam regni societates aut cum fide cepit, aut sine cruore desit?* & **B. HIERONYMVS** in epist. ad Rusticum Monachum: *Vnus, inquit, Imperator, Iudex vnus prouincia: Roma, & condita est, simul habere duos Reges non potuit.* Denique **S. THOMAS** in 1. par. quaest. 103. art. 3. & lib. 4. contra Gent. cap. 76. idem docet.

Iam

Iam ex Philosophis. PLATO in politico ultra medium: *Vnius*, inquit, *dominatio bonis instructa legibus, lex illarum omnium optima est; Gubernationem vero eam, in qua non multi imperant, mediam censere debemus: ceterum multorum administrationem omnibus in rebus debilem, atque infirmam.* Platonem sequutus ARISTOTELES lib. 8. Ethic. cap. 10. posteaquam tres illas formas regiminis enumerauerat, ista verba subiecit: *Harum optima regnum, pessima Respublica est.* SENECA lib. 2. de benef. Marcum Brutum, ait, non satis prudenter egisse, cum Iulium Cæsarem spe libertatis occidit; & rationem reddens ait: *Cum optimus ciuitatis status sub rege iusto sit.*

Porrò PLUTARCHVS integrum opusculum de Monarchia, ceterisque formis regendæ multitudinis conscripsit, in quo opusculo sententiam suam ita expressit: *Si optio*, inquit, *eligendi concessa fuerit; non aliud eligat, quam vnius potestatem.* Et rursus idem Plutarchus in Solone, cum dixisset Athenis plurimas seditiones ortas esse, cum Dimocrazia vigeret, addidit continuò: *Vna autem superesse ratio videbatur ad salutem, & quietem, si res delata ad dominatum essent.*

Ex Oratoribus. ISOCRATES in ea oratione quæ inscribitur Nicocles, multis rationibus hoc ipsum probare contendit. Ioannes verò STOBÆVS 45. sermonem hoc titulo prænotauit, *ὅτι κέλαιον ἢ μοναρχία*, atque in eo sermone Hesiodi, Euripidis, Serini, Ecfantis, aliorumque multorum ad hoc ipsum confirmandum testimonia producit.

HERODOTVS ex Historicis lib. 3. qui Thalia inscribitur, cum exposuisset cædem Magorum, qui regnum in Perside occupauerant; exponit etiam disputationem, quæ inter Principes versata fuerat de Republica constituenda. Cuius disputationis is exitus fuit, vt diligenter excussis eorum sententiis, qui pro Aristocrazia vel Politia certabant, omnium consensione, vno tantum excepto, Monarchia vilissima & præstantissima iudicaretur, & propterea etiam in Perside retineretur.

Denique ex Poëtis, HOMERVS in 2. lib. Iliados sententiam illam protulit ab omnibus penè scriptoribus celebratam, *ἢ κ' ἀγαθὸν πολυκοιρανίην, εἰς κοίραν ἔσω, εἰς βασιλεύς.* Ad quod Homeri testimonium, quod solùm ex tam multis aduersus

uerfus sententiam suam obiecit, respondet CALVINVS li. 4.
 Instit. cap. 6. §. 8. *Facilis est, inquit, responsio, non enim hoc sensu vel ab Homero Vlysse, vel ab aliis laudatur Monarchia, quasi vnus debeat totum orbem imperio regere: sed indicare, volunt, regnum duos non capere, & potestatem (vt ait ille) impatientem esse consortis.*

At certè si facile fuit Caluino respondere, facilius nobis erit responsionem eius refutare. Nam vel nihil dicit, vel quod nos dicimus, dicit, vel falsum dicit, & sibi cōtradicit. Si enim, cū ait, vnum regnum non capere duos, vim facit in verbo, *Regnum*, & vult dicere, regnum propriè dictum non capere duos, quia si duo sint, non erit regnum propriè dictum, cū regnum propriè sit vnus hominis summa potestas: tum nihil omnino dicit, sed solū ambiguitate verborum offundit tenebras imperitis. Nam eo sensu dicere, regnū non capit duos, idem significat ac si aliquis diceret, regimen vnus non est regimen duorum: & vnus homo non sunt duo homines. Ad quod pronuntiandum nihil opus erat sapientia Vlyssis.

Si verò non vim in verbo facit, sed per regnum intelligit multitudinem, quæ regi debet: tum id ipsum dicit, quod nos dicimus. Idcirco enim asserimus, Monarchiam præstare Politicæ & Aristocratia, quòd multitudo non commodè regatur à multis, & potestas impatiens sit consortis.

Si denique vult intelligi per regnum, non quamuis multitudinem, sed vnā aliquam prouinciam, siue vnum exiguum regnum: vt sensus sit, vni prouinciæ vnum esse regem attribuendum, non tamen idem esse iudicium de toto orbe terrarum: tum & falsum dicit, & sibi ipse contradicit. Nam Homericus Vlysses non disputat de constituenda Republica in aliqua vna prouincia, sed concionatur ad vniuersum exercitum Græcorum, qui tunc pugnabat ad Troiam, in quo exercitu multæ nationes erant, multi principes, aliquot etiam reges; atque affirmat, non oportere eam omnem multitudinem à multis regi, sed ab vno. Itaq; sensus eius celeberrimæ sententiæ non alius esse potest, quam in quauis vna multitudine vnum esse debere rectorem primarium. quod quidem æquè locum habet in exiguo regno, & in maximis imperiis. non enim vni regno exiguo vnus debetur Rex, quod illud regnum sit exiguum, sed quod sit vnum.

Quare si regnum aliquod amplissimum, quale fuit Ninis vel Cyri, vel etiam Alexandri, aut Augusti, vnum sit: vnus ei debebitur Princeps. & quoniam Ecclesia vna est, Luc. i. *Regni eius non erit finis*. Et Dani. 2. *In diebus regnorum illorum suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur*: propterea etiam ab vno regi debet.

Porro pugnat etiam secum Calvinus: siquidem non solum in toto orbe terrarum non existimat vtilem esse Monarchiam, sed neque in aliqua vna ciuitate aut Ecclesia, aut aperte colligitur ex lib. 4. Institut. cap. 11. §. 6. vbi omnem Ecclesiasticam potestatem cœtui seniorum tribuit: & ex lib. 4. cap. 20. §. 8. vbi laudat eas ciuitates, quæ excusso iugo Principum, à senatu & populo gubernantur, vt est Respublica Geneuensium. Cùm igitur nullum omnino locum Monarchiæ Calvinus relinquat, viderit ipse quàm bene respondeat tot & tam grauibus auctoribus qui Homeri sententiam laudant.

ALTERA ratio ducitur ab auctoritate diuina, quæ tribus modis ostendit Monarchiam esse optimum regimen. Ac PRIMUM, institutione generis humani. Deus enim ex vno fecit omne genus hominum, vt Apostolus ait Actor. 17. non enim virum & fœminam pariter ex humo produxit, sed virum ex humo, fœminam ex viro. Cuius rei causam exponens S. Ioannes CHRYSOSTOMVS hom. 34. in epist. 1. ad Corinth. cap. 13. eam esse dicit, vt esset inter homines non Dimocrazia, sed regnum. Etenim si plures homines simul ex humo producti fuissent, omnes illi ex æquo Principes suæ posteritatis esse debuissent. Quocirca meritò dubitare potuissemus, num placeret Deo regimen vnus. Nunc verò cùm ex vno fecerit omne genus hominum, & omnes omnino pendere voluerit ab vno: satis aperte significasse videtur, vnus principatum se potius approbare quàm multorum gubernationem.

Deinde indicauit Deus sententiam suam, cùm non solum hominibus, sed etiam omnibus penè rebus inseuit naturalem propensionem ad Monarchicum regimen. neque dubium esse potest, quin naturalis propensio ad auctorem naturæ Deum referenda sit. Esse autem, præter ceteras regiminis formas, maximè naturalem principatum vnus, declarat imprimis, quod in qualibet domo naturaliter ad vnum patrem-familias pertinet gubernatio coniugis, filiorum, seruorum, rerum

Monarchiam esse optimum regimen.

rerum denique ceterarum. item quod maxima pars orbis terrarum à Regibus gubernatur. Præterea quod longè verustiora sunt regna quàm Respublicæ: *Principio rerum* (inquit Iustinus libro I.) *gentium nationumque Imperium penes Reges erat.*

Denique, quod etiam animantia rationis expertia, vnius principatum expetere videantur. Sic enim loquitur S. CYPRIANVS in tract. de idolorum vanitate: *Rex vnus apibus, Dux vnus in gregibus, & in armentis Rector vnus.* Addit sanctus HIERONYMVS in epist. ad Rusticum: *Et grues vnum sequuntur ordine literato.* Ridet CALVINVS hanc rationem lib. 4. Instit. cap. 6. §. 8. *Huius rei, inquit, si Deo placet, probationem sumunt à gruibus & apibus, quæ sibi ducem vnum semper eligunt, non plures. Recipio sanè quæ proferunt exempla. Sed an ex toto orbe confluunt apes, ut regem vnum eligant? suis aluearibus contenti sunt reges singuli. ita quoq, in gruibus, vnaquæque caterua proprium regem habet. quid inde aliud euincunt, quàm singulis Ecclesiis debere suos Episcopos attribui?*

Sed facile est refellere istam Caluini responsionem. nam Ecclesia sicut vnum est ouile, Ioan. 10. non multa ouilia; sic etiam vnum alueare & vna caterua dici potest. & idcirco quemadmodum Rex vnus est apibus, & grues vnum sequuntur ordine literato; ita debet Ecclesia vniuersa vnum habere ac sequi ducem, & ductorem primarium. Deinde grues & apes non sunt eius naturæ, vt possint cum absentibus & longè positis animorum coniunctione copulari; & propterea mirum non est si ex toto orbe non confluant, vt regem vnum eligant: tum hoc ipso quod quælibet earum caterua regem suum habet, satis apertè ostendunt quàm sit naturale regimen vnius.

Deniq; si his exemplis à grauissimis Patribus allatis euincimus, vt Calvinus dicit, singulis Ecclesiis debere suos Episcopos attribui; cur Episcopus ipse non patitur, nisi fortè solo nomine, re autem ipsa omnem Ecclesiasticam potestatem cœtui seniorum attribuit?

Sed his omissis, quam formam regiminis Deus auctoritate sua confirmare voluerit, colligi potest etiam, atque hinc maximè, ex ea Repub. quam in populo Hebræorum instituit. non enim, vt Calvinus ait, nec probat, gubernatio Hebræorum Aristocratica fuit, ac politiæ vicina, sed planè Monarchica.

chica. Principes apud Hebræos fuerunt primò Patriarchæ, vt Abraham, Iacob, Iudas, & ceteri; deinde Duces, vt Moses, & Iosue; tum Iudices, vt Samuel, Samson, & alij; postea Reges, vt Saul, Dauid, Salomon; postremò iterum Duces, vt Zorobabel, & Machabæi.

Ac Patriarchas quidem regia potestate præditos fuisse indicant res gestæ ipsorum. **A B R A M**, Genes. 14. bellum gessit aduersus quatuor reges, nec legitur ab vlllo senatu optimatum potestatem accepisse, sed nec vllum quidem senatum consuluisse. **I V D A S** Genes. 38. nulum suam quæ stupri fuerat accusata, igni adiudicauit. nec ipse vllum senatum consuluit aut rogauit. **M O S E S** Exod. 32. vt verus & summus Princeps populi Iudaici multa millia Iudæorum propter vitulum aureum, quem erexerant, vna die iussit occidi: neque legimus vllum senatusconsultum, aut plebiscitum præcessisse. Idem omnino de iudicibus dici potest, qui nulla facultate à senatu vel populo accepta, & bella gerebant, & quos volebant neci dabant. Certè **G E D E O N** Iudic. 8. post victoriam de Medianitis, occidit septuaginta viros vrbs Socoth, & turrim Phanael subuertit.

Porro Reges, & qui eos sequuti sunt Duces Iudæorum, summa atque adedò regia potestate præditos fuisse, illustrius est quàm vt sit necesse probari. Viderit ergo Calvinus vbi legit, Rempub. Iudæorum ab optimatibus & populo non ab vno aliquo principe gubernari solitam.

Sed **O B I C I E T** fortasse id quod habemus lib. 1. Reg. ca. 8. vbi à Deo reprehèduntur Israëlita, quòd postulassent regem. nam si Deo non placuit regem institui ad eam Rempub. gubernandam, quomodo credibile est Duces, & Iudices à Deo constitutos, regiam potestatem habuisse?

R E S P O N D E M V S, duobus modis posse aliquem vnum toti Reipub. cum summa potestate præfici: Vno modo, vt Regem & dominum, qui à nullo dependeat: Altero modo, vt Proregem seu ducem primarium, qui toti quidem populo præsit, sed regi tamen suo subiiciatur.

Iam igitur Deus hoc posteriore modo Rempub. Iudæorum instituerat tempore Ducum & Iudicum, vt nimirum esset ipse quasi proprius & peculiaris rex illius populi: Et tamen quoniam illi homines erant, & rectore indigebant visibili, & quem

quem adire & appellare possent, præficeret eis hominem aliquem tanquam proregē, qui nullo modo à populo sibi subiecto, sed à solo vero Rege Deo, penderet. Hinc est illud ad Samuel. 1. Reg. 8. *Non te abiecerunt sed me, ne regnem super eos.* Et illud Apostoli Hebr. 3. *Moses fidelis fuit in tota domo eius tanquam famulus.*

Quia verò non contenti Iudæi hoc statu Reipublicæ, ad priorem illum modum Regem habere voluerunt, qui non modò vnus omnibus imperaret, quod etiam Duces & Iudices faciebant, sed etiam vniuersum regnum, vt suum & proprium possideret, & ad filios & nepotes tanquam hæreditatem aliquam transmitteret; Propterea meritò reprehensi & castigati à Domino sunt. Nec tamen ita displicuit Deo illa populi cupiditas habendi proprium Regem, vt iusserit eos ad Politiam potius, vel Aristocratiam animum applicare: quin potius ipse regem illis optimum designauit, ac postea tam diu & regem & regnum eorum seruauit & protexit, donec in officio permanserunt.

SEQVITVR POSTREMARATIO, quæ ducitur ab enumeratione earum proprietatum, quas pro comperto omnes habent optimo regimini conuenire. Ac PRIMA quidem proprietas est, ordo. Eò siquidem melior gubernatio est, quò magis est ordinata. Magis autem ordinatam Monarchiam esse, quàm Aristocratiam vel Dimocratiam, sic demonstrari potest: Omnis ordo in eo positus est, vt alij præsent, alij subiiciantur; nec enim inter pares, sed inter superiores & inferiores ordo dignoscitur. Vbi autem Monarchia est, ibi omnes omnino ordinem aliquem habent, cum nemo sit qui nõ subiiciatur alicui, eo solùm excepto, qui curam omnium gerit. Hac ratione in Catholica Ecclesia summus est ordo, vbi plebes subiiciuntur Parochis, Parochi Episcopis, Episcopi Metropolitans, Metropolitanis Primatibus, Primates Pontifici maximo, Pontifex maximus Deo. Vbi verò gubernatio penes optimates est, plebes quidem ordinem suum habent, cum subiiciantur optimatibus: sed optimates inter se ordinem nullum habent. Multò etiam magis Dimocratia ordine caret, cum omnes ciues eiusdem conditionis, & auctoritatis in Republica censeantur.

ALTEIRA proprietas est, assequutio proprij finis. Nec enim dubium esse potest, quin illa sit melior forma regendæ multitudinis, quæ commodius & facilius propositum finem assequitur. Finis autem gubernationis est, ciuium inter se coniunctio, atque pax: quæ coniunctio in eo potissimum sita esse videtur, vt idem sentiant, idem velint, idem sequantur omnes. Id verò multò certius, & facilius obtinebunt, si vni parendum sit, quàm si multis. Vix enim fieri potest, vt multi, quorum vnus ab alio non dependeat, de rebus iisdem eodem modo iudicent. Itaque si multi sint, qui multitudinem regunt, & alius aliud imperet: aut alicui non parebitur, aut in varia studia populum scindi necesse erit. Quod tunc minime potest accidere, cum ad vnus tantum officium pertinet imperare.

Confirmat hoc idem vsus atque experientia rerum magistra. Siquidem apud Romanos sub Regibus raræ admodum inter ciues dissensiones leguntur fuisse: exactis autem Regibus, cum per annuos magistratus Respublica gereretur, rarus ille annus fuit, in quo nõ contenderent patritij cum plebeis; ac tandem eò vsq; ciuiles contentiones progressæ sunt, vt suis quodammodo manibus potentissima illa Respublica interiret. Accedit etiam illud, quod nunquam maiori & diuturniore pace Romana ciuitas vsa est, quam sub imperio Augusti, qui primus Romæ stabilem Monarchiam instituit.

TERTIA proprietas est, robur ac potentia Reipublicæ: illa enim gubernatio omnium iudicio ceteris antecellit, quæ potentiolem ac fortiolem Rempublicam facit. Illa verò fortior Respublica est, in qua maior est ciuium inter se coniunctio & conspiratio. vires enim coniunctæ se ipsis dissipatis fortiores sunt. At maior coniunctio est vbi ab vno pendent omnes, quàm vbi à multis, vt supra demonstratum est: igitur Monarchia & fortiolem facit Rempublicam, & ipsa optima gubernatio est.

Accedit experientia. siquidem ex quatuor potentissimis imperiis, tria sub Regibus creuerunt, imperium videlicet Assyriorum, Persarum & Græcorum: vnum est Romanum, quod sub populari dominatu creuit: sed & illud in maximis rerum perturbationibus sine Dictatore, id est, Rege ad tempus constituto, conseruari non poterat; & multò magis postea sub
Augusto

Augusto Monarcha floruit, quàm tempore Reipublicæ vnquam floruisset.

QVARTA proprietas est, stabilitas ac diurnitas. Neque enim negari potest, quin illa sit melior gubernatio, quæ stabilior & diurnior est. At Monarchiam quidem multò quàm Aristocratiam, vel Dimocratiam diutius duraturam, si de externa vi agatur, iam demonstratum est, cùm docuerimus eam sine dubio esse ceteris fortiozem.

Nunc illud superest demonstrandum, nulla adhibita vi externa, minus esse Monarchiam casibus & mutationi obnoxiam, quàm vllam aliam formam gubernationis. Id verò ita probatur: *Omne regnum in se diuisum desolabitur*, vt Christus ait Matth. 12. difficilius autem diuidi potest Monarchia, quàm vlla alia forma regiminis. id enim minus facile diuiditur, quod est magis vnum. magis autem vnum est ipsum simplex vnum, quàm multitudo conspirans in vnum. illud enim est vnum per se, & naturaliter, & nihil aliud est quàm vnum; hæc autem solùm ex arte est vnum, per se verò & naturaliter multa. Igitur Monarchia, quæ pendet ab vno, minus facile scindi, destruiue potest, quàm Aristocratia vel Dimocratia, quæ pendent à multitudine conspirante in vnum.

Hinc nimirum Monarchia Assyriorum à Nilo ad Sardapalum sine interruptione durauit annis M. CCC. XL. vt Eusebius docet in Chronico; vel M. CCC. vt colligit Iustinus lib. 1. vel supra M. CCC. C. vt vult Diodorus lib. 2. cap. 7. Sic autem durauit hoc regnum, vt semper successor in regno fuerit demortui Regis filius, si verum est quod scribit Velleius Paterculus in priore volumine historiarum.

SCYTHARVM autem regnum, quod est habitum omnium vetustissimum, nec ab vllò externo hoste destrui potuit, vt Iustinus lib. 2. scribit; nec est per se vllò vnquam tempore dissolutum. Quocirca aliquot annorum millibus regnum illud stetit, necesse est. nulla autem Respublica est quæ diurna & stabilis fuerit.

Certè Respublica potentissima Romanorum vix annos CCC. LXXX. numerare potuit. tot enim sunt ab exactis Regibus vsque ad Imperium Iulij Cæsaris. At sub Monarchis in Oriente à Iulio vsque ad Constantinum vltimum sine interruptione durauit annis M. CCC. XC. V. in Occidente

autem ab eodem Julio vsque ad Augustulum supra quingentos; & à Carolo Magno vsque ad præsentem Imperatorem annos ferè DCC C. Sed nec illis CCCC. LXXX. annis, quibus floruit in Romano Imperio Dimocratia, semper eodem modo Respub. regebatur. Initio enim annui Consules creati sunt; paulò post, additi Tribuni; tum Consulibus & Tribunis sublatis creati decemviri; illis etiam post annum eiectis, iterum Consules & Tribuni reuocati; non rarò etiam Dictatores, & aliquoties Tribuni militares cum Consulari potestate introducti. Itaque nulla vna forma diu durauit, nec omnes simul ad ætatem nobilium regnorum peruenire potuerunt.

Obiicient fortasse Rempub. Venetorum, quæ annos numerat supra mille & centum. At ne ipsa peruenit ad annos regni Scytharum, vel Assyriorum; immò nec Francorum quidem. & præterea non est Respublica Venetorum Aristocratia admixta Politix, quam formam Caluinus laudat, sed Aristocratia admixta Monarchix. nec vllum in ea ciuitate locum habet Dimocratia.

QVINTA ac postrema proprietas est, facilitas gubernationis. Multum enim refert, facile ne an difficulter obtineri possit, vt ciuitas benè gubernetur. Facilius autem esse, vt ab vno rectè ciuitas regatur quàm à multis; his rationibus probari potest.

PRIMUM, facilius est vnum hominem bonum reperire, quàm multos. Deinde facilius populi, vni quàm multis parebunt. PRAETEREA, Magistratus qui per vices, atque ad breue tempus Rempublicam gerunt, prius saepe deponere coguntur prouinciam, quàm Reipublicæ negotia planè cognouerint; Rex autem qui semper eodem officio fungitur, tametsi interdum tardioris ingenij sit, tamen vsu atque experientia multis aliis præstat. ITEM, annui magistratus negotia Reipublicæ eo quod non propria sed communia sint, quasi aliena respiciunt; Rex verò tanquam sua & propria; certum autem est cum facilius, tum etiam diligentius propria, quàm aliena curari. ADHÆC, vbi multi sunt qui regunt, vix fieri potest, vt inde absit æmulatio, ambitio, contentio: ex quo non rarò accidere solet, vt alij alios impediunt, atque id efficiant, vt qui in præsentia res gerunt, malè Rempublicam admi-

administrent, quò maior ad se, cum magistratu ipsi fungentur, gloria redundet: At verò Monarcha, quia non habet cui inuideat, aut cum quo de gubernatione contendat, faciliùs omnia moderatur.

Postremò, quemadmodum in amplis familiis, vbi multis seruis idem ministerium assignatur, negligèter negotia procurantur, quòd vnus alij prouinciam communem relinquat: Sic etiam vbi multi sunt Principes Reipublicæ, vnus alium respicit, & dum vnusquisque in Collegas onus reiicit, nemo satis diligentem curam adhibet ciuitati. Rex autem qui scit à se vno pendere omnia, cogitur nihil negligere. Atque hactenus quidem demonstratum est, Monarchiam simplicem, simplici Aristocratia, longè præstare. Nunc ad secundam propositionem comprobendam accedemus.

CAPVT III.

Quòd Monarchia Aristocratia & Dimocrazia admixta utilior sit in hac vita, quàm simplex Monarchia.

LTERA igitur propositio talis erat, Regimen temperatum ex omnibus tribus formis, propter naturæ humanæ corruptionem, utilius est quàm simplex Monarchia. quæ sanè gubernatio id requirit, vt sit quidem in Repub. summus aliquis Princeps, qui & omnibus imperet, & nulli subiiciatur: Præsides tamen prouinciarum vel ciuitatum, non sint Regis vicarij, siue annui iudices, sed veri Principes, qui & imperio summi Principis obediant, & interim prouinciam vel ciuitatem suam, non tanquam alienam, sed vt propriam moderentur. Ita locum haberet in Repub. tam regia quædam Monarchia, quàm etiam principum optimatum Aristocratia.

Quod si his adderetur, vt neque summus ille Rex, neque Principes minores hæreditaria successione dignitates illas acquirerent, sed ex vniuerso populo optimi quique ad eas eueherentur: iam esset etiam suus quidem locus Dimocratia in Republica attributus. Hanc esse optimam & in hac mortalivita maximè expetendam formam regiminis, duobus argumentis comprobamus.

PRIMUM enim haberet eiusmodi gubernatio ea omnia bona, quæ supra demonstrauimus inesse in Monarchia; & esset præterea in hac vita gratior & utilior. Ac bona quidem Monarchiæ in hac nostra gubernatione inesse, planum est: cum hæc gubernatio Monarchiam quandam verè ac propriè comprehendat: futuram autem in omnibus gratiorem, ex eo perspicui potest, quòd omnes illud genus regiminis magis amant, cuius participes esse possunt: quale sine dubio est hoc nostrum, cum virtuti, non generi deferatur.

De utilitate verò nihil est quod dicamus, cum certum sit, non posse vnum aliquem hominem per se prouincias, & ciuitates singulas regere, & velit nolit cogatur earum procuracionem vel administris vicariis suis, vel propriis earum Principibus demandare: & rursus æquè sit certum multò diligentius ac fidelius Principes res suas, quàm alienas Vicarios procuraturos.

Accedit ALTERVM argumentum ex auctoritate diuina. Deus enim eiusmodi regimen, quale paulò antè descripsimus, in Ecclesia sua tam veteris quàm noui Testamenti instituit. Ac de veteri quidem Testamento facillè probari potest: habuit enim populus Hebræorum semper vnū siue Ducem, siue Iudicem, siue Regem, qui toti multitudini imperaret, quod pertinet ad Monarchiã; habuit præterea multos Principes minores, de quibus ita legimus Exod. 18. *Electis viris strenuis de cuncto Israël, constituit eos Principes populi, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & Decanos, qui iudicabant plebem omni tempore.* id autem ad Aristocratiam pertinet. Deniq; ex omni plebe, non ex vna aliqua tribu Principes assumebantur, vt ex eodè loco Exod. 18. & etiam Deut. 1. aperte colligitur, quod aliquo modo Dimocratia est.

De Ecclesia Testamenti noui idem postea probandum erit, esse in ea videlicet summi Pontificis Monarchiam; atque Episcoporum (qui veri Principes & Pastores, nõ Vicarij Pontificis maximi sunt) Aristocratiam; ac demum suum quendam in ea locum habere Dimocratiam, cum nemo sit ex omni Christiana multitudine, qui ad Episcopatum vocari non possit: si tamen dignus eo munere iudicetur.

CAPVT IIII.

Quòd circumstantiis seclusis, Monarchia simplex absolutè & simpliciter excellat.

SEQVITVR tertia propositio, quæ talis erat. Circumstantiis seclusis Monarchia simplex omnibus aliis gubernandi formis absolutè & simpliciter præstat. Nam si ea de causa mixtum regimen inter homines, Monarchiæ simplici anteponimus, quod nequeat vnus homo omnibus locis adesse, & necessariò cogatur aut per administratos Vicarios suos, aut per Principes negotia Reipub. procurare; certè hac circumstantia personæ, & aliis, si quæ sunt eiusdem generis exclusis, nulla erit ratio, cur simplex Monarchia aliis formis regiminis non præferatur.

Sed habemus præterea aliud efficacius argumentum. Si quidem Monarchia simplex in imperio Dei & Christi locum habet: debent autem Deo & Christo optima quæque attribui: igitur optimum regimen simplicem Monarchiam esse necesse est. Si quis autem id negare voluerit, nõ video quemadmodum in Marcionis ac Manichæi, atque etiam Ethnicorum errorem non prolabatur. Nam cum mundus ab effectu suo, & sine controuersia, optimè gubernetur; Si Aristocratiæ præstantissima est forma regiminis, multi erunt mundi huius moderatores, & quod inde sequitur, multi effectores, multa principia prima, multi Dij.

Quocirca veteres Patres, S. CYPRIANVS in tract. de idololatriæ vanitate, S. IUSTINVS in oratione exhort. S. ATHANASIVS in oratione aduersus idola, quibus etiam Philo Iudæus adiungi potest, in libro de confusione linguarum: vnum esse Deum, qui res omnes creatas regit, & moderatur, eo potissimum argumento probant, quia Monarchia est optimum regimen. quæ etiam de causa Iustinus & Philo libros inscriptos de Monarchia Dei, posteris reliquerunt.

Quæ cum ita sint, excusari non potest Ioannis CALVINI error, qui excæcatus odio Ecclesiasticæ Hierarchiæ, Aristocratiæ præfert omnibus aliis gubernandi formis, etiam si per se & præcisè circumstantiis omnibus consideretur. Hæc enim

enim sunt ipsius verba lib. 4. Institut. cap. 20. §. 6. *Et si ipsos status citra circumstantias inter se compares, non facile sit discernere, quis utilitate præponderet, adeo æquis conditionibus contendunt.* Et paulò post: *Equidem si in se considerentur tres illæ, quas ponunt Philosophi, regiminis formæ, minimè negaverim, vel Aristocratiam, vel temperatum ex ipsa & Politia statum, aliis omnibus longè excellere.* Hæc ille.

At, inquires, lege quod sequitur, & solutionem tuæ objectionis inuenies. Sic enim CALVINVS subiungit: *Non id quidem per se, sed quia rarissimè contingit Reges ita sibi moderari, ut nunquam à iusto & recto discrepet eorum voluntas: deinde tanto acumine & prudentia instructos esse, ut unusquisq; videat quantum satis est. Facit ergo hominum vitium vel defectus, ut tutius sit, ac magis tolerabile, plures tenere gubernacula.* Audio: *Sed quid fiet de editione anni M. D. LIV. ubi verba ista non habentur.* Sed, inquires, admonitus postea emédauit errorem. omitto quod in tanto magistro in Israël, ferendum non erat, ut vnquam tam grauiter laberetur. Illud miror, non potuisse Calvinum errorem illum corrigere, nisi secum ipse pugnaret. nam si, ut ipse dicit, non facile est discernere, quis status præponderet, etiam si citra circumstantias inter se comparentur: & si dum in se considerantur tres illæ, quas ponunt Philosophi, regiminis formæ, Aristocratia iudicatur excellere; quomodo verum est, quod statim addit: *Non id quidem per se, &c.* Et, *Facit ergo hominum vitium vel defectus, ut tutius sit ac magis tolerabile, plures tenere gubernacula?* Pugnant enim ista, ni fallor: *Si in se considerentur formæ illæ tres, Aristocratia excellit; Et, Non id quidem per se, sed quia rarissimè contingit, Reges à recto non discrepare.*

Nec minus illa pugnât: *Non potest discerni quis status præponderet, si citra circumstantias considerentur; Et, Facit vitium hominum, ut Aristocratia iudicetur utilior.* Nam secluso isto vitio hominum, atque omnibus aliis circumstantiis remotis, vel excellet Monarchia, vel non; si excellet, qua ratione verum erit illud; non posse discerni quis status præponderet, etiam si citra circumstantias inter se comparentur: si non excellet, quo pacto Dei Monarchiam aduersus Manichæos atque Ethnicos defendemus? sed iam ad alteram questionem veniendum est.

CAPVT

CAPVT V.

Proponitur secunda quaestio; Debeatne Ecclesiasticum regimen esse Monarchicum?

QUOD demōstratum sit, Monarchiam esse optimum regimen: secunda nascitur quaestio, An Ecclesiae Christi conueniat Monarchica gubernatio. Atq; vt certa à dubiis separemus; In tribus nobis cum aduersariis conuenit. VNVM est, in Ecclesia esse aliquod regimen. Nam Cant. 6. dicitur: *Castrorum acies ordinata.* Act. 20. *Attendite vobis & vniuerso gregi, quos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Hebr. 13. *Obedite praepositis vestris.*

SECUNDVM est, regimen Ecclesiasticum spirituale esse & distinctum à politico. quando enim Paulus dicebat: *Qui praest in sollicitudine,* Rom. 12. Et, *Qui benè praesunt, duplici honore digni habeantur,* 1. Timoth. 5. & similia: nondum erant vlli, aut certè rarissimi in Ecclesia seculares Principes. quæ duo docet etiam Calvinus Institut. lib. 4. cap. 11. §. 1.

TERTIUM est, Regem absolutum & liberum totius Ecclesiae solum Christum esse, de quo dicitur Psalm. 2. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius.* Et Luc. 1. *Et regni eius non erit finis.* Itaque non quaritur in Ecclesia, absoluta & libera Monarchia, vel Aristocratia, vel Dimocratia, sed talis, qualis esse potest ministrorum & dispensatorum, cum dicat Paulus 1. Corinth. 4. *Sic nos existimet homo, sicut ministros Christi ac dispensatores misteriorum Dei.*

Et quidem aduersarij existimant, regimen Ecclesiasticum hominibus commissum à Christo, nullo modo esse Monarchicum, sed Aristocraticum & Dimocraticum. quãquam nec ipsi inter se omnino conueniunt. ILLYRICVS enim Cent. 1. lib. 2. cap. 7. docet, nullum esse in Ecclesia, qui omnibus praesit, sed totam auctoritatem Ecclesiasticam esse, tum in ministris, tum in populo. tamen in libro de Episcoporum electione, summam potestatem attribuit multitudini totius Ecclesiae, existimatq; Dimocratiam in Ecclesia habere primas partes, secundas verò Aristocratiam, id est, seniorum cogregationem. CALVINVS autem è contrario in Institut. lib. 4. cap. 11. §. 6.

§. 6. summam potestatem Ecclesiasticam tribuit cœtui seniorum, quibus vult præesse Episcopum, vt Consulem senatui: & ibidem aperte docet, maiorem esse auctoritatem cœtus seniorum, quàm Episcopi. Plebi autem tribuit quidem Caluinus aliquid, sed minus quàm cœtui seniorum. Porro Ioan. BRENTIVS in prolegom. contra Petrum à Soto, concedit summam potestatem optimatibus; sed eos non vult esse Episcopos, sed Principes seculares, quos nobilissima Ecclesiæ membra esse contendit.

Iam verò Doctores Catholici in eo conueniunt omnes, vt regimen Ecclesiasticum hominibus à Deo commissum, sit illud quidem Monarchicum, sed temperatum, vt supra diximus, ex Aristocratia & Dimocratia. Id quod præcipue tractât B. THOMAS in 4. contra Gent. cap. 76. Ioannes de Turrecremata lib. 2. de Eccles. cap. 2. & Nicolaus Sanderus in libris de visibili Monarchia Ecclesiæ. Quorum vestigiis insistentes, quatuor propositiones in medium adferemus, ac pro viribus defendemus. PRIMA erit, Regimen Ecclesiæ non esse præcipue penes populum. SECUNDA, Non esse penes Principes seculares. TERTIA, Non esse potissimum penes Principes Ecclesiasticos. QUARTA, Esse præcipue penes vnum summum totius Ecclesiæ Præsidem ac Sacerdotem.

CAPVT VI.

Quòd Ecclesiæ gubernatio non sit Dimocratia.

P R I M A igitur propositio, quæ regimen Ecclesiasticum negat esse populare, his argumentis confirmari potest. Primum ex quatuor rebus, quæ inesse debent in omni populari gubernatione.

PRIMO, Vbi est populare regimen, magistratus ab ipsa plebe constituuntur, atque ab eadem auctoritatem sumunt. Cùm enim plebs per se ad ius dicendum sedere non possit, debet saltem alios constituere, qui nomine suo id faciant. Quocirca M. Tullius initio secundæ Agrariæ, consulatum, qui summus erat in Repub. Rom. magistratus, populi beneficium

etiam vocat. & ibidem dicit consueuisse creari Consules ad suffragia populi.

SECUNDO, Vbi est popolare regimen, appellatur à sententia magistratus in rebus grauioribus ad iudicium populi. Id consuetum fuisse in Repub. Rom. testatur Liuius lib. 2. & 4. quod idem de Repub. Atheniensium docet Plutarchus in Solone.

TERTIO, Leges quibus Respublica gubernanda est, à magistratu quidem proponuntur, sed à populo iubentur, vt constat ex Liuiio lib. 3. Idem cognosci potest ex orationibus M. Tullij de lege Manilia, & de lege Agraria ad populum Romanum.

QUARTO, Accusari solent magistratus apud populum, necnon dignitate priuari, & in exilium deportari, vel etiam morte mulctari, si ita populo videatur. exempla sunt plurima. Romani enim ex duobus primis Consulibus, quos creauerant, Tarquinius Collatinum, solùm propter odiosum nomen Tarquiniorum, ante tempus magistratu priuarunt, vt refert Liuius lib. 2. iidem cum Decemuiros creauissent, eosdem postea inuitos deposuerunt, teste Liuiio lib. 3.

Iam quod nihil horum conueniat Christianæ plebi, facillimum est demonstrare. Ac PRIMVM de primo, satis ex eo constat, quod in tota Scriptura non est vnum verbum, quo detur auctoritas plebi creandi Episcopos, vel Presbyteros: est autem quo datur Episcopo talis auctoritas ad Tit. 1. *Huius rei gratia reliqui te Crete, & constituas per ciuitates Presbyteros, sicut Ego disposui tibi.* Deinde Apostoli, qui primi fuerunt Ecclesiæ ministri, à Christo, non ab Ecclesia leguntur electi & constituti. Marc. 6. Primi quoq; Episcopi post Apostolos, quo tempore purissima erat Ecclesia, non à populo, sed ab Apostolis facti sunt, vt cognosci potest vel ex ipsa historia Magdeburgesium. Nam Cent. 1. lib. 2. cap. 2. colum. 15. restantur Centuriatores Iconij & Antiochia à Paulo datos esse pastores. & cap. 10. col. 624. docent ex Nauclero aliisque historicis, Appollinarem, Rauennæ: Maternum, Treueris: & Hermagoram, Aquileiæ: à B. Petro Episcopos esse constitutos.

Adhæc B. IRENAEVS lib. 3. cap. 3. asserit Linum ab Apostolis Petro & Paulo Romæ factum Episcopum. TERTVLLIA-

NVS

in plebi datur aucto

NVS de præscript. scribit Clementem Romæ à Petro factum Episcopum, & Polycarpum Smyrnæ à Ioanne. EUSEBIUS lib. 3. cap. 4. hist. affirmat Timotheum Ephesius, & Titum Cretenfibus à Paulo Episcopos datos. NICEPHORVS lib. 2. cap. 41. scribit à Matthæo Apostolo Platonem Episcopum factum in oppido quodam Anthropophagorum, nomine Mirmena. S. Marcum à B. Petro creatum Episcopum, & Alexandriam missum scribit Leo epist. 81. ad Dioscorum. & Beda lib. de sex ætatibus, in Claudio. Dionysium quoque Areopagitam à Paulo Athenarum constitutum Episcopum, colligitur ex Eusebio lib. 3. cap. 4. hist. & clarissimè idem asserit Beda in martyrologio. Idè de multis aliis, si opus esset, facilè possemus ostendere. quæ cum ita sint, satis apparet in ipsa prima & purissima Ecclesia, nullum locum habuisse Dimocratiam, cum Ecclesiasticum magistratum non plebs, sed Apostoli cõstituerint.

Neque SECUNDVM illud de appellatione ad populum, conuenit plebi Christianæ. Nusquam enim est auditum in Ecclesia, vt appellaretur ab Episcopis ad populum, neque vt populus absoluerit, quos Episcopi ligauerant, vel ligauerit, quos Episcopi soluerant. Neq; etiam vnquam accidit, vt populus iudicauerit de controuersis fidei. & nos quidem proferimus multa iudicia Episcoporum, & præcipuè summi Pontificis, quæ exstant in tomis Conciliorum. At aduersarij non possunt vel vnum iudicium plebis adferre.

Adde, quod sunt innumera Scripturæ, Conciliorum, & Patrum testimonia, quibus probatur, nullo modo conuenire Christianæ plebi exercere iudicia Ecclesiastica: quæ nos partim attulimus in quæstione de iudice Ecclesiastico, & partim adferemus in quæstionibus de Conciliis. at certè si in Ecclesia vigeret status popularis, mirum esset in istis M. D. annis nihil vnquam fuisse à populo iudicatum.

PORRÒ TERTIVM illud de legibus ferendis minus etiam conuenit plebi. Omnes enim leges Ecclesiasticæ vel à Pontificibus, vel à Conciliis inueniuntur latæ, nec vnquam expectatum est suffragium populi, vt ex eo censerentur auctoritatem habere. Hinc Act. 15. S. Paulus transiens Syriam, & Cili-
ciam, præcipiebat populis, vt custodirent præcepta Apostolorum, & Seniorum. Nulla autem exstat lex, quæ dici possit
Plebi-

*in questione de iudice
Ecclesiastico, &
in quæstionibus de Con-*

Plebiscitum in Ecclesia, quales leges permultæ exstabant in Repub. Romanorum.

DENIQUE illud extremum de iudicando magistratu, minime omnium conuenit. Nullus enim poterit ostendi Episcopus, qui à populo fuerit vel depositus vel excommunicatus; cum plurimi inueniantur depositi, & excommunicati à summis Pontificibus & Conciliis generalibus. Certè NESTORIVM ab episcopatu Constantinopolitano depositum à Concilio Ephesino ex mandato Celestini papæ, testatur Euagrius lib. I. cap. 4. & DIOSCORVM episcopatu Alexandrino priuatum à Concilio Chalcedonensi ex sententia S. Leonis, patet ex ipso Concilio, act. 3. atque hæc quidem est ratio prima.

ALTERA RATIO sumitur à sapientia Dei; non enim credibile est Christum Regem sapientissimum instituisse in Ecclesia sua illud regimen, quod est omnium deterrimum. deterrimum autem regimen esse Dimocraticum, docet PLATO in Axiocho: *Quis, inquit, beatus esse possit vulgi viuens arbitrio, tamen si faueatur ei, plaudaturq;.* &c. ARISTOT. lib. 8. Ethic. cap. 10. ex tribus formis regendæ multitudinis Monarchiam optimam, Dimocratiam pessimam esse pronunciat. PLYTARCHVS in Solone refert Anacharsidem Scytham, miratum quod in Græcia sapientes dicerent, stulti iudicarent: quia nimirum oratores dicebant, populus iudicabat. Idem in Apophtheg. dicit Lycurgum interrogatum, cur Spartæ nõ instituisset Dimocratiam, respondisse interroganti, vt ipse primus domui suæ eam institueret.

Ex nostris S. AMBROSIVS lib. 5. hexam. cap. 21. de multitudine vulgi dicit: *Non merita virtutis expendit, nec publica utilitatis emolumenta rimatur, sed mobilitatis nutat incerto.* Hieronymus in cap. 21. Matth. *Semper, inquit, turba mobilis est, nec in proposita voluntate persistens, atque in motum fluctuum diuersorumq; ventorum huc illucq; transferitur.*

S. CHRYSOSTOMVS homil. 2. in Ioan. definit populum quiddam tumultus perturbationesq; plenum, à stultitia maiori ex parte constans atque compositum, temerè instar fluctuum maris, varia & pugnante sententia sæpenumero iactatum. deinde subdit: *Qui ergo sub eiusmodi seruitio premitur,*

dd

nõne

nōne omnium est sanè miserrimus? Accedit etiam ratio. Nam non potest non pessimum esse regimen, vbi sapientes reguntur à stultis, periti ab imperitis, boni à malis: tale autem est regimen Democraticum; nam vbi viget Dimocratia, plurimum suffragiis omnia statuuntur. constat autem semper plures esse stultos, quàm sapientes; malos, quàm bonos; imperitos, quàm peritos.

Ad hæc, si vt ARISTOTELES lib. I. polit. cap. I. & 3. docet, qui pollent ingenio, naturaliter Domini sunt eorum, qui sunt tardiores: & vt S. ait AVGVSTINVS lib. de vtilitat. credendi, cap. 12. *Non possunt stulti beattius viuere, quàm si seruiant sapientibus.* Quis non videt quanta perturbatio ordinis sit, gubernacula Reipub. inconditæ plebis multitudinè permittere?

Postremò, si plebs haberet auctoritatem aliquam in Ecclesia gubernandi. vel eam à se haberet, vel ab alio: non autem à se, quia non est de iure naturæ, vel gentium, hæc potestas, sed de iure diuino, & supernaturali. Non enim est similis ciuili potestati, quæ est in populo, nisi à populo transferatur in principem. Neque habet plebs ab alio. Debet enim à Deo habere, si ab alio habet. at a Deo non habet; siquidem in libro Dei, id est, in sacris literis nusquam traditur populo potestas docendi, pascendi, regendi, ligandi, soluendi, sed semper populus vocatur grex, qui pasci debeat. Petro autem dicitur: *Pasce oues meas,* Ioan. vlt. *Et Episcopus posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam Dei,* Act. 20. Habemus igitur non esse popularem Ecclesiæ gubernationem.

SED ADVERSVS hanc propositionem tria sunt argumenta. PRIMVM sumitur ex verbis illis Matth. 18. *Dic Ecclesia.* vbi videtur summum tribunal Ecclesiæ penes fidelium vniuersitatem esse constitutum. RESPONDEMVS, illud; *Dic Ecclesia,* significare, defer ad publicum Ecclesiæ iudicium, id est, ad eos, qui publicam personam in Ecclesia gerunt. Ita enim Chrysostomus exponit, *dic Ecclesia,* id est, Præfuli. quod idem sanè confirmat Ecclesiæ consuetudo. nec enim vnquam vidimus, aut audiimus, aliquem criminofum apud multitudinem populi causam dixisse; sed qui apud Episcopum causam dixerit, sæpe vidimus, sæpius audiimus,

ALTE-

ALTERVM argumentum ducitur ex cap. 1. & 6. Actorum Apostolicorum. Nam Act. 1. tota Ecclesia elegit Matthiam; & Act. 6. eadem Ecclesia elegit septem Diaconos. & Patres passim docent, Episcoporum electionem ad populum pertinere.

RESPONDEMVS, de electione ministrorum alio loco à nobis disputandum esse. Interim verò negamus ex illo iure, quod habuit aliquando populus in electione ministrorum, Dimocratiam Ecclesiasticam vlllo modo probari. Siquidem populus non ordinauit vnquam, neq; creauit ministros, neq; tribuit illis vllam potestatem: sed nominauit solum & designauit, siue, vt veteres loquuntur, postulauit eos, quos ab Episcopis, per manus impositionem, ordinari cupiebat. Quare Act. 6. dicunt Apostoli: *Considerate viros boni testimonij septem, quos constituamus super hoc opus.* Vbi solum tribuunt populo, vt quærat & offerat aliquos idoneos ad illud munus. Sed oblatos, Apostoli, non populus Diaconos creauerunt. Quod etiam CYPRIANVS docet: *Apostolos, inquit, Dominus elegit, Diaconos Apostoli sibi constituerunt*, lib. 3. epist. 9.

Præterea, quando etiam populus verè crearet Episcopos, non continuò esset Ecclesiasticum regimen præcipuè Dimocraticum. Nam vt sit aliquod regimen Dimocraticum, requiritur quidem vt populus constituat magistratus, sed multa alia requiruntur; neq; id solum per se sufficit. Primi enim Reges electi sunt à populo, & tamè eorum regimen Monarchicum est, non Dimocraticum.

Pari ratione Imperatores Romani eligebantur olim à militibus, & nunc à certis Principibus eliguntur: & nihilominus Imperium ad Monarchiam pertinet, non ad Dimocratiam. vt enim Dimocratia esset, oporteret vt facta electione Principis, adhuc maior esset in populo quàm in Principe auctoritas, & à sententia Principis ad iudicium populi prouocaretur. Id quod non fit in Ecclesia, quemadmodum nec in regno aut imperio Romanorum. Quod intelligens VALENTINIANVS senior, vt refert Sozomenus lib. 6. cap. 6. cum ei milites collegam in imperio dare vellent, Respondit: *Me ad imperium eligere penes vos erat: sed cum iam à vobis electus sim, consortem imperij quem postulatis, non amplius in vestra, sed in mea tantum potestate eligere situm est.*

TERTIVM argumentum ab auctoritate sanctorum Cypriani & Ambrosij petunt. CYPRIANVS lib. 3. epist. 14. ad Presbyteros & Diaconos scribens de quibusdam turbulentis fratribus: *Interim, inquit, prohibeatur offerre, acturi & apud nos, & apud plebem & universam causam suam, &c.* AMBROSIVS in epist. 32. agens de iudicio fidei: *Iste populus, inquit, iudicat.* Item: *Auxentius, inquit, & strum refugit examen.*

RESPONDEO, S. Cyprianum consueuisse ferè omnia negotia maiora tractare coram clero & populo, & nihil agere sine eorum consensu. Ceterum, hoc faciebat sponte sua, non coactus vlla lege, vt patet lib. 3. epist. 10. vbi sic ait: *Ego à primordio episcopatus mei statueram, nihil sine consilio & vestro & sine consensu plebis meae priuatim sententia gerere, &c.* At non propterea Cyprianus clero aut populo subiectus erat: quemadmodum nec Assuerus Rex sapiētibus illis viris, quorum faciebat cuncta consilio, vt legimus in lib. Esther cap. 1. & quando etiam Cyprianus sponte se clero & populo subiecisset, quod non est vllō modo credibile, non continuò legem toti Ecclesiæ præscripsisset.

Quod verò ad AMBROSIVM attinet, loquitur eo loco S. Ambrosius de iudicio priuato, quo quisque statuit quid sibi sequendum sit, non de publico iudicio quod auctoritatem habeat ceteros obligandi. Id quod ex verbis eiusdem Ambrosij perspici potest. Sic enim ait ibidem: *Veniant planè si qui sunt ad Ecclesiam, audiant cum populo, non vt quisque iudex resideat, sed vnusquisq; de suo effectu habeat examen, & eligat quod sequatur.* Vide plura, quæ ad hūc locum facere possunt, in lib. 1. de Conciliis, cap. 19. & 20.

CAPVT VII.

Quod non sit Ecclesiasticum regimen penes Principes seculares.

ALTERA propositio, quæ negat Ecclesiasticum regimen ad seculares Principes pertinere, aduersus duos Brentij errores pugnat. PRIMVS error Brentij est, optimates Ecclesiæ esse Principes seculares; Episcopos verò aded Brentius deprimat, vt velit esse Princi-

Principum mancipia. SECVNDVS est, ad hos optimates curam & regimen Ecclesiæ præcipuè pertinere. Quos errores habuit etiam HENRICVS VIII. Angliæ Rex. Is enim se caput Ecclesiæ Anglicanæ constituit, & eodem modo censuit, alios Principes capita suprema Ecclesiæ in suis ditionibus esse debere.

Ac primus quidem error facillè refutatur: PRIMO ex illis propheticis verbis, Psalm. 44. *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos Principes super omnem terram.* Sic enim hunc locum B. AVGVSTINVS exponit, *pro patribus*, id est, Apostolis, *nati sunt filij*, id est, fideles multi, quos Deus constituit Episcopos, & eo modo Principes super omnem terram. Et S. HIERONYMVS in eundem locum: *Fuerunt*, inquit, *ô Ecclesia, Apostoli patres tui, quia ipse te genuerunt, nunc autem quia illi recesserunt à mundo, habes pro his Episcopos filios.* Et infra: *Principes Ecclesiæ, id est, Episcopi constituti sunt.* Nec multò aliter Græci Patres, Chrysoströmus & Theodoretus exponunt, qui per Patres Patriarchas, per filios Principes, Apostolos intelligunt. Item Apostolus I. Cor. 12. & Ephes. 4. *Deus*, inquit, *in Ecclesia posuit primum Apostolos, deinde Prophetas, tum pastores, & doctores.*

Si primi sunt Apostoli, qui Episcopi fuerunt, & quibus Episcopi succedunt; certè primi non sunt Reges & Principes seculares, immò, vt rectè annotauit DAMASCENVS in 2. orat. pro imaginibus, Apostolus Reges non solum non posuit primo loco, sed nec vllò alio, vt indicaret, non esse Reges Ecclesiæ magistratus, sed tantùm seculi.

SECVNDO refutatur ex Patribus. IGNATIVS in epist. 7. ad Smyrnenfes, nihil esse dicit honorabilius Episcopo in Ecclesia. & addit primum honorem deberi Deo, secundum Episcopo, tertium Regi. Nazianzenus in oratione ad ciues timore perculsos. Chrysoströmus lib. 3. de sacerdotio, & homil. 4. in cap. 6. Isaiæ. & Ambrosius libro de dignitate sacerdotali, cap. 2. Episcopum Regi apertissimè anteponunt.

Quin etiam CHRYSOSTOMVS homil. 83. in Matth. Reges non Episcopis solum, sed etiam Diaconis subiicit. Sic enim ad Diaconum suum loquitur: *Si Dux*, inquit, *quispiam, si consul, si is, qui diademate ornatur, indignè adeat, cohibe & coërce; maiorem tu illo habes potestatem.* AVGVSTINVS

in Psalm. 98. probat Moſem fuiſſe ſacerdotē ea ratione, quia Moſes maximus fuit, & nihil eſt maius ſacerdote. Et GELASIVS in epiſt. ad Anaſtaſium: *Noſti*, inquit, *ſili clementiſſime*, *quod licet præſide. & humano generi dignitate rerum terrenarum, tamen præſulibus diuinarum deuotus colla ſubmittis.* Et infra: *Subdi*, inquit, *te debere cognoſcis religionis ordine potius quàm præſſe. noſti itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam redigi poſſe & voluntatem.*

GREGORIVS lib. 14. moral. cap. 19. aſſerit prima membra in corpore Domini eſſe ſacerdotes. Et lib. 4. epiſt. 31. ad Mauritium, docet, ſacerdotes eſſe Deos quosdam inter homines, & propterea ab omnibus etiam Regibus honorandos. quod idem & docet, & probat Nicolaus primus in epiſtola ad Michælem.

TERTIO ex geſtis Episcoporum & Regum. Nam FABIANVS Papa primum Imperatorem Chriſtianum Philippum excluſit à communionem Sacramenti altaris in die Paſchatis, propter quædam eius peccata publica; nec antea eum admittit, quàm ille confessione & pœnitentia peccata purgauit. Scribit hoc Eufebius lib. 6. cap. 25. hiſt. Item Conſtantine apertè profeſſus eſt, de Episcopis ſe iudicare non poſſe, vt qui Dij quidam ſint: ſed contra potius eorum ſe ſtare ſubiectum iudicio: ſcribit Ruſſinus lib. 1. cap. 2. hiſt.

Theodoſium ſeniores B. AMBROSIVS ab Eccleſiæ liminibus expulit, & pœnitentiam publicam ſubire coëgit. ac deinde cùm Imperator in Eccleſia ad loca ſacerdotum aſcendere atque ibidem ſedere vellet, iuſſit eum Ambroſius deſcendere, & cum plebe conſiſtere: id quod ille libenter fecit: ſcribit Theodoretus lib. 5. hiſt. cap. 17.

Denique Maximus Imperator, cùm in conuiuio ſederet, aſſiſtente quoque B. MARTINO, & pincerna primum calicem Imperatori, vt omnium nobiliſſimo, vellet offerre, ille ad Episcopum miſit, qui non recuſauit, ſed primus bibit, & poſtea non Imperatori, ſed Presbytero ſuo calicem tradidit. nulum ſcilicet exiſtimas digniorem, qui poſt ſe biberet; nec integrum ſibi fore, ſi aut Regem, aut eos qui à Rege erant proximi, Presbytero prætulifſet, vt ſcribit Sulpitius in vita ſancti Martini.

POSTRE-

POSTREMO refellitur idem error duplici ratione. Primum Episcopus Regem inungit, docet, ligat, soluit, benedicit: ait autem Apostolus ad Heb. 7. *Sine contradictione minor à maiore benedicitur.* PRAETEREA, principatus secularis institutus est ab hominibus, estque de iure gentium: at principatus Ecclesiasticus est à solo Deo, & de iure diuino: ille regit homines, vt homines sunt, & magis ratione corporum quàm animarum: iste verò regit homines, vt Christiani sunt, & magis ratione animarum quàm corporum: ille habet pro fine temporalem quietem & salutem populi: iste vitam & felicitatem sempiternam: ille vitur naturalibus legibus & institutis humanis: iste legibus diuinis & Sacramentis diuinis institutis: ille gerit bella cum hostibus paucis & visibilibus: iste cum inuisibilibus & infinitis.

SED CONTRA obiicit BRENTIVS; Episcopi serui sunt Ecclesiae, 2. Corinth. 4. *Non nosmetipsos predicamus, sed Iesum Christum, nos autem seruos vestros per Iesum.* Quanto igitur magis Regum serui erunt, praesertim cum de Regibus dicat B. Petrus, 1. Pet. 2. *Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum, siue Regi tanquam praecellenti, siue Ducibus tanquam ab eo missis.*

RESPONDEO, duplex esse genus seruitutis: Omnes enim qui laborant in alterius commodum, dicuntur ei seruire; sed quidam laborant & seruiunt alteri eum regendo, ei que praesidendo; quidam laborant & seruiunt obediendo & parendo, qualia proprie sunt mancipia; Episcopi autem serui sunt Ecclesiae, sed ad priorem modum, quemadmodum etiam magistratus seruit Reipublicae, & Rex populo (si Rex, non tyrannus sit) & pater filiis, & magister discipulis.

Quare B. Paulus 1. Cor. 4. quorum se dixerat seruum, eorum patrem se esse dicit: *Per Euangelium, inquit, ego vos genui.* Et addit: *Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in caritate, & spiritu mansuetudinis?* Et Hebr. 13. *Obedite praepositis vestris, & subiaccete eis.* Et Actor. 20. *Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Hac ratione B. GREGORIUS seruum seruorum Dei se vocat. Et B. AUGUSTINUS lib. 9. Confess. cap. vlt. *Inspira, Domine, inquit, seruis tuis, fratribus meis, filiis tuis, dominis meis, quibus voce, & conde, & literis serui.* Et B. Bernardus lib. 2. de consideratione

ait, Eugenium, cum factus esset Pötifex, eleuatum super gentes & regna, sed ad ministrandum, non ad dominandum.

At, inquit, Reges sunt Reges etiam in Ecclesia, & illis Christiani subiecti esse debent, *tanquam præcellentibus*. Verum est id quidem: sed in iis rebus tantum, quæ ad statum politicum pertinent. Præfunt enim Christiani Reges hominibus Christianis, nõ vt Christiani, sed vt homines sunt, quemadmodum etiam Iudæis & Turcis interdum præfunt: & ipsi Reges, non vt Christiani sunt, præfunt, sed vt homines politici: nam vt Christiani oues sunt pastoribus Episcopis subiecti, vt Nazianzenus docet in oratione ad ciues timore percussos, & vt S. ait Ambrosius in oratione de tradendis Basilicis, nihil honorificentius dici potest, quàm vt Imperator Ecclesiæ Filius esse dicatur. Imperator enim bonus intra Ecclesiam non supra Ecclesiam est.

POSTERIOR BRENTII error, ex iis quæ dicta sunt, facile refutatur. Si enim Principes non sunt Ecclesiæ optimates, ad eos nõ pertinet Aristocratia Ecclesiæ. Sed possunt præterea adiungi hæc argumenta.

PRIMUM, Regimen Ecclesiæ supernaturale est, nemini igitur conuenit nisi cui Deus commisit. Legimus autem in Scripturis commissum Apostolis & Episcopis, eorum successoribus. Nam Petro Apostolo dictum est: *Pasce oues*. Ioan. vlt. & de Episcopis dicitur, Act. 20. *Quos posuit Deus Episcopos regere Ecclesiam Dei*. De Regibus nihil eiusmodi vsquã legimus.

DEINDE ad annos fermè CCC. nullus fuit in Ecclesia secularis Princeps, excepto solùm Philippo Imperatore, qui breuissimo tempore superuixit: & fortè aliquis alius in prouinciis non subiectis Imperio Romano: & tamen eadem fuit Ecclesia quæ nunc est, & eandem habuit regiminis formam: non igitur Principes seculi Christi Ecclesiam regunt.

ITEM qui habent summam potestatem in Republica, ij possunt omnia, quæ inferiores magistratus possunt. Quis enim prohibere posset Regem, si eas causas per se cognoscere & iudicare vellent, quas Proregibus, & Prætoribus, & Iudicibus minoribus commisit? At non possunt Reges officium Episcopi, Presbyteri, Diaconi, sibi vsurpare: qualia sunt, verbum Dei prædicare, baptizare, consecrare, &c. nõ igitur sunt Reges supremi Ecclesiæ magistratus.

Non

Non posse autem Reges officia sacerdotum inuadere, ita probamus. Inprimis Reges non solum viri, sed etiam foeminae esse possunt: at foeminas publice docere Apostolus prohibet, 1. Cor. 14. & 1. Tim. 2. & Pepuzitae ab Epiphanio haer. 49. & Augustino her. 27. inter haereticos numerantur, quod foeminis sacerdotium attribuerint.

Reges officia sacerdotum inuadere.

Deinde in 2. Paral. 19. Iosaphat Rex optimus: *Amarias*, inquit, *Sacerdos & Pontifex in omnibus, quae ad Deum pertinent, praesidebit: porro Zabadias super ea opera erit, quae ad Regis officium pertinent.* Et 2. Paralip. 26. cum Ozias Rex vellet thus adolere, prohibuit eum Pontifex, dicens: *Non est tui officij, Ozias, adolere incensum Domino, sed sacerdotum.* Et cum ille perseveraret, continuo grauissima lepra diuinitus percussus est. Quod si in Testamento veteri non poterat Rex fungi munere sacerdotum, multo minus in nouo, vbi sunt munera sacerdotalia longe augustiora.

Item in Synodo MATISCONENSI, can. 9. in Concilio Mileuitano, can. 19. & Toletano III. can. 13. puniuntur grauissime clerici, qui causam Ecclesiae ad iudicem secularem deferunt. Et AMBROSIVS epist. 33. ad Sororem, dicit se Valentiniano dixisse: *Noli te grauare Imperator, ut putes te in ea, quae diuina sunt, aliquod imperiale ius habere. Publicorum tibi manum ius commissum est, non sacrorum, &c.* Item Theodosio Imperatori dixisse eundem Ambrosium: *Purpura Imperatores facit non sacerdotes:* refert Theodoretus lib. 5. cap. 17. hist. qui etiam lib. 4. cap. 16. scribit EULOGIVM quendam, cum ei Modestus praefectus Valentis Imperatoris Ariani dixisset: *Communica cum Imperatore,* facetè respondisse: *nunquid cum Imperio est etiam sacerdotium consequutus?*

ATHANASIVS quoque in epist. ad solitariam vitam agentes, reprehendit Constantium, quod se rebus Ecclesiasticis admisceret, & addit, Hosium Episcopum Cordubae eidem Constantio dixisse: *Ne praecipe nobis in hoc genere, sed ea potius à nobis discere tibi enim Deus imperium commisit, nobis ea quae sunt Ecclesiae concedidit.* Similia eidem Constantio Leontium Episcopum dixisse, restatur Suidas in voce Leontius. SVLPITIUS lib. 2. sacrae hist. circa finem refert, S. Martinum Maximo Imperatori dixisse, nouum esse & inauditum nefas, ut causam Ecclesiae Iudex seculi iudicaret.

B. AUGUSTINVS epist. 48. & 50. & 165. docet, piorum Regum munus esse Ecclesiam defendere, seuerisque legibus ac pœnis blasphemos, sacrilegos & hæreticos ab Ecclesia damnatos coërcere: sed ibidem reprehendit Donatistas, quòd causam Episcopalem non ad Coëpiscopos, sed ad Regem terrenum iudicandum detulissent. S. GREGORIUS lib. 5. epist. 25. de Mauritio Imperatore loquens: *Scimus, inquit, piissimos dominos disciplinam diligere, ordinem seruare, Canones venerari, & se sacerdotilibus negotiis non miscere.* Idem prolixè docet Ioannes Damascenus in 1. & 2. orat. pro imaginibus. Denique BASILIUS Imperator, in VIII. Synodo disertè asseruit, nec sibi, nec vllis laicis licere negotia sacerdotalia tractare: quod idem professum etiam Valentinianum seniore testatur Sozomenus lib. 6. cap. 7.

Argumenta BRENTII sumuntur ab exemplis Testamenti veteris, vbi legimus, Mosem, Iosue, Dauidem, Salomonem, Iosiam, qui Duces aut Reges erant, sæpe se in negotiis religionis miscuisse. ADDET etiam Brentius ad argumenti confirmationem, Regibus à Deo commissam esse custodiam legis diuinæ, & ideirco ad eos curam Ecclesiæ pertinere. Sic enim Apostolus ait Rom. 13. *Non sine causa gladium portat, Minister enim Dei est vindex in iram ei qui malè agit.*

RESPONDEMVS; Mosem non solum Ducem, sed etiam Sacerdotem summum fuisse, vt in quæstione de Iudice controuersiarum, lib. 3. de verbo Dei demonstratum est. ceteros autem quædam interdum egisse extraordinaria auctoritate, non tam vt Reges, quàm vt Prophetas. Sed non propterea delendam fuisse ex Deuteron. legem illam, qua ordinariè in dubiis de religione, remittebantur homines non ad Regem, sed ad Sacerdotem Leuitici generis, Deuter. 17. quocirca, vt supra diximus, Ozias Rex punitus est lepra, quòd munus Sacerdotis sibi assumpsisset.

Ad confirmationem autem respondemus, Reges custodes esse debere legum diuinarum, sed non interpretes. Ipsorum est enim edictis & pœnis impedire blasphemias, hæreses, sacrilegia: quæ sint autem hæreses, & contrà, quæ sit fides Orthodoxa, ab Episcopis discere debent. quod Imperatores pios, Constantinum, Valentinianum, Gratianum, Theodosium, Martianum fecisse, ex ipso Codice cognosci potest. L. cunctos popu-

populos, tit. de sum. Trin. & fide Cathol. & in toto tit. de hereticis. Vide plura in quaestione de Iudice controuersiarum, & in quaestione de Praeside Concilij generalis.

CAPVT VIII.

Quòd non sit Ecclesiasticum regimen praecipuè penes Episcopos.

SEQVITVR tertia propositio, qua Ecclesiae regimen non esse praecipuè penes Episcopos & Presbyteros aduersus duos Caluini errores docet. Prior CALVINI error est, Episcopos & Presbyteros iure diuino pares esse. Posterior autem est, in coetu seniorum supremam Ecclesiae potestatem residere. In quo errore fuit etiam Ioannes HVS, vt ex art. 27. 28. & 29. in Concilio Constantiensi. sess. 15. damnatis, intelligi potest.

Ac PRIOR quidem error in ea disputatione commodius refutabitur, quam de clericis, suo loco instituemus. Satis erit interim hunc errorem priorem ex posteriore refellere. siquidem hi duo errores inter se pugnant. Si enim Ecclesia regitur ab optimatibus, vt habet secundus error: certè Presbyteri non sunt optimates. vel si Presbyteri sunt optimates, Ecclesia non regitur ab optimatibus. constat enim in Conciliis generalibus, in quibus de administratione totius Ecclesiae agitur, & vbi leges, quibus Ecclesia regitur, feruntur vel abrogantur, nunquam interfuisse Presbyteros cum auctoritate definiendi, nisi essent legati, & locum tenerent aliquorum Episcoporum. id quod non opus est aliter probare, quam ex ipsis actis Conciliorum, quae adhuc exstant.

Iam verò posterior error, qui huius loci proprius est, his rationibus confutatur. PRIMVM nusquam in Scripturis legitur collata summa potestas Concilio Sacerdotum. Quaecunque enim auctoritas Apostolis ceterisque discipulis concessa à Christo est, non solum omnibus, sed etiam singulis concessa est; neque ad eam exercendam erat opus Concilio. poterant enim sine dubio Apostoli singuli, & possunt etiam nunc singuli Episcopi docere, baptizare, soluere, ligare, ordinare ministros, &c. solus est locus Matth. 18. vbi tribuitur aliquid

Primogenitum.

in disputatione de deo

aliquid Concilio, cum dicitur: *Vbi fuerint duo & tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.*

At neque hic explicatur, quæ sit potestas Concilij, summane an mediocris, an infima. & CALVINVS ipse, aduersus quem præcipuè disputamus, lib. 4. Instir. ca. 9. §. 2. hunc Euangelij locum aded non magni facit, vt dicat eum nihilo minus in quemuis particularem cœtum competere, quàm in Concilium vniuersale. Itaque non est cur in præsentia de hoc loco multum laboremus.

SECUNDO, si penes optimates esset summum Ecclesiæ regimen, sequeretur Ecclesiam ferè semper carere rectoribus, & vt plurimum neminem esse, cui curæ sit commune bonum: proinde Rempub. Ecclesiasticam omnium esse miserrimam; optimates enim cum pares inter se sint, nõ possunt commune bonum, vt par est, administrare, nisi vel congregati sint, vel aliquem elegerint, communi consensu, magistratum, cui omnes obediant; quemadmodum Romani suos Consules eligebant.

At in Ecclesia rarissimè congregantur optimates ad generale Concilium. Primis enim C C C. annis nulla fuit congregatio generalis: postea verò vix centesimo quoque anno. Magistratum autem, cui Ecclesia vniuersa saltem ad tempus pareret, nullum vnquam optimates isti crearunt. Nam si creassent aliquem, is maximè fuisset vnus ex primariis quinq; Patriarchis, qui semper in Ecclesia præ ceteris eminuerunt: at Patriarcham Romanum nunquam habuisse hanc potestatem aduersarij contendunt: de ceteris quatuor res certissima est, nunquam enim Alexandrinus Patriarcha aliquid iuris habuit extra Ægyptum, neque alij extra suas regiones.

Quare S. HIERONYMVS in epist. ad Pammachium aduersus Ioannem Episcopum Hierosolymæ: *Responde, inquit, mihi. Ad Alexandrinum Episcopum Palæstina quid pertinet?* Et CHRYSOSTOMVS in epistol. priore ad Innocentium I. grauitè queritur de Theophilo Patriarcha Alexandrino, qui se negotiis Ecclesiasticis extra suam prouinciam ingerebat: *Neque enim, inquit, æquum est, vt qui in Ægypto sunt, iudicent eos qui in Thracia.*

Quàm autem hoc sit absurdum, vt Ecclesia Catholica, quæ aded est vna, vt vna ciuitas, vna domus, vnum corpus in Scrip-
turis

pturis dicatur; nullum in terris habeat, qui eius curam gerat, quis non vider? Nam si Ecclesiæ particulares non essent inter se ita colligatæ, vt vnum corpus facerent, sufficeret vnicuique suus rector. nunc autem non magis possunt vno aliquo rectore carere, quàm possit vnus grex vno pastore, & vnum corpus suo capite.

TERTIO, si esset in cœtu optimatum summa potestas: quò numerosius cogeretur Concilium, eò plus haberet auctoritatis: neque vnquam euenire posset, vt minori Concilio plus tribueretur quàm maiori.

At Concilium ARIMINENSE Episcoporum D.C. nullius vnquã auctoritatis in Ecclesia Catholica habitum est: Concilium autem primum Constantinopolitanum C.L. Episcoporum summæ semper auctoritatis fuit. Ac nos quidem Catholici huius rei causam reddimus, quod illud fuerit à Pontifice summo, in quo est summa Ecclesiæ potestas, reprobatum, hoc autem confirmatum. qui autem summam potestatem tribuunt optimatibus, nullam causam possunt adferre, cur Ariminense Concilium damnent, Constantinopolitanum autem amplectantur. At, inquit, Ariminense Concilium errauit, non errauit Constantinopolitanum; propterea hoc amplectimur, illud damnamus. Sed quid est hoc aliud, quàm se Conciliorum & totius Ecclesiæ Iudicem facere?

QUARTO, tametsi Dimocratia est absolute pessimum regimen: tamen Ecclesiæ perniciosior esse viderur Aristocratia. Siquidem summum Ecclesiæ malum hæresis est: hæreses autem ab optimatibus potius, quàm à plebeis hominibus excitantur. Certè Hæresiarche fere omnes, aut Episcopi, aut Presbyteri fuerunt. itaq; sunt hæreses quædam quasi optimatum factiones, sine quibus nullæ essent in Ecclesia populorum seditiones. Factiones autem nunquam facilius, & frequentius oriuntur, quàm cum optimates regunt, vt non solum experimento, & Philosophorum testimonio, sed etiam Caluini ipsius confessione, lib.4. Instit. cap. 20. §. 8. comprobari potest.

Sed obiciunt tria Scripturæ testimonia, adiunctis etiam tribus testimoniis Patrum. PRIMM est Act. 15. vbi legimus, primam controuersiam in Ecclesia exortam, non ab vno aliquo summo Iudice fuisse definitam, sed à conuentu Apostolorum, & seniorum. *Conuenerunt, inquit Lucas, Apostoli & seniores videre de verbo hoc.*

RE-

RESPONDEO, nullum hinc argumentum sumi posse pro Aristocratia asserenda. Siquidem in eo concilio prima illa quæstio definita est, *vbi præses & caput Petrus erat. nec enim Petrus in aliena diocesi, & Episcopo præsentem Iacobo, loqui primus ausus fuisset, nisi ipse toti Concilio præfuisset.* Neque Monarchiæ repugnat, quod aliquid in publico conuentu communi Principum consilio & consensu statuatur, quemadmodum fieri solet hoc tempore in Comitibus imperialibus.

ALTERVM testimonium est Act. 20. vbi B. Paulus Episcopos admonet his verbis: *Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.*

TERTIVM est I. Pet. 5. vbi B. Petrus ita loquitur: *Seniores qui in vobis sunt obsecro consenior, & testis Christi passionum, pascite, qui in vobis est, gregem Dei.*

RESPONDEO, ex neutro horum locorum aliquid probari: nec enim negamus Episcopis & Presbyteris conuenire: vt Ecclesiam Dei pascât & regant. sed quæstio nostra est de summa totius Ecclesiæ potestate; Siue ea in cœtu ministrorum, an in aliquo vno homine? Quam quæstionem in his locis neque Paulus, neque Petrus attingit, sed solum Episcopos admonent, vt erga subiectos sibi populos, pastoralis munere strenuè fungantur.

Iam ex Patribus primo loco CYPRIANVM proferunt, qui li. 3. epist. 19. ad Clerum suum ita scribit: *Quæ res cum omnium nostrum consilium & sententiam spectet; præiudicare ego, & solum mihi rem omnem vendicare non audeo.* RESPONDEO, Cyprianum propterea id non esse ausum, quod sponte sua se ipse obstrinxerat, cum episcopatum susciperet, nihil sine cleri & populi consilio, & consensu esse facturum, vt ex lib. 3. epist. 10. supra docuimus.

Proferunt deinde AMBROSIVM, qui in comment. 5. capit. prioris epistolæ ad Timotheum ita loquitur: *Et synagoga, & postea Ecclesia seniores habuit, quorum sine consilio nihil agebatur.* RESPONDEO, non magis ex his verbis probari posse Aristocratiam Ecclesiasticam, quam ex senatu & consilio regio probetur, nullam esse in regnis Monarchiam. Certè enim Salomon 3. Reg. 12. seniorum cœtum habebat à consiliis. & Assuerus, Esther 1. sapientium consilio in rebus omnibus utebatur: nec tamè ideò non erant Reges. Præterea, quòd

Episcopi

Episcopi veteres sine Presbyterorum consilio nihil agerent, vile, ac salutare, non tamen necessarium fuisse, vel eo intelligi potest, quod Ambrosij tempore non fiebat, nec tamen Ecclesia penitus interierat.

Postremò HIERONYMVM producunt, qui in cap. i. ad Titum sic ait: *Antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis; Ego sum Pauli, ego Apollo, ego verò Cepha; communi Presbyterorum consilio Ecclesia gubernabantur. Postquam verò unusquisq; eos, quos baptizauerat, suos putabat esse, non Christi, in toto orbe decretum est, & unus de Presbyteris electus superponeretur ceteris, ad quem omnis Ecclesie cura pertineret; & schismatum semina tollerentur.* Igitur primo tempore Ecclesie, quando ea purissima erat, Aristocratia vigeat, & optimates Presbyteri erant.

RESPONDEO, videtur B. HIERONYMVS in ea sententia fuisse, ut existimaret Episcopos, si de iurisdictione agatur, esse quidem Presbyteris maiores, sed iure Ecclesiastico, non diuino. quæ sententia falsa est, & suo loco refellenda. Interim tamen nihil Caluini Aristocratiam Presbyterorum iuuat, sed contrà maximè lædit. Non enim Hieronymus dicit, in prima Ecclesia viguisse Aristocratiam Presbyterorum, & fuisse illud bonum regimen, & paulatim postea per abusionem aliquam introductam esse à malis hominibus Monarchiam: sed è contrario affirmat, Aristocratiam, quæ initio erat, quia non bene succedebat, & plurimæ inde oriebantur seditiones & schismata, communi orbis terræ consilio in Monarchiam esse mutatam.

Neque dubium esse potest, quin HIERONYMVS senserit, mutationem hanc esse factam Apostolorum temporibus, & ipsis Apostolis auctoribus; nam hoc loco dicit, tunc factam esse mutationem, cum cœpit dici: *Ego sum Pauli, ego Apollo.* quod accidisse tempore suo testatur Paulus i. Corinth. i. DEINDE Hieronymus in libro de viris illustribus, in Iacobo dicit, Iacobum statim à passione Domini ab Apostolis creatum Episcopum Hierosolymæ, & in epistola ad Euagrium, quæ est 85. asserit, S. Marcum Episcopum fuisse Alexandria. ADDE, quod non loquitur Hieronymus de regimine vniuersalis Ecclesie, sed solùm particularium, cum ait, initio cœpisse gubernari Ecclesias communi Presbyterorum consilio. alioqui

alioqui enim Petrum fuisse caput totius Ecclesiae à Christo constitutum, disertis verbis docet idem Hieronymus in lib. 1. contra Iovinianum: *Ex duodecim vnus eligitur, et capite constituto, schismatum tolleretur occasio.*

CAPVT IX.

Quòd regimen Ecclesiasticum præcipuè Monarchicum esse debeat.

RESTAT postrema propositio, quæ Ecclesiae regimen præcipuè Monarchicum esse debere affirmat. AC PRIMVM quidem ratio, qua id probetur ex iis, quæ dicta sunt, deduci potest; nam si tres sunt regiminis formæ, Monarchia, Aristocratia, Dimocratia, & iam probatum est, Ecclesiae gubernationem, nec Dimocraticam, nec Aristocraticam esse debere: quid aliud superest, quàm vt sit Monarchica? Deinde, si Monarchia est optimum ac præstantissimum regimen, vt supra docuimus, & certum est Ecclesiam Dei à sapientissimo Principe Christo institutam optimè gubernari: quis inficiari potest, eius regimen debere esse Monarchicum?

Sed occurrit Caluinus lib. 4. Institut. cap. 6. §. 9. ac negat, si Monarchia sit optimum regimen, inde sequi, debere Ecclesiam ab vno aliquo homine gubernari, cùm constet eius Regem ac Monarcham esse Christum.

Sed faciliè refellitur; nam etsi Christus vnus sit ac proprius Ecclesiae Catholicae Rex, & Monarcha, eamque spiritualiter ac inuisibiliter regat, & moderetur: tamen eget Ecclesia, quæ corporalis, & visibilis est, vno aliquo visibili summo Iudice, à quo lites de religione exortæ componantur, quique omnes inferiores præfectos in officio & vnitæte contineat. Alioqui non solum summus Pontifex, sed etiam Episcopi, Pastores, Doctores, ac Ministri omnes superuacanei essent. Christus enim Pastor est, & *Episcopus animarum nostrarum*, 1. Petr. 2. Ipse est vnicus magister, quem audire iubet Pater cælestis, Matth. 7. Ipse est, qui baptizat in Spiritu sancto, Ioan. 1.

Quemadmodum igitur Episcopi, Doctores, ceterique Ministri superuacanei non sunt, tametsi, quod ipsi vt ministri faciunt,

*pastoribus suis vacans
quia est vnicus
pastor*

eiunt, Christus principaliter faciat: sic etiam non est è medio tollendus is, qui totius Ecclesiæ curam vt summus Oeconomus gerit, quamuis eandem curam Christus principaliter gerat.

SECUNDA ratio ab ea similitudine ducitur, quam habet Ecclesia mortalium hominum, cum Ecclesia immortalium Angelorum. Qua ratione vtitur etiam S. GREGORIUS lib. 4. epist. 52. Siquidem certum est istam illius exemplar, & quasi ideam quandam esse, vt Apostolus indicare videtur ad Heb. 8. & S. BERNARDVS disertè affirmat in lib. 3. de consideratione ad Eugenium, vbi militantem Ecclesiam in Apocalypsi, *Hierusalem nouam descendentem de cælo*, appellatam esse dicit, propterea quod ad exemplum cælestis illius ciuitatis instituta & conformata sit.

Nec minus certum & exploratum est, inter Angelos præter summum Regem omnium Deum, esse vnum, qui aliis omnibus præsit. At initio quidem hac dignitate præditum fuisse eum, qui nunc Diabolus dicitur; testes sunt Tertullianus lib. 2. contra Marcionem, Gregorius homil. 34. in Euangelia, & lib. 32. moral. cap. 24. Hieronymus seu potius Beda in cap. 40. Iob. Isidorus lib. 1. de summo bono, cap. 12. & deduci potest ex Scriptura, Iob 40. vbi Behemot, id est, diabolus, dicitur principium viarum Domini, & Isaia 14. vbi comparatur Lucifero, id est, stellarum maximæ & pulcherrimæ, saltem quoad apparentiam, & vulgi opinionem, ad quam se Scripturæ accommodare solent. Hunc autem Luciferum esse diabolum, docent Hieronymus & Cyrillus in hunc locum, & Augustinus lib. 11. de ciuitat. Dei, cap. 15. Et Ezechiel. 28. vbi dicitur: *Omnis lapis pretiosus operimentum tuum*. Et mox enumerantur nouem lapides, quibus significantur, vt Gregorius exponit lib. 32. moral. cap. 25. nouem Chori Angelorum, qui hunc Angelum tanquam principem suum circumstabant.

Post casum verò diaboli S. Michaëlem principem esse omnium Angelorum, colligitur ex cap. 12. Apocalypsis, vbi dicitur: *Michaël & Angeli eius*. Quid enim est, *Michaël & Angeli eius*, nisi Michaël & exercitus eius? vt enim, cum ibidem dicitur, diabolus & Angeli eius, intelligimus omnes Angelos malos diabolo esse subiectos, vt milites Imperatori: ita cum

ee

dicitur

dicitur Michaël & Angeli eius, intelligere debemus, omnes Angelos bonos Michaëlem principem suum agnoscere, quocirca rectè in Ecclesiastico officio S. Michaël paradisi præpositus, & princeps cœlestis militiæ nominatur.

CALVINVS nihil respondet aliud lib. 4. Instit. cap. 6. §. 10. quàm non oportere, nisi valdè sobriè loqui de rebus cœlestibus, & non esse quærendum alium typum Ecclesiæ, quàm qui expressus est in Euangelio & Epistolis sanctorum Apostolorum. Quasi verò non sobriè loquatur, qui nihil ex capite suo dicit, sed Apostolum & sanctos Patres sequitur.

TERTIA ratio sumitur ex Ecclesia Testamenti veteris. Constat enim Testamentum vetus fuisse figuram noui, dicente Apostolo I. Cor. 10. *Hæc omnia contingebant illis in figuram.* tempore autem Testamenti veteris semper fuit vnus, qui omnibus præerat, in iis, quæ ad legem & religionem pertinebant. Ac præsertim ab eo tempore, quo cœperunt Hebræi redigi ad formam populi, & gubernari legibus, & magistratibus: quod fuit post egressionem ab Ægypto. tunc enim Moses ordinauit Rempublicam Iudæorum, scripsit eis leges quas à Deo acceperat, Aaronem consecrauit Pontificem, eiq; vni Sacerdotes omnes & Leuitas subiecit. Ac deinde vsq; ad Christi tempora nunquam defuit vnus Princeps sacerdotum, qui omnes Synagogas totius mundi gubernaret. id quod facile probari posset, nisi ab aduersariis concederetur. Sic enim loquuntur MAGDEBURGENSES Cent. I. lib. I. cap. 7. col. 257. *In Ecclesia populi Iudaici vnus tantum erat lege diuina Sacerdos summus, quem omnes cogebantur agnoscere, eique parere.* Idem fatetur Calvinus Instit. lib. 4. cap. 6. §. 2.

Igitur cùm illius temporis Ecclesia, Ecclesiæ huius temporis figura fuerit, ratio omnino exigit, vt sicut illa præter Deum inuisibilem rectorem, vnum habuit rectorem visibilem, ita quoque & ista habeat. nulla siquidem perfectio in figura reperiri debet, quæ non reperiatur, & quidem exactius, in exemplari.

Ioannes CALVINVS lib. 4. cap. 6. Instit. duas adhibet solutiones ad hoc argumentum. Prior est, non esse eandem rationem vnus exigui populi Iudaici, & vniuersi orbis Christiani: *Debuit enim, ait, vnus populus Iudæorum, obsessus circum circa ab idololatriis, habere vnum summum Principem, qui omnes*

omnes in vnitatem contineret, ne variis religionibus distraheretur. At populo Christiano toto orbe diffuso velle dare vnum caput, absurdissimum est. Et addit similitudinem: Sicut, inquit, non propterea debet totus mundus committi vni homini, quia vnus ager ab vno homine colitur.

Verum hæc solutio prima non tam soluere, quam magis ac magis ligare nodum argumenti mihi videtur. Nam si ratio, cur habuerit vnum caput populus Iudæorum fuit, vt Calvinus dicit, vt in vnitatem contineretur, & nõ deficeret ad Idolatras, qui eum obsidebant: maiori ratione habere debet vnum caput Ecclesia Christianorum. Nam ibi magis requiritur vnum caput, vbi difficilius seruetur vnitatem, & vbi maius periculum est, ne distrahatur populus variis religionibus: difficilius autem seruetur vnitatem in maiori multitudine, quam in minori, & maius periculum est, vbi plures sunt hostes fidei, quam vbi sunt pauciores. At multò maior est populus Christianorum, quam fuerit vnquam Iudæorum, & plures hostes habent Christiani, qui non solum obsidentur à Turcis, Tartaris, Mauris, Iudæis, aliisque infidelibus, sed etiam versantur inter innumeras sectas hæreticorum. Igitur apud Christianos difficilius vnitatem conseruetur, & maius periculum imminet ab hostibus religionis, quam apud Iudæos olim vel vnitatem seruetur, vel periculum immineret.

Proinde quæ ratione CALVINVS populo Iudæorum vnum caput attribuit, eadem vel maiori attribuere debet populo Christianorum. Neque similitudo illa de agro aliquid efficit. nec enim volumus vt vniuersum orbem Christianum vnus præfectus per se regat, quemadmodum agrum vnum, vnus agricola per se colit: sed ita vni summo Pastori totum orbem Christianum regendum committimus, vt per multos alios minores Pastores regat; quemadmodum vnus diues paterfamilias colit multos agros per multos agricolas, & vnus Rex multas ciuitates & prouincias per multos Proreges & Præfides administrat.

Subiicit deinde CALVINVS aliam solutionem, ac dicit, Aaron figuram gessisse non Pontificis Testamenti noui, sed Christi proinde cum Christus eam figuram in seipso iam expleuerit, nihil ex ea sibi Papam vindicare posse.

At nos non tam vrgemus figuram Aaronis, quam totius Testamenti veteris. cum enim Testamentum vetus sit figura

noui, sicut in veteri fuit regimen Monarchicum, ita dicimus esse debere in nouo. A D D O præterea, ipsum etiam Aaronem, non solum Christi gessisse figuram, sed Petri quoque, ac successorum eius. sicut enim veteris legis sacrificia, & sacrificium crucis significabant, & simul typi erant eius sacrificij, quod nunc offertur in Ecclesia: ita summus Sacerdos Testamenti veteris, & Christum summum Sacerdotem referebat, & simul typus erat eius sacerdotij, quod nunc esse videmus in Ecclesia. eadem enim sacrificij & sacerdotij ratio est.

Negabunt fortasse, sacrificia vetera Christi passionem, & simul nostram oblationem designasse, at id docet B. A V G V S T I N V S lib. 20. contra Faustum, cap. 18. *Hebraei, inquit, in victimis pecorum, quas offerebant Deo, multis & variis modis, sicut re tanta dignum erat, prophetiam celebrabant futurae victimae, quam Christus obtulit. Unde iam Christiani peracti eius sacrificij memoriam celebrant sacrosancta oblatione, & participatione corporis & sanguinis Domini.* Et lib. 1. con. aduersar. Leg. & Prophet. cap. 18. *Quod totum, inquit, fideles in Ecclesia sacrificio sciunt, cuius umbra fuerunt omnia priorum genera sacrificiorum.* Lib. 3. de Baptis. cap. 19. *Ipse Dominus quos mundauit à lepra misit ad sacerdotes, ut pro eis sacrificium offerretur, quia nondum eis sacrificium successerat, quod ipse postea in Ecclesia soluit celebrari pro illis omnibus: quia illis omnibus ipse prænunciabatur.*

Nec alia ratio est, cur B. G R E G O R I V S in libro de cura pastorali, parte 2. cap. 4. omnia quæ dicuntur de vestibus & ornatu Aaronis, interpretetur de iis virtutibus, quæ requiruntur in Pontificibus Christianis: & C Y P R I A N V S lib. 1. epist. 7. exponat de sacerdotibus nostris, quæ dicuntur in Testamento veteri de Aaronicis sacerdotibus, quod frequenter omnes alij Patres faciunt: nisi quia sacerdotium nouum veteri sacerdotio, & Pontifices Christiani Iudaicis Pontificibus, tanquam suis quibusdam typis & adumbrationibus successerunt.

Q V A R T A ratio ab iis similitudinibus petitur, quibus in Scriptura describitur Ecclesia. omnes enim ostendunt, necessarium debere esse in Ecclesia vnum caput. Comparatur Ecclesia exercitui ordinato, Cant. 6. Corpori humano, seu mulieri speciosa, Cantic. 7. Regno, Daniel. 2. Orisili, Ioan. 10. Domui, 1. Tim. 3.

1. Tim. 3. *Nāui seu arca Noë*, 1. Petr. 3. Iam nulla sunt castra ordinata, ubi non sit vnus Imperator; multi Tribuni, plures Centuriones, &c. Hieronymus in epistola ad Rusticum Monachum: *In quamuis grandi exercitu vnius signum expectatur.* Quomodo ergo Ecclesia est exercitus ordinatus, si omnes Episcopi, immò omnes Presbyteri sunt pares? pari ratione in quolibet corpore humano vnum est caput.

Ac ne fortè dicas, habet Ecclesia suum caput Christum: propterea non comparamus hoc loco Ecclesiam cum Christo, vt membra cum capite, sed vt sponsam cum sponso. quia similitudine Scripturæ vtuntur, Apoc. 21. 2. Cor. 11. Ephes. 5. & in Canticis frequentissimè. Ac profectò si Ecclesia, quæ est in terris Christo secluso, non ineptè comparatur sponsæ: secluso etiam Christo vnum caput habere debet. præsertim cum difertè Cant. 7. inter alia eius membra etiam caput numeratur: *Caput tuum*, inquit sponsus ad sponsam, *sicut Carmelus.* Et sponsa de sponso, *Caput eius aurum optimum.* Cant. 5. Et sponsus quidem comparat caput sponsæ monti Carmelo, quoniam etsi summus Pontifex ingens est mons: tamen nihil aliud est quàm terra, id est, homo. Comparat autem sponsa sponsi caput auro optimo, quia caput Christi Deus est.

Iam verò, quod vnquam regnum fuit, quod non regeretur ab vno: & quanquam Rex Ecclesiæ Christus est: tamen ex eo colligimus Ecclesiam habere debere præter Christum aliquem vnum à quo regatur, quòd regna semper administrantur regiè, id est, per vnum qui omnibus præsit, & si quidem Rex præsens est, per se id facit; si abest, per alium, qui dicitur Prorex. sæpe etiam Rege præsentè, generalis aliquis Vicarius constituitur.

Quod verò ouile vnum, pastorem quoque vnum requirat, ex Euangelio colligitur: *Fiet vnum ouile*, inquit Dominus, Ioan. 10. *Et vnus pastor.* Vbi est obiter annotandum, posse illud, *Et vnus pastor*, intelligi de pastore secundo, id est, de Petro, eiusq; successoribus, vt Cyprianus exponit. Nam cum Dominus *alias oues habere se dicit, quæ non sunt ex hoc ouili.* de populo Gentili & populo Iudeorum loquitur. at docet habere se inter Gentes multos electos, qui vel iam fideles sint, vel certè futuri sint, & tamen ad populum illum Iudaicum non pertineant.

Quamuis autem, si de pastore Deo agatur, semper fuerint, populus Iudæorū, & populus Gentilium vnum ouile, & Deus vnus eorum pastor: non tamen semper fuerunt vnum ouile, & vnus pastor, respectu gubernationis humanæ, nec enim Gentiles, vel qui inter eos ad Ecclesiam pertinebant, à Iudæorum Pontifice regebantur. At voluit post aduentum suum Christus, ex vtroque populo vnum ouile fieri, omnesque homines ab vno pastore homine gubernari. Hinc CYPRIANVS lib. I. epist. 6. ad Magnum, loquens de Nouatiano, qui voluit fieri Episcopus Romæ, cū iam creatus esset, & federet Cornelius: *Et idcirco, inquit, Dominus insinuans nobis vnitatem de diuina auctoritate venientem, pontif. & dicit; Ego & Pater vnum sumus: ad quam vnitatem redigens Ecclesiam suam de nouo dicit; Et erunt vnus grex, & vnus pastor. Si autem grex vnus, quomodo potest gregi annumerari, qui in numero gregis non est? aut pastor haberi quomodo potest, qui manente vero pastore, & in Ecclesia Dei ordinatione succedanea presidente, nemini succedens, & à se ipso incipiens, alienus sit & prophanus?*

Restat domus ac nauis: & quidem omnis domus vnum habet Dominum, & vnum Oeconomum, iuxta illud Lucæ 12. *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?* Quæ verba dicuntur Petro, & de ipso Petro. nam paulò antè cū Dominus dixisset: *Beati serui illi, quos cū venerit Dominus inuenerit vigilantes;* quæsiuit Petrus: *Domine ad nos dicis hanc parabolam, an ad omnes?* Respondit Dominus Petro: *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quē constituit Dominus super familiam suam?* Quasi diceret, tibi, ò Petre, in primis dico; tibi enim incumbit cogitare, quid requiratur in Oeconomò fideli & prudenti, quem constituet Dominus super familiam suam.

Et paulò post, vt ostendat se loqui de vno, qui præsit omnibus conseruis, & qui soli Domino subiiciatur, subiungit: *Quod si dixerit malus ille seruus in corde suo, moram facit Dominus meus venire, & cæperit percutere seruos, & ancillas, & manducare & bibere cum ebriosis: Veniet Dominus serui illius in die, qua non sperat, & hora, qua nescit, & diuidet eum, partemque eius cum infidelibus ponet.* Quibus verbis Dominus aperte indicat, se vnum seruum toti domui suæ prepositu-

fiturum, qui à se solo iudicari possit. Certè hunc locum discretè explicat CHRYSOSTOMVS de Petro, & successoribus eius, lib. 2. de sacerdotio, circa principium, cui AMBROSIVS assentiens, vel quicumque est auctor illius commentarij, in cap. 3. ad Timoth. *Domus Dei, inquit, est Ecclesia, cuius hodie rector est Damasus.*

Deniq; de naui HERONYMVS in epist. ad Rusticum: *In naui, inquit, vnus gubernator.* & CYPRIANVS lib. 1. epist. 6. posteaquam docuit arcam Noë typum fuisse Ecclesiæ, inde probat Nouatianum non potuisse fieri huius arcæ gubernatorem, quia iam Cornelius factus erat, & naui vna vnum rectorē postulabat, non plures.

QVINTA ratio ducitur à primordiis gubernationis Ecclesiæ. Constat enim Ecclesiam à Christo congregatam cœpisse initio regimen visibile, & externum habere Monarchicum, non Aristocraticum, aut Dimocraticum. Christus enim, cum in terris degeret, eam visibiliter administrabat, vt summus eius pastor & rector, vt etiam fatentur Magdeburgenses Cent. 1. lib. 1. cap. 7. col. 268. & sequent. igitur etiam nunc habere debet Ecclesia externum & visibile regimen Monarchicum, alioqui non esset Ecclesia, quæ nunc est eadem ciuitas Dei cum illa. Vt enim Philosophus docet lib. 3. pol. cap. 2. Ciuitas dicitur eadem specie, donec remanet eadem forma Reipublicæ, id est, idem communis gubernationis modus, quo mutato, mutatur etiam ciuitas.

SEXTA ratio ducitur à simili. Rectè in locis singulis singuli constituuntur Episcopi, qui ceteris omnibus eius loci ministris & pastoribus præsent: quod Calvinus in lib. 4. Institut. cap. 6. §. 7. his verbis confitetur: *Quid aliud euincunt, quàm singulis Ecclesiis debere suos Episcopos attribui?*

Rursum in prouinciis singulis rectè constituuntur singuli Metropolitanæ, qui suæ prouinciæ Episcopis præsideant, & in maioribus vrbibus Primates seu Patriarchæ, qui, vt loquitur S. LEO in epistol. ad Anastasium Thessalonicæ Archiepiscopum, curam suscipiant ampliolem (neque id CALVINVS negare ausus est, sic enim loquitur cap. 4. §. 4. lib. 4. Institut. *Quod autem, inquit, singula prouinciæ vnum habebant inrer Episcopos Archiepiscopum: quod item in Nicana Synodo constituti sunt Patriarchæ, qui essent ordine & dignitate Archiepiscopis*

episcopis superiores: id ad disciplina conseruationem pertinebat) igitur æquum est, vt sit etiam vnus aliquis, qui toti Ecclesiæ præsit, & cui Primates quoque & Patriarchæ subiiciantur. Nam si Monarchicus principatus conuenit vni ciuitati, vni prouinciæ, vni nationi; cur non etiam Ecclesiæ vniuersæ? que ratio postulat, vt partes Monarchicè, totum autem Aristocraticè gubernetur?

Deinde quibus rationibus probatur, debere vnum Episcopum præesse Parochis, Archiepiscopum Episcopis, Patriarcham Archiepiscopis, iisdem probari potest vnum Pontificem summum præesse debere Patriarchis. cur necessarius est in singulis Ecclesiis vnus Episcopus, nisi quia vna ciuitas non potest bene regi, nisi ab vno? at etiam vna est Ecclesia vniuersa. I T E M, cur vnus requiritur Archiepiscopus, nisi vt contineantur Episcopi in vnitatem, vt dissoluantur eorum lites, vt ad Synodum conuocentur, vt cogantur fungi suo munere? at propter easdem causas requiritur vnus qui Archiepiscopis & Primatibus omnibus præsit.

Respondebit CALVINVS, Episcopos Presbyteris, ceteris Episcopis Archiepiscopos, atque istis Primatem maiorem esse honore & dignitate, non auctoritate & potestate. Sic enim ipse docet lib. 4. Instit. cap. 4. §. 2.

Sed certè fallitur aut fallit. nam (vt omittam alia) 1. Tim. 5. cum Apostolus ait: *Aduersus Presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus*, Episcopum Iudicem Presbyterorum facit, Iudex autem sine potestate nullus est. Præterea in Concilio Antiocheno can. 16. statuitur, vt si quis Presbyter aut Diaconus, à proprio Episcopo damnatus, & honore priuatus, ad alium Episcopum accesserit, nullo modo recipiatur. Potest igitur Episcopus Presbyterum damnare, & honore priuare, quod certè potestatis & iurisdictionis est. I T E M in Concilio III. Carthaginensi, cap. 45. afferunt Patres licere primati ex quauis diocesi Episcoporum assumere clericos & ordinare Episcopos, vbi fuerit opus, etiam inuito Episcopo, cui clericus ille subiectus erat. An non apertè hîc videmus, primatem potestate maiorem esse ceteris Episcopis? Denique L E O in epist. ad Anastasium Thessal. quæ est 84. & Gregorius lib. 4. epist. 52. apertè docent, non esse omnes Episcopos pares potestate, sed esse alios aliis verè sub-

subiectos: & inde S. Leo rectè deducit, ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ regimen pertinere.

SEPTIMA ratio ex propagatione Ecclesiæ sumi potest. Nam Ecclesia semper creuit, & crescere debet, donec in toto mundo prædicatum sit Euangelium, vt patet Matth. 24. *Prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso mundo, & tunc Veniet consummatio.* Non autem potest id fieri, nisi sit vnus summus Ecclesiæ præsul, cui sollicitudo incumbat totius huius corporis conseruandi & propagandi. Nam nemo debet prædicare, nisi mittatur, Rom. 10. *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* Mittere autem in alienas prouincias non est Episcoporum particularium. Illi enim habent suos certos fines Episcopatus sui, extra quos nullum ius habent, nec ad eos pertinet cura, nisi tuendi gregis sibi assignati.

Quocirca in historiis Magdeburgensium vix inuenimus Ecclesiam propagatam post Apostolorum tempora per alios, quàm per eos quos in opus Dei miserant Romani Pontifices. Germanos conuertit S. BONIFACIVS à Papa Gregorio II. missus. Francohes S. KILIANVS missus à Papa Conone. Anglos AVGVSTINVS à Papa Gregorio I. destinatus. Innocentius verò I. in epist. 1. constanter affirmat, per omnem Hispaniam, Galliam, Africam Ecclesias esse fundatas per eos quos Petrus aut eius successores in hoc opus miserant.

OCTAVA ratio ducitur ex vnitatem fidei. Necesse est enim, vt omnes fideles idem omnino sentiant in rebus fidei: *Est enim vnus Deus, vna fides, vnum Baptisma,* Ephes. 4. At vna fides in Ecclesia esse non potest, si non sit vnus summus Iudex, cui omnes acquiescere teneantur. Quod certè satis apertè docet, quando nulla esset alia ratio, dissensio ipsa Lutherano-
*dissensio Lutherano-*rum, quos videmus, quia non habent vnum, cui omnes iudicium suum subiicere teneantur, in mille sectas esse diuisos, cum tamen omnes ab vno Luthero descenderint: neque adhuc potuisse vnum Concilium cogere, in quo omnes conuenirent. Sed & apertissima ratio id suadet. Cum enim multi sunt pares, vix fieri potest, vt in rebus obscuris & difficilibus vllus velit alterius iudicium suo iudicio anteponi.

Respondent MAGDEBURGENSES Cent. 1. lib. 2. cap. 7. col. 522. & seq. posse conseruari vnitatem fidei per consociationem multarum Ecclesiarum, quæ se inuicem iuuent, & per

litteras inter se agunt de quaestionibus fidei. VERVM id certè non sufficit; nam ad vnitatem fidei conseruandam non sat est consilium: imperium requiritur. Quid enim fiet, si Episcopus errans nolit scribere ad alios, vel si postquam scripserit, nolit consilium aliorum sequi? Nonne ipse ILLYRICVS à collegis admonitus, vt Manichæum errorem de peccato originis, à se iterum excitatum ab inferis, retractaret, nunquam adduci potuit, vt vel patienter eos audiret? Et si ista consociatio tam efficax est, cur pacem, & concordiam non efficit tandem aliquando inter molles & rigidos Lutheranos?

DICIS, terminabuntur quaestiones à Concilio generali. Omnes enim maiori parti Episcoporum acquiescent. At etiam in Concilio generali maior pars potest errare, si auctoritas desit summi Pastoris, vt experimento comprobatum est Ariminensis & Ephesini II. Concilij. Adde, quod non semper cogi possunt Concilia generalia. Primis enim CCC. annis, nullum fieri potuit generale Concilium, & tamen plurimæ tunc hæreses exstiterunt.

Superest vt obiectiones eorum diluamus. Ac PRIMVM obiicit Calvinus in Instit. lib. 4. cap. 20. §. 7. locum Euangelij Luc 22. vbi sic legimus: *Facta est contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior? Dominus autem ait, Reges gentium dominantur eorum: vos autem non sic.* Vbi Calvinus: „ Hanc vanam eorum ambitionem, inquit, vt compesteret Dominus, eorum ministerium nõ esse regnis simile docuit, in quibus inter ceteros vnus eminet.

RESPONDEO, tum hoc loco, tum Matth. 20. Dominum non remouisse Monarchiam ab Ecclesia, sed potius eam instituisse, atque admonuisse diuersam esse à Monarchia ciuili Gentium. Primum enim non ait Dominus, Vos non præsidebitis vlllo modo, sed non sic vt Reges gentium. Qui autem dicit, Tu nõ sic præeris vt ille: id significat, præeris quidem, sed aliter quàm ille. DEINDE, nonne clarè hoc loco subiungitur: *Qui inter vos maior est, fiat sicut minor, & præcessor.* Græcè ἡγούμενος, id est, dux & princeps: *Fiat sicut ministrator?* vnus igitur erat à Domino dux designatus.

DENIQUE, exemplo suo rem declarauit: *Sicut ego, inquit, non veni ministrari, sed ministrare.* Et, *Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.* Et tamen de se dicit Ioan. 13. *Vocatis*

me magister & Domine, & bene dicitis, sum etenim. sicut ergo Christus non dominabatur, nec præerat, sicut Reges gentium, sed ministrabat & laborabat, & tamen verè præerat, immò & Dominus erat: ita quoq; vult vnum ex suis verè præesse, sed absq; libidine dominandi, qualis est in Regibus gentium, qui tyranni sunt plerumq;, imperantq; subiectis, vt seruis, & omnia referunt ad suum commodum & gloriam. Vult enim suum vicarium præesse Ecclesiæ vt pastorem & patrem, qui non lucrum & honorem quærat, sed commodum subiectorum, & ideo præter ceteros laboret & seruiat omnium utilitati.

Præterea Reges gentium, etiam illi qui tyranni non sunt, ita regna sua administrant, vt propriam hæreditatem, quam filiis derelinquant: at Prælati Ecclesiæ non sic, non enim Reges, sed vicarij sunt, non patresfamilias, sed œconomi. Hinc BERNARDVS lib. 3. de consideratione: *Quid, inquis, præesse non negas, & dominari vetas? planè sic, quasi non bene præsit qui præest in sollicitudine: præsis vt provideas, vt consulas, vt procures, vt serues: præsis vt profis, præsis vt fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam.*

SECUNDA obiectio CALVINI in Institut. lib. 4. cap. 6.

§. i. talis est. Ad Ephes. 4. delineauit nobis Apostolus totam Ecclesiasticam hierarchiam, quam Christus post ascensionem suam, in terris reliquit: ibi autem nusquam est mentio vnus capituli, sed multis in commune traditur Ecclesiæ regimen. Sic enim ait: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores.* Et non dixit, primum quidem vnum summum Pontificem, deinde Episcopos, Parochos, &c.

Item: *Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis, vnum corpus, & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestrae, vnus Dominus, vna fides,* & non dixit vnus Pontifex Maximus, qui Ecclesiam in vnitatem contineat. Et ibidem: *Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* Et non dixit, vni data est plenitudo potestatis, & vt vices Christi gerat, sed data est, inquit, singulis sua portio.

RESPON-

RESPONDEO, Pontificatum summum disertè positum ab Apostolo in illis verbis: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos: & clarius I. Corinth. 12. vbi ait: Et ipse posuit in Ecclesia primum Apostolos, deinde Prophetas.* siquidem summa potestas Ecclesiastica non solum data est Petro, sed etiam aliis Apostolis. Omnes enim poterant dicere illud Pauli: *Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum.* 2. Corinth. 11. sed Petro data est vt ordinario pastori, cui perpetuo succederetur: aliis verò tanquam delegatis, quibus non succederetur. Fuit enim in illis Ecclesiæ primordiis necessarium ad fidem toto orbe terrarum celeriter disseminandam, vt primis prædicatoribus & Ecclesiarum fundatoribus summa potestas, & libertas concederetur. Mortuis autem Apostolis, Apostolica auctoritas in solo Petri successore permanfit. Nullus enim Episcopus præter Romanum sollicitudinem habuit vnquam omnium Ecclesiarum: & solus ipse vocatus est ab omnibus Apostolicus Pontifex, & sedes eius Apostolica simpliciter, & per antonomasiam, & munus eius Apostolatus. Cuius rei pauca quædam testimonia subiiciemus.

HIERONYMVS in epist. 2. ad Damasum de nomine hypostasis: *Qui Apostolos, inquit, honore sequeris, sequaris & merito.* Et lib. 2. contra Ruffinum: *Miror, inquit, quomodo Episcopi receperint, quod sedes Apostolica condemnauit.* Et in epistola plurimorum Episcoporum Gallorum ad Leonem, quæ est inter epistolas LEONIS 52. *Det, inquit, Apostolatus vester nostra veniam tarditatis.* Et in fine epistolæ: *Ora pro me Domine beatissime, merito & Apostolico honore venerande Papa.* Item: *Apostolatum vestrum in Domino venerans saluto.* AVGVSTINVS epist. 162. *In Romana Ecclesia semper Apostolica Cathedra viguit principatus.*

Denique (vt omittam infinita similia) Concilium CHALCEDONENSE in epist. ad Leonem, quæ habetur post tertiam actionem: *Et post hæc omnia, inquit, insuper & contra ipsum cui vinea custodia à Domino commissæ est, extendit insaniam, id est, contra tuam quoque Apostolicam sanctitatem.* Hinc D. BERNARDVS lib. 3. de considerat. circa initium loquens de Apostolis omnibus, de quibus dicitur, Psalm. 44. *Constitues eos Principes super omnem terram,* ait Eugenio Papæ: *Eis tu successisti in hereditatem: ita tu hæres & orbis hære-*

hereditas. Et infra, hunc ipsum locum, *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos*, intelligit de Pontificia auctoritate.

Potest etiam responderi, *Apostolum* hoc loco non delin-
neasse hierarchiam Ecclesie, sed tantum enumerasse varia
dona, quae sunt in Ecclesia. Primum enim posuit *Apostolos*,
id est, eos qui primi à Deo missi sunt. Secundò, *Prophetas*, id
est, qui futura praedicunt, ut exponunt Chrysostomus, OE-
cumenius, Theophylactus. Tertiò, *Euangelistas*, id est, eos
qui Euangelia scripserunt, ut exponunt Oecumenius & The-
ophylactus. Ultimo, *Pastores & Doctores*, quo vno verbo si-
gnificauit confusè totam hierarchiam ministrorum Eccle-
siae. Et 1. Corinth. 12. addidit *genera linguarum, curationes, &*
alia, quae non Ecclesiastica ministeria, sed Spiritus sancti cha-
rismata sunt.

Ad illud autem, de vno corpore, vno spiritu, vna fide, vno
Deo, in quibus non est annumeratus vnus Papa: Respondeo,
vnum Papam in illis verbis esse comprehensum, vnum cor-
pus, & vnus spiritus: ut enim in corpore naturali ideo serua-
tur vnitas membrorum, quia omnia parent capiti, ita quoq;
tunc in Ecclesia seruetur vnitas, cum omnes obediunt vni.

Et quanquam caput Ecclesiae totius est Christus, tamen
quia ipse à militante Ecclesia abest secundum visibilem prae-
sentiam, exigitur necessariò vnus aliquis Christi loco, qui vi-
sibilem hanc Ecclesiam in vnitate contineat. Quare OPTA-
TUS lib. 2. Petrum caput appellat, & vnitatem Ecclesiae in eo
ponit, ut omnes cohaereant cum isto capite. Ioannes quoque
CHRYSOSTOMVS homil. 55. in Matth. ita loquitur de Ec-
clesia: *Cuius pastor & caput piscator homo atq; ignobilis, &c.*

Ad illud de plenitudine potestatis: Respondeo, summum
Pontificem si conferatur cum Christo, non habere plenu-
dinem potestatis, sed tantum suam quandam portionem, se-
cundum mensuram donationis Christi. Christus enim regit
omnem Ecclesiam, quae est in caelo, in purgatorio, in terris: &
quae fuit ab initio mundi, & erit vsque ad finem: ac praeterea
pro arbitrio potest leges condere, Sacramenta instituire, gra-
tiam tribuere, etiam sine Sacramentis.

At Papa solum regit eam Ecclesiae partem quae est in terris,
dum ipse viuít, nec potest leges Christi mutare, aut Sacramen-
ta instituire, aut peccata sine Sacramento remittere. Si tamẽ
sum-

summus Pontifex cum Episcopis ceteris comparetur; meritò habere dicitur plenitudinem potestatis. Quia ceteri definitas habent regiones quibus præsent, definitam etiam potestatem: ipse verò toti orbi Christiano præpositus est, & totam, ac plenam habet eam potestatem, quam Christus ad Ecclesiæ utilitatem in terris reliquit.

„ TERTIA obiectio est Caluini lib. 4. Instit. cap. 6. §. 9. vbi
 „ hoc argumento vititur: *Christus est caput Ecclesiæ*, Ephes. 4.
 „ igitur iniuriam facit Christo qui aliud caput nominat.

RESPONDEO, nullam fieri iniuriam Christo ex eo quod Papa sit caput Ecclesiæ, immò potius gloriam eius augeri. Non enim asserimus Papam caput Ecclesiæ esse cum Christo, sed sub Christo, ut eius ministrum & vicarium. Non autem fit iniuria regi, si dicatur prorex esse caput regni sub rege, quin potius augetur eius gloria. Omnes enim qui audiunt proregem esse caput sub rege, mox cogitant regem esse caput nobiliori modo.

Adde, quod in Scriptura Christus ipse, qui de se ait: *Ego sum lux mundi*, Ioan. 8. idem dixit Matth. 5. Apostolis, *Vos estis lux mundi*, nec tamen sibi ipse iniuriam fecit. Et Apostolus qui dixit: *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus*, 1. Cor. 3. idem dixit: *Superadificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum*, Ephes. 2. & cum Christus sit, *Pastor & Episcopus animarum nostrarum*, 1. Pet. 2. & *Apostolus confessionis nostræ*, Hebr. 3. & *Sir propheta*, Luc. vlt. & *doctor iustitiæ*, Ioël. 2. tamen non fecit illi iniuriam Paulus cum Ephes. 4. scripsit, in Ecclesia esse Apostolos, Prophetas, Pastores, & Doctores. Denique quod est nomen augustius quàm Dei? & tamen non semel in Scripturis homines dicuntur *Dij sine vlla iniuria veri Dei*, Psal. 81. *Ego dixi, Dij estis*. Cur ergo iniuria erit Christo capiti Ecclesiæ, si alius quidam sub ipso dicatur etiam caput?

„ At, inquit, nusquam Ecclesia dicitur corpus Petri, aut
 „ Papæ, sed Christi. RESPONDEO, eius rei causam esse, quòd solus Christus sit caput principale & perpetuum totius Ecclesiæ. Ut enim regnum non dicitur esse Proregis, sed Regis: & domus non est œconomi, sed Domini: Sic Ecclesia non est corpus Petri aut Papæ, qui solùm ad tempus, & alterius loco
 cam

eam gubernat, sed Christi, qui propria auctoritate, & perpetuò illam regit.

Præterea cū dicitur Ecclesia corpus Christi, vox illa Christi, potest commodè referri non tam ad Christum, vt caput, quàm ad eundem Christū, vt hypostasim eius corporis: quem admodum cū dicimus, illic iacet corpus Petri, illic Pauli; non significamus Petrum, aut Paulum esse capita, sed personas quarum illa sunt corpora. Christus enim non modò caput est Ecclesiæ, sed est ipse quasi magnum quoddam corpus ex multis & variis membris constans. Annotauit id S. AUGUSTINVS lib. 1. de peccatorum merit. & remiss. cap. 31. ex eo quod Apostolus 1. Corinth. 12. cū ait: *Sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem mēbra cū sint multa, vnum est corpus;* non addidit, ita & Christi corpus; sed, *ita est Christus.* Iam igitur Ecclesia corpus est Christi, non Petri, quia Christus tanquam corporis huius hypostasis omnia membra sustentat, & omnia in omnibus operatur, per oculum videt, per aures audit; ipse est enim qui per doctorem docet, per ministrum baptizat, per omnes denique omnia facit. Quod certè nec in Petrum, nec in vllum alium hominē conuenit.

Obiectio **QVARTA** est Theodori **BEZAE**, qui in confessione, cap. 5. art. 5. Deum solum oneri totius Ecclesiæ regendæ parem esse posse dicit: proinde rem impossibilem à nobis affirmari, cū summo Pontifici totius Ecclesiæ regimen committimus. Quod idem antè **LVTHERVVS** in lib. de potestate Papæ scriptum reliquit, ei que assensus est libellus de primatu Papæ in Synodo **SMALCHALDICA** conscriptus.

RESPONDEO, fieri non posse sine miraculo, vt vnus homo solus totam Ecclesiam per se regat: neque id vllus Catholicorum docet: vt autem vnus per multos sibi subiectos ministros & pastores id faciat, non modò possibile, sed etiam vtile & commodum esse censemus. Nam in primis, nonne, 2. Corinth. 11. Apostolus dicit se habuisse *solicitudinem omnium Ecclesiarum*; neque loquitur solùm de omnibus Ecclesiis, quas ipse plantauerat, sed de omnibus simpliciter. Nam **CHRYSOSTOMVS** in hunc locum scribit, Paulum totius orbis terræ curam gessisse: & idem probari posset ex epistola ad Rom. & ad Coloss. & ad Hebræ. scribit enim ad eos quibus

bus non prædicauerat, & quos tamen ad curam suam pertinere arbitrabatur.

Et quanquam Apostoli inter se distribuerant quibus peculiari studio verbum Domini prædicarent: non tamen propterea vnius prouinciæ finibus sollicitudinem suam concluderant, sed vnusquisque eorum ita totius Ecclesiæ curam gerebat, ac si ad se solum ea cura pertineret.

Deinde multi Principes seculares habuerunt à Deo regna amplissima, & certè maiora quàm nunc sit orbis Christianus vniversus: quæ nisi administrare potuissent, data eis à Deo nunquam fuissent. Exempla habemus in Nabuchodonosor, de quo Daniel. 2. hoc modo legimus: *Tu Rex regumes: & Deus cæli regnum, & fortitudinem, & imperium dedit tibi, & omnia in quibus habitant filij hominum, & sub ditione tua vniuersa constituit.* Item de Cyro Isaïæ 45. *Hac dicit Dominus Christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, & subiciam ante faciem eius gentes, & dorsa regnum vertam, &c.*

Quàm amplum autem fuerit hoc regnum, patet ex cap. 1. Esther, vbi dicitur regnasse Rex Persarum Assuerus super C. XXVII. prouincias ab India vsque ad Æthiopiam. De Augusto legimus Luc. 2. *Exiit edictum à Cesare Augusto, & describeretur vniuersus orbis.* Et certè nunquam felicius administratus est orbis terrarum, quàm temporibus Augusti. Quod autem regnum eius à Deo præparatum fuerit, vt facilius Euangelium per totum mundum deferretur: scribunt Eusebius lib. 3. cap. 9. demonstrat. Euangel. & Leo serm. 1. de SS. Petro & Paulo.

Cùm igitur Deus totum ferè orbem terrarum vnius hominis imperio parere voluerit, cur non potuit etiam Ecclesiam vniuersam vnius hominis prudentiæ ac sollicitudini commendare? præsertim cùm facilius sit gubernatio Ecclesiastica, quàm politica, & Reges illi non alia præsidia haberent, quàm humanam prudentiam, & generalem Dei prouidentiam: Pontifex autem noster habeat supernaturale lumen fidei, Scripturas sacras, cœlestia Sacramenta, & particularem diuini Spiritus assistentiam.

Adde, quod longè difficilior est Dimocrazia, vel Aristocrazia in Ecclesia, quàm Monarchia. Nam Dimocrazia Ecclesiæ nõ talis esset qualis erat Romanorum, vel Atheniensium, vbi
foli

foli dominabantur homines vnus ciuitatis, qui non difficul-
ter in vnum conuenire, & ad plura suffragia statuere poterāt,
quidquid volebant. In Ecclesia enim si popularis gubernatio
esset, omnes Christiani totius mundi suffragij ius haberent:
quis autem posset congregare omnes Christianos ad aliquid
commune toti Ecclesiæ statuendum?

Pari ratione Aristocratia Ecclesiæ non esset talis, qualis
nunc est Venetorum, in qua solī patritij vnus vr̄bis dominā-
tur, qui facilē congregari & decernere possunt quod volunt:
sed esset talis qualis nunquam fuit; in qua videlicet omnes
magistratus totius mundi, id est, omnes Episcopi & Presby-
teri totius orbis Christiani æquale ius gubernationis habe-
rent: quos etiam congregare aut difficillimum aut impossi-
bile sine diuino miraculo esset.

Obiectio QVINTA eius libelli est, quem de primatu Pa-
pæ in Synodo Smalchaldica Lutherani ediderunt: Paulus, in-
quiunt, 1. Cor. 3. ministros omnes exæquat, & Ecclesiam su-
per ministros esse docet, cū ait, omnia vestra sunt, siue Pau-
lus, siue Apollo, siue Cephas.

RESPONDEO, me non esse tam acutum, vt vim huius ar-
gumenti percipiam. Nam si propterea exæquantur ministri,
quia simul numerantur, cū dicitur, siue Paulus, siue Apol-
lo, siue Cephas: pares quoque erunt duces, consules, Impera-
tores, quia CHRYSOSTOMVS hom. 83. in Matth. ait: *Si dux*
quispiam, si cōsul, si is qui diademate ornatur indignè adeat,
cohibe & coërce. Neque sequitur, Ecclesiam auctoritate
& potestate esse supra ministros, quia sunt instituti propter
Ecclesiæ vtilitatem, quod illis verbis Paulus significauit; *Om-*
nia vestra sunt: alioqui & pueri pædagogos regerent, & po-
puli regibus auctoritate præstarent, quia sunt pædagogi pro-
pter pueros, & reges propter populos, non contrā.

Obiectio SEXTA est in eodem libello; Christus omnes
Apostolos pariter misit, cū ait, Ioan. 20. *Ego mitto vos,* non
igitur vnum ceteris præposuit. RESPONDEO, illis verbis nō
esse vnum aliis præpositum, sed non deesse alia loca, quibus
vnus aliis præponatur. Certè Ioan. 21. vni dicitur; *Pasce oues*
meas.

VLTIMO obiciunt alij; Si mundus debet gubernari ab
vno in iis quæ ad religionem pertinent; vtile etiam esset, vt
ff regere-

» regeretur ab vno in iis quæ ad politicum ordinem spectant;
 » at hoc neque factum est vnquam, neque expedit vt fiat. Vt e-
 » nim docet Augustinus lib. 4. ciuit. Dei, cap. 15. *Feliciores essent*
 » *res humana, si omnia regna essent parua, & concordia vicini-*
 » *tate latantia.*

RESPONDEO, non esse eandem rationem politici & Ec-
 clestici regiminis. Siquidem orbis terrarum non necessa-
 riò debet esse vnum regnum, proinde non necessariò postu-
 lat vnum qui omnibus præsit: at Ecclesia tota vnum est re-
 gnũ, vna ciuitas, vna domus, & ideo ab vno tota regi debet.
 Cuius differentia illa est ratio, quod ad conseruationem po-
 liticorum regnorum nõ necessariò requiratur, vt omnes pro-
 uincia seruent easdem leges ciuiles, & eosdem ritus. Possunt
 enim pro locorũ & personarum varietate diuersis vti legibus
 & institutis, & idcirco non requiritur vnus, qui omnes in vni-
 tate contineat. Ad conseruationem verò Ecclesiæ necesse est,
 vt omnes conueniant in eadem fide, iisdem Sacramentis, iis-
 demque præceptis diuinitus traditis: quod sanè fieri non po-
 test, nisi sint vnus populus, & ab vno in vnitatem contineantur.

Vtrum autem expediret, omnes prouincias mundi ab vno
 summo Rege gubernari in rebus politicis, quamuis id nõ sit
 necesse, posset esse quæstio. Mihi tamen omnino expedire vi-
 detur, si possit eò perueniri sine iniustitia, & bellicis cladibus.
 Præsertim si summus Monarcha sub se haberet non Vicarios
 & Proreges, sed veros Principes, quomodo summus Pontifex
 sub se habet Episcopos.

Quia tamen non videtur posse fieri talis Monarchia, nisi
 adhibita magna vi & multis ac magnis bellis: ideo rectè B.
 AVGVSTINVS dicit, feliciores fore res humanas, si essent v-
 bique parua regna concordia vicinitate latantia, quàm si v-
 nusquisque Regum per fas & nefas imperium suum extende-
 re & propagare contendat. Adde, quod S. AVGVSTINVS
 probat quidem parua regna, sed non negat vtile futurum, si
 paruis istis Regibus vnus aliquis summus Imperator præsit.
 Quin potius id affirmare videtur, cùm ait, parua illa regna
 concordia vicinitate latantia esse debere, quemadmodũ mul-
 tæ domus se habent in ciuitate: constat enim vnum esse cui
 omnes domus parent, tametsi quælibet suum proprium ha-
 beat patrem familias.

CAPVT

CAPVT. X.

Proponitur tertia quaestio, & probatur Pe-
tri Monarchia ex loco Euangelij, Mat-
thaei 16.

EXPLICATVM est haecenus, & satis diligenter, ni fallor, probatum, Monarchiam esse optimum regimen: & eiusmodi regimen in Ecclesia Christi esse debere. Restat nunc quaestio tertia; Fueritne Apostolus Petrus Ecclesiae totius caput & princeps loco Christi, ab ipso Christo constitutus?

Heretici omnes, quos initio citauimus, disertè hoc negant: Catholici è contrario, quos citauimus, id affirmant. Est enim reuera non simplex error, sed perniciosa haeresis negare B. Petri primatum à Christo institutum; Eum nos triplici ratione & via confirmare aggredimur. PRIMVM ex duobus locis Euangelij, in quorum altero promittitur, in altero exhibetur. DEINDE ex plurimis B. Petri priuilegiis ac praerogatiuis. POSTREMO ex apertissimis Graecorum & Latinorum veterum testimoniis.

Acvt à PRIMO incipiamus, prior locus est, Matth. 16. vbi sic legimus: *Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo clauis regni caelorum, & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in caelis.* Quorum verborum planus & obuius sensus est, vt intelligamus sub duabus metaphoris promissum Petro totius Ecclesiae principatum. Prior metaphora est fundamenti ac aedificij. quod enim est in aedificio fundamentum, id est in corpore caput, in ciuitate rector, rex in regno, paterfamilias in domo. Posterior est clauium; cui enim traduntur clauis ciuitatis, ille instituitur Rex, vel certè gubernator ciuitatis, q̄ quos vult admittat, quos vult excludat.

Verùm haeretici totum hunc locum miris modis deprauant. Nam nec Petrum per petram intelligi volunt; nec Petro clauis esse promissas concedunt; nec per metaphoras fundamenti, & clauium summam potestatem Ecclesiasticam significatam esse sibi persuadere possunt.

Quæstiones igitur quatuor nobis explicandæ sunt. **PRIMA**, an Petrus sit illa petra, super quam fundatur Ecclesia. **SECUNDA**, an esse fundamentum, sit esse gubernatorem totius Ecclesiæ. **TERTIA**, an Petrus sit ille cui dantur claves. **QUARTA**, an per claves intelligatur potestas plena Ecclesiam gubernandi.

De **PRIMA** quæstione quatuor sententiæ sunt. **PRIMA** Catholicorum communis, petram illam esse Petrum, id est, illam personam quæ dicebatur Petrus: non tamen ut persona erat particularis, sed ut pastor & caput Ecclesiæ. **SECUNDA** est Erasmi in hunc locum, omnem hominẽ fidelem esse hanc petra. **TERTIA** Calvini lib. 4. Institut. cap. 6. §. 6. petram illam esse Christum. **QUARTA** Lutheri lib. de potestate Papæ, & Centuriatorum lib. 1. Cent. 1. cap. 4. col. 175. & lib. 1. Smalcaldici de primatu Papæ, fidem seu fidei confessionem esse petram, de qua Dominus hoc loco loquitur.

Lat. de potestate papæ.
catholici prof.
PRIMA sententiæ, quæ verissima est, primùm ex ipso textu apertè deducitur. Nam illud pronomen, *HANC*, cum dicitur *Et super hanc petram*, demonstrat aliquam petra, de qua paulò antè Dominus sit loquutus: proximè autem Dominus Petrum vocauerat petram; Syriacè enim loquebatur, & Syriacè lingua Petrus dicitur Cephæ, ut habemus Ioan. 1. Cephæ autem petram significat, ut Hieronymus docet in cap. 2. ad Galat. & res certissima est; nam ubicunque in textu Hebræo est פֶּטְרָא , id est, petra, in Syriaco est Cephæ; quin etiam סֶפֶא , Hebraicè saxum seu rupem significat. Vbi enim Hier. 4 legimus, ascenderit rupes, in Hebræo est אֲרָבֵי סֶפֶא . Dixit ergo Dominus: Tu es Cephæ, & super hoc Cephæ: vel Latine: *Tu es petra, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam*. Ex quo sequitur illud, *hanc*, non posse referri nisi ad Petrum, qui eo loco vocatus est petra.

At cur Latinus interpret non vertit, *Tu es Petra*, & super hanc petram? quod Græcum codicem sit sequutus. Non enim vertit ex Syriaco, sed ex Græco, in quo legimus, $\text{\u03c4\u03c9 \u03b5\u03af \u03c0\u03b5\u03c4\u03c1\u03b1 \u03ba\u03b9 \u03b5\u03c0\u03b9 \u03c4\u03c9\u03c4\u03b7 \u03c4\u03b7 \u03c0\u03b5\u03c4\u03c1\u03b1 \u03cc\u03b9\u03ba\u03b4\u03cc\u03bc\u03b9\u03c3\u03c9 \u03c4\u03c9 \u03b5\u03ba\u03ba\u03bb\u03b7\u03c3\u03b9\u03b1\u03bd \u03bc\u03b5}$. Cur verò Græcus non verterit, $\text{\u03c4\u03c9 \u03b5\u03af \u03c0\u03b5\u03c4\u03c1\u03b1 \u03ba\u03b9 \u03b5\u03c0\u03b9 \u03c4\u03c9\u03c4\u03b7 \u03c0\u03b5\u03c4\u03c1\u03b1}$, causa est, quoniam cū apud Græcos tam $\text{\u03c0\u03b5\u03c4\u03c1\u03b1}$ quàm $\text{\u03c0\u03b5\u03c4\u03c1\u03b1}$ signi-

significet lapidem; visum est interpreti commodius homini nomen masculinum quam fœmininū tribuere. Deinde verò ad explicandā metaphoram, secundo loco non voluit dicere, ἐπὶ τῷ πέτρῳ, quod fuisset ambiguum, sed ἐπὶ τῇ πέτρῃ. quod nihil aliud quàm saxum significat.

Accedat consensus Ecclesiæ totius, & Græcorum ac Latinorū Patrum. totum CHALCEDONENSE Concilium DC. XXX. Patrum, act. 3. appellat Petrum petram, & crepidinem Ecclesiæ Catholicæ. Item in Ecclesia canuntur hodie omnium ore, & cantati sunt à M. CC. annis illi versus diui AMBROSII in Hymno laudum diei Dominici; *Hoc ipsa petra Ecclesiæ canente culpam diluit.* Testatur enim D. AVGUSTINVS lib. I. retract. cap. 21. iam suo tempore cœptū cani ex versibus Ambrosij, Petrum esse petram, super quam Dominus Ecclesiam ædificauit.

Præterea ex Patribus Græcis ORIGENES hom. 5. in Exod. *Vide, inquit, magno illi Ecclesiæ fundamento, & petra solidissima, super quam Christus fundauit Ecclesiam, quid dicatur à Domino. Modica fidei, quare dubitasti?*

ATHANASIUS in epist. ad Felicem, quam scripsit nomine suo & Synodi Alexandrinæ: *Tues, inquit, Petrus, & super fundamentum tuum Ecclesiæ columna, id est, Episcopi, sunt confirmata, &c.* Eleganter Athanasius Petrum facit fundamentum, quo nituntur Episcopi, super quos vt columnas totum ædificium collocatur.

BASILIVS lib. 2. in Eunom. *Petrus, inquit, propter fidei excellentiam Ecclesiæ adificationem in seipsum suscepit.* Gregorius NAZIANZENSIS in oratione de moderatione seruanda in disputationibus: *Petrus, inquit, petra vocatur, atq; Ecclesiæ fundamenta fidei suæ credita habet.* EPIPHANIVS in Ancorato: *Dominus, inquit, constituit Petrum primum Apostolorum petram firmam, super quam Ecclesiæ Dei adificata est.*

CHRYSOSTOMVS homil. 55. in Matth. *Dominus ait, inquit, Tu es Petrus, & ego super te adificabo Ecclesiam meam.* Et homil. 4. in cap. 6. Isaïæ: *Quid autem, inquit, Petrus, basis Ecclesiæ; ille vehemens amator Christi; ille sermone indoctus, & Rhetorum victor; ille imperitus, qui tamen Philosophis obrurauit os; ille qui Græcancam sapientiam non aliter, quàm*

aranearum telam dissoluit; ille qui sagenam misit in mare, & piscatus est orbem? CYRILLVS lib. 2. cap. 12. in Ioan. Nec Simon fore iã nomen illi, sed Petrus, prædicit: & vocabulo ipso commode significans, quod in eo iãquam in petra, lapideq̃, firmissimo suam esset adificaturus Ecclesiam.

PSSELLVS in cap. 5. Cant. in illud: Crura eius sicut columna marmorea. Per crura, inquit, Petrum intellige Apostolorum principem, super quem Dominus in Euangelio se Ecclesiam suam adificaturum promisit. Habentur commentaria Pselli in commentariis Theodoreti in Cant. THEOPHYLACTVS in cap. 22. Luc. Post me, inquit, Ecclesia petra es, & fundamentum. EVTHYMIVS in cap. 16. Matth. Te ponam, inquit, fundamentum credentium, adificabo super te Ecclesiam meam.

EX Latinis TERTULLIANVS lib. de præscript. Latuit, inquit, aliquid Petrum, adificanda Ecclesia petram dictum? CYPRIANVS in epist. ad Quintum: Petrum Dominus primum elegit, & super eum adificauit Ecclesiam suam: similia passim reperit.

HILARIVS in cap. 16. Matth. O in nuncupatione noui nominis felix Ecclesia fundamentum, dignaq̃, adificatione illius petra, qua inferorum leges dissolueret: O beatus cœli ianitor, &c. Hic tamen ad marginem annotauit Erasmus: Fides Ecclesia fundamentum. Quasi fidei sit nomen mutatum, & non Simoni, & fides sit beatus cœli ianitor. Quid quod Hilarius hoc loco fidem ne nominauit quidem? AMBROSIVS serm. 47. Denique, inquit, pro soliditate deuotionis Ecclesiarum petra dicitur, sicut ait Dominus: Tu es Petrus, &c. Petra enim dicitur eo quod primus in actionibus fidei fundamenta posuerit, & saxum immobile totius operis Christiani compagem molemq̃, contineat.

HIERONYMVS in cap. Matth. 16. Secundum metaphoram petra, rectè dicitur ei, adificabo Ecclesiam meam super te. Et in epist. ad Damasum de nomine hypostasis, de sede Petri loquens: Super hanc petram, inquit, adificatam Ecclesiam scio.

AUGUSTINVS in Psal. contra partem Donati: Numerate sacerdotes vel ab ipsa Petri sede. ipsa est petra quam non vincunt superba inferorum porta. Vbi nota tam Hieronymum quàm Augustinum, non tam Petrum quàm eius sedem vocare pe-

re pe-

re petram, super quam fundatur Ecclesia, & contra quam nõ prævalent portę inferorum, quia Petrus est petra, non vt particularis homo, sed vt Pontifex. Idem AVGVSTINVS serm. 15. de Sanctis: *Petrum itaq; fundamentum Ecclesię Dominus nominavit, & ideo dignè fundamentum hoc Ecclesię colit, supra quod Ecclesiastici adificij altitudo consurgit.*

MAXIMVS serm. 1. de SS. Petro & Paulo: *Per Christum Petrus factus est petra, dicente ei Domino: Tu es Petrus, & super hanc petram, &c.* PAVLINVS epist. 4. ad Seuerum: *Petra est Christus, sed etiam discipulo suo huius vocabuli gratiam non negavit, cui ait; Super hanc petram, &c.*

LEO serm. 2. de anniuersario assumptionis suę ad pontificatum die: *Manet ergo dispositio veritatis, & beatus Petrus in accepta fortitudine petra perseuerans, suscepta Ecclesię gubernacula non reliquit. Sic enim præ ceteris est ordinatus, & dum petra dicitur, dum fundamentum pronuntiatur, dum regni cęlorum ianitor constituitur, qualis ipsi cum Christo esset societas, per ipsa appellationum mysteria nosceremus.*

GREGORIUS lib. 6. epist. 37. ad Eulogium: *Quis nesciat sanctam Ecclesiam in Apostolorum Principis soliditate firmatam, &c.*

Ex his apparet, quanta sit quorundam hæreticorum impudentia. CALVINVS enim loco notato dicit, se nolle Patres adducere, non quod non possit, sed quod nolit de re tam clara disceptando molestus esse Lectoribus. ERASMVVS autem in hunc locum Matth. miratur aliquos fuisse qui hęc locum ad Rom. Ecclesiam detorserint, nititurque excusare Cyprianum & Hieronymum, quod dixerint, super Petrum fundatam esse Ecclesiam; quasi hoc sit paradoxum inauditum; cum tamen omnes Patres id doceant, & plurimi recentiores tam Theologi, quàm Canonistę, necnõ antiquissimi Pontifices, Clemens, Anacletus, Marcellus, Pius, Iulius, & alij, quos omni tum gratia breuitatis, tum quia ab aduersariis non recipiuntur.

Excusamus nunc SECUNDAM opinionem quę est Erasmi. Probat Erasmus nomine *Petra* intelligi omnes fideles ex Origene, qui tract. 1. in Matth. hunc locum exponens, sic ait: *Petra est omnis qui imitator est Christi, & super omni*

eiusmodi petra edificatur Ecclesia Dei. In singulis enim quibusque perfectis, qui habent in se congregationem Verborum, & operum, & sensuum omnium, consistit Ecclesia cui porta non proualent inferorum.

At ORIGENES allegoricè exponit hunc locum, non literaliter, vt Erasmus somniat, ad literam autem exposuit in loco suprà citato. Et sanè ad literam non posse hunc locum intelligi de omnibus fidelibus, patet ex eo quod Dominus, vt de solo Petro se loqui indicaret, descripsit illum multis modis: Vocauit enim eum Simonem, quod erat illi nomen à parentibus impositum, & addidit nomen patris, vocans eum filium Ionæ seu Ioannis, vt distingueret à Simone fratre Thaddæi; addidit etiam nomen Petri, quod ipse illi indiderat: vsus est præterea pronominiibus certam personam designantibus, dicens: *Ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c.* Si ergo adhuc licet asserere, nihil hinc Petro peculiare esse collatum, vel promissum, quod non aliis omnibus, certè omnia loca Scripture deprauari poterunt.

Deinde, si omnes fideles sunt ista petra, super quam fundatur Ecclesia, omnes erunt fundamentum; si omnes fundamentum, vbi erunt parietes & tectum huius ædificij? quemadmodum si totum corpus oculus, vbi auditus? vbi cetera membra? 1. Cor. 12. Adde, quod ibidem Erasmus absurdum esse censet, super hominem Petrum ædificari Ecclesiam: quomodo igitur super singulos fideles ædificabitur? nõnne ceteri quoque homines sunt?

Iam TERTIA explicatio CALVINI est, qui etsi paulò obscurius loquatur, videtur tamen per petram Christum intelligere. Ait enim rem esse perspicuam, super quam petram ædificetur Ecclesia, cum Apostolus dicat, 1. Cor. 3. *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus.*

Accedit etiam Augustinus, qui tract. vlt. in Ioan. *Super hæc, inquit, petram, quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam.* Et serm. 13. de verbis Domini idem habet, & lib. 1. Retract. cap. 21. vbi retractat quod dixerat alicubi super Petrum ædificatam Ecclesiam, & docet super Christum potius ædificatam dici debere; & sic intelligendum hunc locum de quo agimus.

Nemo

Nemo dubitat, quin Christus sit petra, & primum fundamentum Ecclesiæ, & quod etiam ex hoc loco id aliquo modo colligitur. Nam si Petrus est fundamentum Ecclesiæ loco Christi, multò magis Christus est fundamentum. At nihilo minus sensus proprius, & ut sic loquar, immediatus & literalis est, super Petrum ædificandam Ecclesiam. id quod præter rationes suprâ allatas, probatur propriis argumentis.

PRIMO pronomen, HANC, non potest referri ad Christum petram, sed ad Petrum petram; debet enim referri ad aliquid proximum, non ad remotum. Proximè autem dictum fuerat non Christo, sed Petro; Tu es Cephas, id est, petra. DENDE licet Christus dici possit petra, tamen hoc loco non est vocatus petra à Petro confitente, sed Christus filius Dei viui: debet autem referri illud, hanc, ad eum qui nominatus est petra, non ad eum, qui non est appellatus hoc nomine. ITEM si referretur ad Christum, quorùm dictum fuisset: *Ego dico tibi, quia tu es Petrus?* planè frustra, nisi id quod sequitur ad Petrum referatur. DENIQUE si ad Christum referretur, non diceret Dominus, *ædificabo*, sed ædifico Ecclesiam meam; nã in se iam ædificauerat Apostolos & discipulos multos. Dicit autem, *ædificabo*, quia nondum constituerat Petrum fundamentum, sed post resurrectionem suam id facturus erat.

Ad argumentum CALVINI dico, B. Paulum loqui non de quocunque, sed de primario fundamento; alioqui pugnaret secum, cum ait: *Super ædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum*; ad Ephes. 2. Et Ioanni etiam repugnaret, qui Apoc. 21. describit fundamenta duodecim in ædificio Ecclesiæ, & explicat per ea fundamenta Apostolos designari.

Ad AUGUSTINUM dico, imprimis eum non reprobare nostram sententiam, sed tantum anteponeere aliam. Sic enim loquitur lib. 1. Retract. cap. 21. *Dixi in quodam loco de Apostolo Petro, quod in eo tanquam in petra fundata sit Ecclesia, qui sensus etiam cantatur ore multorum in versibus beatissimi Ambrosij. Sibi de gallo gallinaceo ait, Hoc, ipsa petra Ecclesia, canente, culpam diluit. Sed scio me postea sapissimè sic exposuisse, Et super hanc petram intelligeretur quem confessus est Petrus; non enim dictum est illi, Tu es petra, sed tu es Petrus: petra autem erat Christus. Harum autem duarum sententiarum, qua sit probabilior, eligat Lector.* Hæc ille. Non

igitur Augustinus putat blasphemum, vt censet Caluinus, asferere, super Petrum ædificatam esse Ecclesiam.

Addo, Augustinum ex sola ignorantia linguæ Hebrææ esse deceptum. Nam argumentum ipsius est (vt hoc loco indicat) quia non est dictum; Tu es petra, sed tu es Petrus. Itaque existimauit petram, super quam ædificatur Ecclesia, non esse Petrum, quia credit, Cepham non significare petram, sed aliquid à petra deriuatum, vt si diceremus, petrinum vel petreum, quomodo Christianus non significat Christum, sed aliquid à Christo deriuatum. Quia igitur Ecclesia super petram, non super aliquem petrinum vel petreum ædificanda est; ideo existimauit Augustinus, per illam petram intelligi non Petrum, sed Christum. At si aduertisset Cepham nihil aliud significare quàm petram; & Dominum dixisse, Tu es petra, & super hanc petram: nihil dubitasset de veritate nostræ sententia.

QUARTA restat sententia, quæ omnium ferè Lutheranorum communis est, & veterum Patrum testimoniis confirmari posse videtur. Siquidem HILARIUS lib. 6. de Trinit. *Super hanc, inquit, confessionis petram, Ecclesia adificatio est.* Item: *Hæc fides Ecclesia est fundamentum, per hanc fidem infirma aduersus eam sunt portæ inferorum: hæc fides regni cælestis habet clauas, &c.* AMBROSIVS lib. 6. cap. 9. in Lucam: *Fundamentum, inquit, Ecclesia fides est.* CHRYSOSTOMVS hom. 55. in Matth. *Super hanc petram adificabo Ecclesiam meam, id est, fidem atque confessionem.* Eodem modo exponit hom. 83. in Matth. Item CYRILLVS lib. 4. de Trinit. *Petram, inquit, hunc locum exponens, opinor nihil aliud quàm inconcussam & firmissimam discipuli fidem vocauit, &c.*

Addit ILLYRICVS, si super Petrum, & non potius super fidei confessionem fundata esset Ecclesia, continuò corruisset. Petrus enim mox incurrit in articulum de passione Domini, & corruit: in eodem enim cap. 16. Matth. dicitur ei: *Vade post me Satana, scandalum es mihi, quia non sapis quæ Dei sunt.* Deinde etiam Christum tertio, nec sine magna execratione abnegauit, Matth. 26.

RESPONDEO, fidem, siue confessionem duobus modis posse considerari; Vno modo absolutè, secundum se, ac sine relatione ad personam Petri; Altero modo cum relatione ad Petrum.

Petrum. Priore modo videntur velle aduersarij fidem esse fundamentum Ecclesiæ, sed certè falluntur. Si enim ita esset, non diceret Dominus: *Super hanc petram edificabo*, sed *ædifico* vel *ædificaui* Ecclesiam meam. Iam enim multi crederant, eum esse filium Dei viui, vt prisci Prophetæ, B. Virgo, Simeon, Zacharias, Ioannes Baptista, Apostoli, & discipuli ceteri.

Deinde fides absolutè sumpta rectè quidem dicitur fundamentum iustificationis, & omnium virtutum. vt enim ait AVGVSTINVS serm. 22. de verbis Apostoli: *Domus Dei credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur*. At Ecclesiæ non propriè est fundamentum fides. debent enim eiusdem generis esse fundamentum, & reliquum ædificium. Est autem Ecclesia hominum congregatio, quasi lapidum viuorum, vt dicitur 1. Petr. 2. debet ergo lapis, qui est fundamentum, esse etiam aliquis homo, non aliqua virtus.

Denique illud pronomen, *Hanc*, clarissimè ostendit per petram non posse intelligi fidem absolutè. Nam refertur ad petram proximè nominatam, proximè autem dictum fuerat Simoni, Tu es petra, non fidei. Oportet igitur posteriore modo accipere fidem, ac dicere, non quamlibet fidem, sed Petri fidem, & Petri non vt hominis priuati, sed vt pastoris Ecclesiæ esse fundamentum. Id quod coincidit cum eo, quod hactenus diximus, Petrum esse fundamentum.

Dicitur enim Petri fides fundamentum Ecclesiæ duplici ratione. PRIMVM, quia ob meritum eius fidei consequutus est Petrus, vt sit fundamentum Ecclesiæ; vt exponunt Hieronymus, Hilarius, Chrysostomus, & alij hoc loco. SECUNDO, quia Petrus in eo potissimùm est Ecclesiæ fundamentum, quod cum fides eius deficere non possit, ipse omnes alios in fide confirmare & sustentare debet. Sic enim ad eum Dominus ait Luc. 22. *Rogavi pro te, vt non deficiat fides tua, Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.*

Itaque cum ratione fidei suæ indefectibilis Petrus sit petra firmissima, totam Ecclesiam sustentans, idem est dicere super Petrum & super eius fidem Ecclesiam esse fundatam, atque hoc modo loquuti sunt Patres citati. Nam S. HILARIVS loco notato, postquam dixerat Petri fidem esse fundamentum Ecclesiæ, & clauis regni accepisse, subiungit de ipso Petro:

Petro: *Super eminentem*, inquit, *beata fidei sua confessione locum promeruit*. Et paulò post: *Hinc regni cælorum habet clauas, hinc terrena eius iudicia cælestia sunt*. &c.

Sicut ergo dixerat, fidem esse fundamentum, & habere clauas, ita nunc dicit Petrum ratione eius fidei meruisse locum super eminentem, id est, ut sit caput, seu fundamentum, & habeat clauas. Et ipse idem in cap. 16. Matth. clarissimè dicit de Petro: *O in nuncupatione noui nominis felix Ecclesia fundamentum*.

Pari ratione AMBROSIVS in Lucam lib. 6. cap. 9. ubi dicit, fidem Petri esse fundamentum Ecclesiæ; ibidem dicit: *Etiam discipulo suo huius vocabuli gratiam non negauit, et ipse sit Petrus, qui de petra habeat soliditatem constantia, fidei firmitatem*.

CHRYSOSTOMVS in utroq; loco citato, explicans quid sit ædificari Ecclesiam super confessionem Petri, introducit Dominum sic loquentem: *Ego super te ædificabo Ecclesiam meam*.

Denique CYRILLVS etiam loco citato non cuiuslibet fidem, sed illam inconcussam & firmissimam B. Petri, dicit esse fundamentum. & lib. 2. cap. 12. in Ioan. scribit Petrum ipsum esse petram, super quam fundatur Ecclesia.

Ad illud ILLYRICI, respondeo in primis cum Hieronymo in commentario huius capituli, Petrum quando audiuit: *Vade post me Satan*, & quãdo negauit Christum, nondum fuisse fundamentum. Hoc enim loco Christus ei promisit, quod post resurrectionem suam daturus erat. Adde, Petrum non errasse circa fidem, sed tantùm aliquid ignorasse cùm audiuit: *Vade Satan*; & à caritate excidisse, non à fide, quando Christum negauit. Quod in tractatu de Ecclesia suo loco docebimus.

CAPVT XI.

*Quid sit super petram ædificari Ecclesiam,
Matth. 16.*

EQVITVR altera difficultas explicanda, quid videlicet sit super PETRAM ædificari Ecclesiam. Et aduersarij quidẽ parum de hac laborant. Nam cùm iam negauerint Petrum esse Ecclesiæ fundamentum

mentum, parum referre existimant, qui significet ipsa ædificatio.

Catholici autem docent, hac metaphora significari, Petro esse commissum regimen totius Ecclesiæ, & præcipuè circa fidem. Petræ enim fundamentali hoc est proprium, totum ædificium regere, & sustentare. Atque hoc modo exponunt Patres. CHRYSOSTOMVS homil. 55. in Matth. hunc locum exponens: *Ecclesiæ, inquit, pastorem illum constituit. Et infra: Hieremiam quidem Vni Genti, Pater: Petrum autem Vniuerso terrarum orbi Christus præposuit.* AMBROSIVS serm. 47. *Petra, inquit, dicitur Petrus, eo quod tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem, molemq̃ contineat.* GREGORIUS lib. 4. epistola 32. *Cunctis, inquit, Euangelium scientibus liquet, quod voce Dominica sancto & omnium Apostolorum principi Petro totius Ecclesiæ cura commissa est. Ipsi quoque dicitur; Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.*

Sed contrà obiici solent tria argumenta. PRIMVM est LUTHERI in lib. de potestate Papæ, vbi dicit, non valere istam consequutionem: *super Petrum ædificatur Ecclesiæ, igitur Petrus est rector Ecclesiæ.* Quemadmodum rectè dicitur super fidem ædificari Ecclesiam: & tamen non sequitur, igitur fides est rector Ecclesiæ.

RESPONDEO, ideo nos dixisse, non propriè dici Ecclesiam ædificari super fidem. Deinde, etiam si propriè diceretur: nihil concluderet argumētum. Nam sunt omnia intelligenda accommodatè ad naturas rerum. Itaque si dicatur Ecclesiæ ædificari super fidem, sensus esse debet, vt intelligatur Ecclesiæ pendere à fide vt à principio iustificationis, & à dono quodam, sine quo sponsa Christi non esset: si autem dicatur ædificari super Petrum, sensus erit, Ecclesiam pendere à Petro vt à rectore. Talis enim est dependentia vnus hominis ab alio.

ALTERVM argumentum difficilius est. Quemadmodum hoc loco Petrus dicitur fundamentum Ecclesiæ, sic alibi dicuntur omnes Apostoli fundamenta. Psalm. 86. *Fundamenta eius in montibus sanctis*, id est, vt exponit AVGVSTINVS, in Apostolis & Prophetis. Et Apocal. 21. *Et murus ciuitatis habent fundamenta duodecim, & in eis duodecim nomina duodecim*

decim

decim Apostolorum agni. Et Ephes. 2. Superadificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum. Quibus verbis alludens B. Hieronymus lib. in Iouinianum 1. *Sed dicis, inquit, super Petrum fundatur Ecclesia, licet id ipsum in alio loco super omnes Apostolos fiat, & ex a quo super eos Ecclesia fortitudo solidetur.* Nihil igitur proprium & singulare Petro datum vel promissum est.

RESPONDEO, tribus modis Apostolos omnes fuisse Ecclesie fundamenta, sine vlllo tamen Petri præiudicio; **V**NO modo, quia ipsi primi Ecclesias vbique fundarunt; nec enim Petrus conuertit ad fidem totum orbem terrarum, sed alias regiones Petrus, alias Iacobus, alias ceteri ad Christum adduxerunt. Quare B. Paulus Rom. 15. *Sic, inquit, predicauit, non sibi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum adificarem.* Et 1. Corinth. 3. *Vt sapiens architectus fundamentum posui, alius autem superadificat.* Atq; hoc modo ex æquo sunt Apostoli fundamenta. Id quod significatum credimus Apocal. 21.

ALTERO modo, dicuntur fundamenta Ecclesie Apostoli & Prophetæ, ratione doctrinæ à Deo reuelatæ. Siquidem fides Ecclesie nititur reuelatione, quam habuerant à Deo Apostoli & Prophetæ. Nec enim semper reuelantur Ecclesie noui articuli, sed in ea doctrina Ecclesia acquiescit, quam Apostoli & Prophetæ à Domino didicerunt, & prædicatione, vel literis ad posteros mandauerunt. Atque hac ratione superadificamur, vt Apostolus ait ad Ephes. 2. *Supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum.* Nec in his duobus maior est Petrus ceteris, sed vt Hieronymus ait, in omnes ex æquo Ecclesie fortitudo solidatur.

TERTIO modo, dicuntur fundamenta omnes Apostoli, ratione gubernationis. Omnes enim fuerunt capita, rectores & pastores Ecclesie vniuersæ: sed non eodem modo quo Petrus. Illi enim habuerunt summam atque amplissimam potestatem, vt Apostoli seu Legati, Petrus autem vt pastor ordinarius. Deinde ita habuerunt plenitudinem potestatis, vt tamen Petrus esset caput eorum, & ab illo penderetur, non è contrario.

Atque hoc est quod promittitur Petro, Matth. 16. cum ei soli coram aliis dicitur: *Super hanc petram adificabo Ecclesiam*

siam meam. Id quod præter alios supra citatos docet Hieronymus in lib. I. contra Iovinianum. explicans enim, quid sit super Petrum ædificare Ecclesiam, sic ait: *Licet super omnes Apostolos ex æquo Ecclesiæ fortitudo solidetur, tamen propterea inter duodecim unus eligitur, et capite constituto schismatis tolleretur occasio.*

CAPVT XII.

*Quis sit ille, cui dicitur: Tibi dabo claves,
Matth. 16.*

TERTIA dubitatio est de persona cui dicitur: *Tibi dabo claves.* Tametsi enim Doctoribus Catholicis sensus horum verborum apertissimus videatur, tamen aduersarij ita hæc ipsa verba deprauant, vt videantur iam esse obscurissima. Quis, quæso, simpliciter legens: *Beatus es Simon Bar-Iona; & statim: Tibi dabo claves;* non diceret, Ionæ filio claves à Christo esse promissas?

At nihilominus LUTHERVS in libro de potestate Papæ, Calvinus libro 4. Institutionum, capite 6. §. 4. & sequentibus, Magdeburgenses Centuria prima, libro 1. & 2. passim; Liber SMALCHALDICVS de primatu Papæ, & alij omnes huius temporis hæretici, nihil peculiare Petro filio Ionæ promissum esse volunt: sed quidquid hîc dicitur ad totam Ecclesiam pertinere, cuius Ecclesiæ Petrus eo tempore personam gerebat.

Est autem animaduertendum, duobus modis potuisse Petrum personam Ecclesiæ gerere; historicè & parabolicè: & quidem HISTORICE is gerit personam alterius, qui re aliqua verè à se gesta, rem ab alio gerendam significat, & eam quodammodo repræsentat. Sic Abraam verè duos filios habens, Deum significauit, qui duos populos habiturus erat, vt Apostolus exponit ad Galat. 4. Sic Martha sollicita circa frequens ministerium, & Maria sedens secus pedes Domini, duas vitas demonstrarunt, quarum altera in actione, altera in contemplatione versatur.

PARA

PARABOLICE, per unum aliud significatur, quando res verè gesta nulla proponitur, sed aliquid verissimile fingitur ad aliud significandum. Quomodo in Euangelio, qui seminat bonum semen Christum prædicantem significat. Ad quem modum etiam solent interdum legati Principum, urbium claves accipere, cum interim nihil sibi propriè acquirant, sed tantum Principis sui personam representent.

Quibus ita constitutis, existimant aduersarij, Petrum posteriori hac ratione significasse Ecclesiam, cum à Domino audiuit: *Tibi dabo claves*. Ex quo sequitur, claves datas esse primò ipsi Ecclesie, & per Ecclesiam pastoribus communicari; atq; hunc esse literalem sensum huius loci: *Tribuit igitur*, inquit Synodus Smalchaldicus in lib. de primatu Papæ, *principaliter claves Ecclesie & immediatè, sicut & ob eam causam Ecclesia habet ius vocationis*.

Nos verò priore modo Petrum Ecclesie personam gessisse credimus. Ita nimirum, ut ipse verè & principaliter, ac (ut ipsi loquuntur) immediatè claves acceperit, & simul eas accipiendo significauerit, vniuersam Ecclesiam suo quodam modo postea accepturam. Quem modum paulò post explicabimus nunc verò ita se rem habere breuiter ostendamus.

PRIMUM igitur tot modis Christus Petri personam designauit, ut non pluribus circumstantiis (quod rectè Caietanus annotauit) describere soleant aliquem certum hominem notarij illi qui instrumenta publica conficiunt. Nam in primis expressit substantiam personæ singularis, per pronomen, *TIBI*; deinde addidit nomen inditum in natiuitate; cum ait: *Beatus es Simon*; adiunxit nomen Patris; cum ait: *Filius Iona*; nec omittere voluit nomen à se recens impositum: *Et ego dico tibi*, inquit, *quia tu es Petrus*. Quorsum tam accurata descriptio, si nihil ipsi Petro propriè promittitur? DEINDE non erat eo tempore Petrus Ecclesie legatus aut vicarius. quis enim eiusmodi prouinciam illi imposuerat? non igitur suspicari possumus, nomine illum Ecclesie, & non potius suo, claves accepisse.

PRAETEREA illi propriè claves promittuntur à Christo, qui dixerat: *Tu es Christus filius Dei viui*; id enim significabant illa verba: *Et ego dico tibi*; & ut S. Hieronymus dicit, mercedem recepit vera confessio. At illam præclaram confessionem

tionem Petrus edidit, & in persona sua edidit; in persona igitur sua clauium promissionem accepit.

AD H A B C, si propterea negandum est Petro promissas esse clauis, quia figuram gerebat Ecclesiæ; eadem certè ratione negabimus, Abraamum duos filios habuisse, quia duo illi filij duos populos, Apostolo teste, significabant. Neq; verum esse fatebimur, Martham sollicitam fuisse circa plurima, dum soror eius Maria ad pedes Domini sederet, quia nimirum actionem & contemplationem duæ illæ sceminae adumbrabant. Quod si graue est tam apertas historias in dubium reuocare, graue etiam videri debet dubitare, sitne Petro aliquid singulariter promissum, cum tam perspicuè id narretur in Euangelica historia.

Denique illi dictum est à Domino: *Tibi dabo clauis regni caelorum*, qui paulò post ab eodem Domino audiuit: *Vade post me Satana, scandalum es mihi*: arque hæc posteriora verba soli Petro, & in persona propria dicta sunt, vt ex Euangelio non obscure colligitur, & ipse quoque L V T H E R V S docet in lib. de potestate Papæ. Quis igitur inficiari potest, Petro clauis in persona propria esse promissas?

Sed forasle non eidem dictum est: *Tibi dabo clauis, & Vade post me Satana*: immò verò profus eidem. Nam & in eodem capite Euangelij habetur vtrumque, & vtrouique Petri nomen exprimitur: & in hanc sententiam veteres Patres omnes conueniunt. Certè Hilarius, Hieronymus, Chrysostrmus, & Theophylactus in cap. 16. Matth. disertè docent, eidem Petro dici: *Tibi dabo clauis*, cui dicitur, *Vade post me*.

Nam etsi H I L A R I V S in hunc locum non sit ausus verbum, Satan, referre ad Petrum: tamen ad Petrum refert ea quæ præcedunt, id est, *Vade post me*. Et ipse idem lib. 6. & 10. de Trinit. & Psal. 131. etiam verbum Satanas refert ad Petrum: *Tanta*, inquit, *ei religio fuit pro humani generis salute patienda, vt Petrum primum filij Dei confessorem, Ecclesiæ fundamentum, caelestis regni ianitorem, & in terreno iudicio iudicem caeli, Satana conuicio nuncuparet*. Et A V G V S T I N V S lib. 2. contra duas epistolas Gaudentij, c. 23. *Nunquid melior, inquit, Razias quam Petrus Apostolus, qui vbi dixit, Tu es Christus filius Dei Sini, tam beatus à Domino appellatus est, vt clauis regni caelorum accipere mereretur: nec tamen ideo*

creditur imitandus, & ubi mox eodem momento reprehensus audiuit, *Vade post me Satana, non enim sapiſ quæ Dei ſunt, &c.*

Simile eſt quod ait AMBROSIUS libro de Isaac, cap. 3. ubi exponens illa verba Domini ad Petrum Ioan. 21. *Non potes me ſequi modo, ſequeris autem poſtea: Claves, inquit, commiſerat regni cœlorum, & ſequelam imparem indicauit.* Vbi clariffimè B. Ambroſius eidem omnino vult eſſe commiſſas claves, cui dictum eſt, non potes me modo ſequi, ſequeris autem poſtea: conſtat autem hæc verba dicta eſſe Petro in perſona propria, quemadmodum in perſona propria verè crucifixus, & moriendo Chriſtum eſt ſequutus.

At contrà obiicit LUTHERUS hæc argumenta in libro de poteſtate Papæ. PRIMVM; Petro certum eſt à Domino dictum eſſe: *Vade poſt me Satana, non enim sapiſ quæ Dei ſunt.* at non conueniunt hæc illi, cui Pater reuelauit ſecreta cœleſtia, & qui claves regni cœlorum accepit; igitur non in perſona propria, ſed in perſona Eccleſiæ audiuit reuelationem cœleſtem, & accepit claves regni cœlorum.

RESPONDEMUS, eidem perſonæ illa omnia conuenire, iam à nobis demonſtratum eſt, ſed non eadem ratione. Petrus enim ex Dei munere habet reuelationem, & accepit claves in perſona propria autem infirmitate offenditur de paſſione & morte Chriſti. Neque mouere nos debet nomen Satanæ. Nec enim diabolus ſignificat, ſed aduerſarium. Siquidem *ἄντι* apud Hebræos nihil eſt aliud, quàm aduerſari. Itaque licet diabolus paſſim Satanus appelletur, non tamen ubique nomen Satanæ diabolus designat.

SECUNDA obiectio; Petrus nomine omnium diſcipulorum dixit: *Tu es Chriſtus filius Dei viui,* igitur nomine omnium audiuit, *Tibi dabo claves.* Porro nomine omnium Petrus Chriſto reſpondiſſe, ſatis conſtat, tum ex Chryſoſtomo, qui in hunc locum ſcribit, Petrum fuiſſe os Apoſtolorum, & ex Hieronymo, qui ait, Petrum pro omnibus eſſe loquutum, & ex Auguſtino, qui ſerm. 13. de verbis Domini, dicit vnum pro omnibus reſpōdiſſe: tum etiam ex eo, quod omnes diſcipulos Chriſtus interrogauit: *Vos autem quem me eſſe dicitis?* Nam vel ſunt accuſandi omnes diſcipuli, quod non reſponderint interrogati, vel, quod credibilius eſt, Petrus nomine omnium reſpondit.

RESPON-

RESPONDEO, Petrum respondisse nomine omnium, non ut praekonem aliquem, sed ut principem & caput atque os, ut Chrysostomus loquitur, Apostolorum. Ipse enim solus respondit, cum ignorarent ceteri, quid potissimum responderent: sed Petri confessionem silentio suo approbauerunt, & eodem modo per os Petri omnes responderunt. Quemadmodum igitur Petrus solus respondit, & ei ceteri assenserunt, ita Christus soli Petro claves promisit, sed tamen post eum etiam ceteris communicandas.

Id verò ita esse hac ratione comprobamus: Si nomine omnium Petrus respondisset, vel id fecisset, quod ceteri hanc illi provinciam demandassent; vel quod sciret quid illi responsuri essent. Neutrum autem est verum. Non Primum, quia ex revelatione Patris hoc didicit, non ex consultatione humana. ait enim Dominus: *Caro & sanguis non reuelavit tibi, etc.* Non Secundum, quia soli ipsi facta est reuelatio. **ITEM**, quia si scisset mentem aliorum, aliquo modo hoc indicasset, quomodo fecit Ioan. 6. cum ait: *Ad quem ibimus? Verba vitae aeternae habes, Et, Nos credimus & cognouimus, quia tu es Christus filius Dei.* In quem locum **CHRYSOSTOMVS** notat, quod Petrus pro omnibus dixerit, *& nos credimus, &c.* ideo Christum monuisse, id non esse verum de omnibus. Nam Iudas non credebat: *Nonne ego, inquit, vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus est?* at cum Petrus dixit: *Tu es Christus filius Dei & viui*, quia non fecit mentionem aliorum, Petri confessionem Dominus simpliciter approbavit.

Accedant testimonia veterum Patrum, qui non obscure docent, Petrum ita primum esse loquutum, ut ne sciret quidem quid alij de ea re sentirent. **HILARIVS** in hunc locum: *Dignus, inquit, iudicatus est, qui quod in Christo Dei esset, primus cognosceret, &c.* Si primus, igitur non simul alijs facta reuelatio est. Et lib. 6. de Trinit. *In cunctorum, inquit, Apostolorum silentio, Dei filium reuelatione Patris intelligens, &c.* Et ibidem: *Loquutus est, inquit, quod vox humana nondum protulerat.*

CHRYSOSTOMVS homil. 55. in Matth. *Quandoquidem de sententia vulgi petebat, omnes responderunt: cum verò de sua eos rogaret: Petrus confestim praesiliuit ac praueuiens, ait:*

Tu es Christus filius Dei & uiui. CYRILLVS libro 12. in Ioan cap. 64. *Vt princeps*, inquit, *caputq;* *ceterorum primus exclamavit: Tu es Christus filius Dei & uiui.* AVGVSTINVS serm. 124 de tempore: *Hic est*, inquit, *Petrus, qui diuina reuelatione primus omnium Veritatem meruit confiteri, dicens: Tu es Christus, &c.*

LEO serm. II. de passione Domini: *Merito*, inquit, *B. Apostolus Petrus in huius Unitatis confessione laudatus est, quia cum Dominus quid de ipso intelligerent discipuli scrutaretur omnium celerrimè ora praueniens: Tu es*, inquit, *Christus filius Dei & uiui.* Et serm. 2. de SS. Petro & Paulo: *Tam diu respondentium sermo communis est, quam diu humana intelligentia ambiguitas explicatur: at ubi quid habeat discipulorum sensus exigitur, ille primus est in Domini confessione, qui primus est in Apostolica dignitate.* Ex his testimoniis manifestè colligitur, non alia ratione Petrum pro omnibus respondissè quam quod Petri sententiæ ceteri omnes facillè assensu sunt.

» Obiectio TERTIA; Clauis promittuntur Petro non
 » est filius Ionæ, sed ut est cœlestis Patris auditor: propriè igitur
 » Patris cœlestis auditori, non carni & sanguini promittuntur
 » De nullo autem certo homine nobis constat, sitne is verus
 » Patris auditor; Ecclesiam verò certissimi sumus ab ore Domini
 » Patris assiduè pendere: igitur non alicui certo homini, sed
 » Ecclesiæ promissæ sunt clauis.

RESPONDEO, hoc LVTHERI argumentum mirificè perignare cum ipsis verbis Euangelij. Christus enim dicit: *Beatus es Simon Bar-Ionæ.* Et paulò post, *Et tibi dabo clauis.* LVTHERVS autem dicit, non sunt datæ vel promissæ clauis Simon Bar-Ionæ. Rursus Christus dicit: *Reuelauit tibi Pater meus qui in cœlis est:* LVTHERVS autem dicit, de nullo certi sumus an Patrem audiat, proinde nec de Petro. Falsum igitur est, ut incertum quod Christus ait: *Reuelauit tibi Pater.* Quid enim Petro reuelauit Pater, si nihil Petrus audiuit? Si verò Petro audiuit, & certum est testimonium Christi: certum etiam de se debet, Petro cœlestis Patris auditori clauis esse datas.

Deinde esse Patris auditorem, non est formalis ratio cur dantur clauis; alioqui penderet Ecclesiastica potestas à probitate ministrorum, quæ est hæresis Donatistarum, quam etiam in Confessione Augustana, cap. de Ecclesia, reiici videmus.

mus: sed occasio fuit, seu causa meritoria illa præclara Petri confessio, cur ipsi potius quam aliis claves promitterentur; vt ex comment. Hilarij, Hieronymi, Chrysostomi, ac Theophylacti colligitur.

Obiectio QVARTA; B. Paulus in epist. ad Rom. cap. 4. dicit: *Quomodo Abraæ reputata est fides ad iustitiam*, ideo etiam omnibus qui crediderint, reputandam esse fidem ad iustitiam: igitur eodem modo, si quia Petrus confessus est, Christum filium Dei viui, accepit claves; certè omnes fideles, qui Christum confitentur, habent claves. Hoc argumentum, inquit LVTHERVS, est similis formæ cum argumento Pauli, nec potest refelli, nisi etiam Pauli argumentum refellatur.

RESPONDEO cum Caietano, hoc argumentum esse similis formæ, sed dissimilis materiæ; ac propterea nihil concludere. Nam fides natura sua ducit ad iustitiam, & iustum ex iniusto, vel ex iusto iustioem facit, si cetera non desint, quæ simul cum fide ad iustificationem requiruntur. At confessio fidei, nõ ducit natura sua ad claves accipiendas: sed cum posset sexcentis modis remunerari confessio Petri, placuit Christo dono clauium id facere. Et simile aliquid videmus in exemplo Abraæ, siquidem Abraam per fidem non solum iustificatus est, sed etiam meruit fieri Pater multarum Gentium, vt ibidem Apostolus dicit, nec tamen omnis qui credit, fit Pater multarum Gentium. Nimirum non est per se & naturaliter connexa fides cum dono clauium, aut scœcunditatis, quemadmodum est per se & naturaliter connexa cum iustitia.

Obiectio QVINTA; Aut moriente Petro manserunt in Ecclesia claves, aut cum Petro perierunt: si primum, ergo Ecclesiæ datæ fuerant: si secundum, ergo non amplius possunt nunc homines solui aut ligari. ITEM, alio modo, vel cum eligitur Pontifex, adfert secum claves, vel non: si primum, ergo erat Pontifex antequam fieret: si secundum, vnde ergo habet claves? num ab aliquo Angelo deferuntur ei de cœlo? an potius accipit ab Ecclesia, cui à Christo initio traditæ sunt?

RESPONDEO, moriente Pontifice claves non perire, nec tamen remanere formaliter in Ecclesia, nisi quatenus communicatæ sunt inferioribus ministris: sed manere in manibus Christi. Cum autem eligitur nouus Pontifex, neque adferri ab eo claves, neq; illi dari ab Ecclesia, sed à Christo, non noua

traditione, sed antiqua institutione. Siquidem Petro eas cum dedit, omnibus eius successoribus dedit.

Simile esset, si Rex aliquis, cum Proregem prouinciæ imponit, ediceret simul, placere sibi, ut eo mortuo alium ipsi eligerent, ac nominarent, seque illi iam nunc eandem potestatem concedere, quàm priori concessisset.

Obiectio SEXTA Lutheri & Caluini, in locis antea notatis eiusmodi est, Matth. 16. Claves regni cælorum non dantur, sed promittuntur: dantur autem Matth. 18. & Ioan. 20. in quibus locis non vni Petro, sed Apostolis omnibus dantur. Nam Matth. 18. dicitur: *Quacumq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo, & quacumque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Et Ioan. 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Igitur & cum promittuntur, non vni, sed omnibus promittuntur.

RESPONDEO, de posteriore loco nullam esse difficultatem; nam certum est, non dari per illa verba omnem potestatem clauium, sed tantum potestatem ordinis ad remittenda peccata. Siquidem hoc loco determinatur potestas ad peccata; Matth. 16. non determinatur, sed dicitur: *Quodcumq; ligaueris, &c.* Ligantur autem homines non solum peccatis, sed etiam legibus. Deinde minus est retinere peccatum, quàm ligare peccatorem: nam retinere est relinquere hominē in suo statu, siue non soluere; ligare autem est nouum vinculum imponere, quod fit per excommunicationem, interdictum, legem, &c. Denique Patres disertè asserunt, dari hinc potestatem remittendi peccata, per Sacramenta Baptismi & Pœnitentiæ. Vide Chrysostomum & Cyrillum in hunc locum, & Hieronymum in epist. ad Hedibiam, q. 9.

De priore loco maior est difficultas, & quidem **ORIGENES** in comment. huius loci contendit, non tradi hoc loco Ecclesiasticam potestatem, sed correptionem fraternam commendari. atque eum hoc loco soluere qui admonitione sua caussa est, ut peccator resipiscat, & per debitam pœnitentiam soluatur à vinculis peccatorum: eum autem ligare, qui denunciatione sua caussa est, ut peccator, habeatur tanquam Ethnicus & Publicanus. Sed ibidē addit Origenes, non esse idem quod hoc loco habetur, cum eo quod habetur Matth. 16. quæ Origenis expli-

explicatio non videtur admodum probabilis; tamē ex ea satis apertē colligitur Origenem Luthcranis nullo modo fauere.

ALIA est expositio THEOPHYLACTI, qui existimat verba Domini dirigi ad eos, qui iniuriam patiuntur: eos autem ligare, dum iniuriam retinent; soluere dum remittuntur, quæ sententia non est vsque ad eō vera. nam vel qui iniuriam accipit, remittit pœnitenti, vel non pœnitenti: Si primum, tunc erit quidem ille solutus in cœlo, sed non propterea quod iste remittat; nam etiam si nollet remittere, esset ipse solutus in cœlo: Si secundum, tunc non est solutus in cœlo, quem iste soluit in terris, atque idem de allegatione dici potest. quamuis autem vera esset sententia, nihil tamen officeret causæ nostræ. Certum est enim Petro aliquid aliud datum, quàm vt remittat iniurias sibi factas. Est ergo communis expositio Hilarij, Hieronymi, Anselmi, & aliorum in hunc locum, necnon Augustini tract. 22. & 49. in Ioannem, Dominum loqui de potestate clauium, qua Apostoli, & eorum successores ligant vel absoluunt peccatores.

Et quamuis hîc tractari videatur præcipuē de potestate iurisdictionis, qua peccatores excommunicantur, tamen Patres iam nominati locum hunc de vtraque potestate, ordinis videlicet & iurisdictionis exponunt, & certē videtur ex ipso textu, id posse deduci. nam ita generaliter hîc dicitur: *Quicumque solueritis, &c.* Sicut Matt. 16. *Quodcumque solueris.* Sed si hæc ita se habent, quid aduersariis respondebimus? nōne id quod soli Petro promissum videbatur, iam omnibus Apostolis datur?

Thomas CAIETANVS in tract. de Instit. & auctoritate Rom. Pont. cap. 5. docet non esse idem clauis regni cœlorum, & potestatem soluendi & ligandi; clauis enim regni cœlorum includere potestatem, tam ordinis, quàm iurisdictionis, quæ significantur per actiones ligandi & soluendi, & aliquid præterea amplius, cum latius patere videatur aperire & claudere, quàm soluere & ligare.

Verum hæc doctrina subtilior quàm verior nobis esse videtur. Inauditum est enim, in Ecclesia esse alias clauis, quàm ordinis & iurisdictionis. Et planus sensus illorum verborum: *Tibi dabo clauis, & quodcumque solueris super terram, &c.* iste est, vt primò promittatur auctoritas seu potestas designa-

ta per claves; deinde & actiones siue officium explicetur per illa vocabula soluere & ligare, ita vt omnino sit idem soluere & aperire, claudere & ligare. Expressit verò Dominus clauium actiones, per soluere & ligare, non per claudere & aperire, vt intelligeremus esse omnes istas metaphoricis loquutiones, & tum demum cœlum hominibus aperiri, cùm homines soluantur à peccatis, quæ ingressum in cœlum prohibebant.

HIS IGITUR sententiis prætermiſſis, asserimus illis verbis quæ habentur Matth. 18. nihil dari, sed tantum promitti vel explicari, ac prædici, quantam potestatem essent Apostoli eorumque successores suo tempore habituri. PRIMVM enim planum est Apostolos non esse factos sacerdotes, nisi in vltima cœna, neque Episcopos & Pastores, nisi post resurrectionem. proinde quo tempore hæc Dominus loquebatur, priuati homines erant, nec vllam habebant Ecclesiasticam potestatem.

DEINDE si his verbis: *Quacunque ligaueritis, erunt ligata*, datur re ipsa potestas ligandi, etiam illis verbis: *Quodcunque ligaueris, erit ligatum, &c.* erit data, non promissa potestas: sunt enim verba omnino similia. At fatentur aduersarij per illa verba: *Quodcunque ligaueris*, nihil esse datum, sed tantum promissum, igitur & per ista: *Quacunque alligaueritis*, nihil datur, sed tantum promittitur. Causa verò huius promissionis fuit, quia dixerat Dominus, habendum esse per Ethnico & Publicano, qui Ecclesiam non audiret. ne quis ergo putaret contemnendam Ecclesiæ auctoritatem, subiunxit, tantam fore Prælatorum Ecclesiæ potestatem, vt quæ ipsi ligauerint in terris, sint ligata & in cœlis.

DICES, si non sunt Apostolis datæ claves hoc loco, sed tantum promissæ, quo tandem loco sunt datæ? RESPONDEO, datas esse, Ioan. 20. & 21. Nam Ioan. 20. cùm Dominus ait Apostolis: *Pax vobis, sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* tum eis potestatem seu clauem iurisdictionis attribuit fecit enim his verbis eos quasi legatos, & nomine suo gubernatores Ecclesiæ: verbis autem sequentibus; *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, &c.* dedit eisdem potestatem ordinis, vt supra diximus.

Vt autem intelligeremus hanc summam potestatem collatam Apostolis omnibus, vt legatis, non vt pastoribus ordinariis,

nariis, & cum quadam subiectione ad Petrum, soli Petro dicitur, Ioan. 21. *Pasce oues meas*, quemadmodum soli illi dictum erat: *Tibi dabo clauas*. Clauas enim regni, vt principalis & ordinarius præfectus, tunc solùm accepit, cùm audiuit: *Pasce oues meas*. Tunc enim etiam Apostolorum fratrum suorum cura ei commissa est.

Et propterea etiam, quemadmodum Matth. 16. in promissione clauium *Simon Bar-Iona* appellatus est; ita quoque in exhibitione Ioan. vlt. *Simon Ioannis*, vel, vt est in Græco, *Simon Iona* dictus est. Et sicut Matth. 16. non antè sunt ei clauas promissæ, quàm fidem suam singularem in Christum testaretur: ita Ioan. vlt. non antè dictum est illi: *Pasce oues meas*, quàm interrogatus esset, num plus ceteris Christum diligeret. Et sanè nulla causa erat, cur ita singulariter Petro diceretur: *Tibi dabo clauas*. Et, *Pasce oues meas*. atque id ob singularem eius fidem & dilectionem, si nihil præter ceteros accepturus erat. Rectè igitur S. LEO in epist. 89. ad Episcopos Viennensis prouinciæ, scribit, Petro præ ceteris soluendi ac ligandi traditam potestatem.

Obiectio VLTIMA Lutheri & Caluini ex Patrum testimoniis sumitur. S. enim CYPRIANVS in libro de simplicitate Prælatorum, siue de vnitate Ecclesiæ docet, non alia de causa datas Petro seorsim clauas, quæ postea datæ sunt omnibus, quam vt vnitatis Ecclesiæ significaretur: *Hoc, inquit, erant vtrique & ceteri apostoli, quod fuit & Petrus, pari consortio præditi, & honoris, & potestatis: sed exordium ab vnitatis proficiscitur, & primatus Petro datur, & Ecclesia vna monstratur*. Sanctus etiam HILARIVS lib. 6. de Trinit. ita loquitur: *Vos o sancti & beati viri, ob fidem vestra meritum clauas regni cælorum sortiti, & ligandi atque soluendi in cælo & in terra ius adepti, &c.*

S. HIERONYMVS lib. 1. in Ioninian. *At dicis, inquit, super Petrum fundatur Ecclesia: licet id ipsum in alio loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti accipiant, &c.* S. AVGVSTINVS tract. 50 in Ioan. *Si in Petro non esset Ecclesia Sacramentum, non ei diceret Dominus: Tibi dabo clauas regni cælorum. Si hoc Petro dictum est, non facit hoc Ecclesia: si autem hoc in Ecclesia fit, Petrus quando clauas accepit, Ecclesiam sanctam significauit.* Similia habet tract. vlt. in Ioan. Item in Psal. 108.

& lib. I. doct. Christ. cap. 18. & lib. de agone Christiano, cap. 30. Denique S. LEO serm. 3. de anniuersario assumptionis suæ ad pontificatum, explicans hæc ipsa verba, Tibi dabo clauas, &c. *Transiit*, inquit, *in alios Apostolos vis potestatis istius*, & *ad omnes Ecclesia Principes decreti huius constitutio commemorat.*

RESPONDEO, S. Cyprianum, cum dicit Apostolos fuisse pares honore, & potestate, nihil dicere aduersus sententiam nostram. fatemur enim Apostolos fuisse pares in Apostolica potestate, & habuisse in populos Christianos eandem omnino auctoritatem; sed non fuisse pares inter se. id quod S. LEO in epistol. 84. ad Anastasium Episcopum Thesalonicensem, quasi explicans ista verba Cypriani, docet: *Inter beatissimos, inquit, Apostolos, in similitudine honoris fuit quadam discretio potestatis, & cum omnium par esset electio, vni tamen datum est, & ceteris præmineret.*

Quod idem S. Cyprianus ibidem & alibi passim docet. Nam cum ait: *Exordium ab vnitatem proficiscitur, & Ecclesia vna monstratur*; non intelligit prius ordine temporis hanc potestatem datam esse vni Petro, quam ceteris, vt per illum significaretur vnitatem Ecclesiæ: sed cœpisse Ecclesiam in vno Petro, tanquam in fundamento & capite: vt ex eo quod Ecclesia vnum haberet fundamentum, & caput, vna tantum esse monstraretur: sicut vna domus dicitur ab vno fundamento, & vnum corpus ab vno capite.

Hanc verò sententiam esse Cypriani verborum, PRIMVM ex eo probatur, quod falsum est, temporis ordine prius datam esse Petro, quam ceteris Ecclesiasticam potestatem; nam omnibus data est, Ioan. 20. soli autem Petro postea dictum est, *Pasce oues*, Ioan. 21. ergo exordium profectum ab vno, nõ intelligitur, quia vni prius datæ sint clauas: sed quia vni tantum datæ sunt vt ordinario, & primo pastori & capiti ceterorum.

DEINDE idem probatur ex verbis ipsius Cypriani. nam in hoc ipso libro de simplicitate Prælatorum, explicans Ecclesiæ vnitatem, & qua ratione exordium feret ab vno Petro, scribit Ecclesiam esse vnam eo modo, quo omnes radij solis dicuntur vnum lumen, quia ab vno sole manant; & multi
riui

ti riuu vna aqua, quia ab vno fonte deriuantur; & multi tami vna arbor, quia ab vna radice omnes pullulant.

Porro hanc radicem & hunc fontem, vnde vnitas Ecclesie sumitur, Petri sedem esse, multis in locis Cyprianus docet, lib. 1. epist. 3. ad Cornelium: *Nauigare, inquit, uident ad Petri Cathedram, & Ecclesiam principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est.* Quid clarius? Et lib. 4. epist. 8. ad Corneliu, de Cathedra Petri loquens: *Scimus, inquit, hortatos nos esse, vt Ecclesia Catholica matricem & radicem agnoscerent ac tenerent.* Et in epist. ad Iubaianum: *Nos, inquit, Ecclesia vnus caput & radicem tenemus.* Et infra, explicans qua sit haec radix, ait: *Nam Petro primum Dominus, super quem adificauit Ecclesiam, & vnde vnitatis originem instituit & ostendit, potestatem istam dedit.* Et infra: *Ecclesia qua vna est, super vnu qui clauas eius accepit, voce Domini fundata est, &c.* Vbi clare vides Ecclesiam dici vnam, quia super vnum Petrum fundata est.

Iam ad testimonium HILARII fatemur, omnes Apostolos accepisse clauas, sed non eodem modo quo Petrum. Quare idem HILARIUS ibidem scribit, Petrum, quia solus respondit cunctis Apostolis silentibus, supereminentem, fidei suae confessione, locum promeruisse. habuit ergo Petrus inter Apostolos locum supereminentem, si Hilario credimus. & in cap. 16. Matth. singulariter de Petro dicit: *O beatus caeli sanctor, cuius arbitrio clauas aeterni aditus traduntur.*

Ad HIERONYMUM dico, solutionem esse in eodem loco; nam Hieronymus dicit sic habuisse clauas omnes Apostolos, vt tamen subiecti essent Petro capiti.

Ad LEONEM dico, transiisse quidem in alios multos eam auctoritatem soluendi & ligandi, sed tamen Petro principaliter datam. Nam idem LEO ibidem ait: *Si quid cum eo commune ceteris Christus voluit esse Principibus, nunquam nisi per ipsum Petrum dedit, quidquid aliis non negauit.* Et in epistol. 89. ad Episcopos Viennensis prouinciae: *Petro, inquit, praeter ceteris soluendi & ligandi tradita est potestas.*

Restant AVGUSTINI testimonia, quae vt diligentius explicentur, tria sunt annotanda. PRIMVM est, Augustinum, cum ait Petrum gessisse figuram Ecclesiae, quando clauas accepit, historicè hoc accepisse, non parabolicè, ita vt nullo modo

modo negādum putauerit, reuera Petrum in sua persona claues accepisse. Id patet ex tract. in Psalm. 108. quem locum L. V. THERVS obiecit; ibi enim Augustinus dicit, ita Petrum fuisse figuram Ecclesiæ, quando accepit claues, sicut Iudas fuit figura ingratorum Iudæorum, quando Christum prodidit. at certum est historicè, reuera Iudam in sua persona Christum prodidisse.

Item tract. vlt. in Ioan. dicit AVGVSTINVS sic Petrum gessisse personam Ecclesiæ militantis, & vitæ actiuæ, quando audiuit: *Sequere me*. Et: *Alius cinget te, & ducet quò tu non vis*, & quando accepit claues regni: sicut Ioannes gessit figuram Ecclesiæ triumphantis, & vitæ contemplatiuæ, quando recubuit supra pectus Domini, & quando de eo dictum est: *Sic eum volo manere*. At certum est, Ioannem historicè & verè in propria persona recubuisse supra pectus Domini, & ad literam impletum in illo: *Sic eum volo manere*, siue sit mortuus, siue non sit mortuus violenta morte, siue quid aliud intelligatur per ea verba: nec minus certum est ad literam, in persona sua Petrum audiuisse: *Alius cinget te, &c.* Igitur historicè quoque debet intelligi Petrum accepisse claues.

Deniq; lib. 15. de Trinit. cap. 26. AVGVSTINVS dicit Christum gessisse figuram Ecclesiæ, quando baptizatus est, & tamen sine dubio, verè, & ad literam baptizatus est, non igitur apud Augustinum excluditur historica narratio, cùm vnum alterius figura esse dicitur.

At, inquit, AVGVSTINVS in Psalm. 108. sentire videtur non posse intelligi omnia de persona Iudæ, quæ dicuntur in illo Psalmo, & idcirco oportere multa exponere de Iuda, vt personam gerebat impiorum, & tract. vlt. in Ioan. Augustinus figuratè exponit, quæ dicuntur de Petro & Ioanne, quoniam nõ videntur eorum personis propriè conuenire. Nam de Petro scribitur, quod plus dilexerit Christum quàm Ioannes: & contrà scribitur de Ioanne, quod plus fuerit à Christo dilectus quàm Petrus, quæ ad literam non possunt esse vera, cùm Christus sit iustus, & semper diligat eos amplius, à quibus amplius diligitur. igitur Augustinus cùm aliquid exponit de Petro, vt Ecclesiæ personam gerebat, ideò id facit, quoniam existimat illud Petro non propriè conuenire.

Respon-

Respondeo, A V G V S T I N V M nusquam dicere, non esse vera ad literam, quæ dicuntur de Iuda, vel de Petro & Ioanne in Scripturis. neque enim tam imperitus aut impius erat Augustinus, ut negare vellet, Ioannem historicè recubuisse supra pectus Domini, vel de ipso ad literam dictum: *Hic est discipulus quem diligebat Iesus*. Vel Petro ad literam dictum: *Simon Ioannis, amas me plus his?* Vel illud: *Sequere me*. Non itaque negat Augustinus ad literam posse & debere intelligi, quæ dicuntur de Iuda, Petro, & Ioanne, sed tantùm dicit literalem sensum sæpe esse obscurum, & non facilè inueniri; sensum autem mysticum esse multò illustriorem & clariorem; & propterea se, omisso literalis, figuratè ea loca exponere voluisse.

SECVNDO loco obseruandum est, S. Augustinum, cùm ait B. Petrum in persona Ecclesiæ accepisse clauas, non velle significare ab eo clauas reuera & historicè esse acceptas, sicut à vicario quodam seu legato Ecclesiæ, quemadmodum à legato regis, nomine principis sui, clauas accipi solent alicuius ciuitatis, sed potius ut à principe & moderatore totius Ecclesiæ. quo pacto dicimus regno dari, quod regi ipsi datur, præsertim si id in publicam vtilitatem cedat.

Hanc autem S. A V G V S T I N I mentem, ac sententiam esse, ex eo manifestè colligitur, quòd ipse ferè vbicumque dicit Petrum fuisse figuram Ecclesiæ, explicat se hoc dicere ratione primatus, tract. vlt. in Ioan. *Cuius Ecclesiæ*, inquit, *Petrus Apostolus, propter Apostolatus sui primatum, gerebat figuratè generalitate personam*. In Psal. 108. *Cuius (Ecclesiæ) ille agnoscitur gessisse personam, propter primatum quem in discipulis habuit*. Serm. 13. de Verbis Domini: *Petrus*, inquit, *à petra cognominatus, Beatus, Ecclesiæ figuram portans, Apostolatus principatum tenens*.

Obseruandum P O S T R E M O est, duobus modis Petrum propter suum primatum gessisse figuram Ecclesiæ apud Augustinum. P R I M V M enim Petrus, ut summus Ecclesiæ præsul, accipiens clauas, significauit omnes præfules easdem habituros esse clauas, sed à Petro, nec sine mensura communicatas. non enim Petrus eas accepit, ut solus ipse illis vteretur, sed ut eas cum omnibus Episcopis & Presbyteris communicaret. Apostolis videlicet duntaxat exceptis, qui extraordina-

ria

ria quadam ratione eas à Christo immediatè acceperunt, vt alibi diximus.

Itaque primùm figura fuit Petrus totius cœtus Ecclesiasticorum ministrorum, & hoc sibi voluit Augustinus tract. 50. in Ioan. cum ait: *Si hoc Petro tantum dictum est, non facit hoc Ecclesia: si autem hoc in Ecclesia fit, Petrus quando clauis accepit, Ecclesiam sanctam significauit.* Ex quo loco CALVINVS abstulerat illud (TANTVM) vt nobis persuaderet Petro nihil esse dictum vel datum, nisi quatenus Ecclesiam significabat.

At Augustinus non ait, si hoc Petro dictum est, non facit hoc Ecclesia; sed ait: *Si hoc Petro tantum dictum est, &c. & sensus eorum verborum est; si ita dictum est soli Petro: Tibi dabo clauis, vt ipse solus debeat soluere & ligare, sequitur Ecclesiam reliquam, id est, reliquos ministros hoc non facere: si autem etiam alij hoc faciunt, vt videmus, certè Petrus cum clauis accepit, vniuersam Ecclesiam representauit.*

ALTERO modo idem Petrus accipiens clauis, figura fuit totius Ecclesiæ sanctæ, id est, omnium iustorum & viuorum membrorum corporis Christi; nam B. Augustinus propter Donatistas excogitauit nouum modum loquendi de clauibus, & remissione peccatorum. Præter eum enim modum loquendi, quo dicimus à sacerdotibus remitti peccata in administratione Sacramentorum Baptismi, & Pœnitentiæ, quo modo loquendi ipse cum ceteris Patribus passim vitur: solet etiam frequenter dicere, peccata remitti à caritate Ecclesiæ, à gemitu columbæ, ab orationibus Sanctorum, & hoc modo clauis regni esse tantum iustorum, & hoc significasse Petrum cum accepit clauis.

Tract. 121. in Ioannem: *Ecclesia, inquit, caritas, qua per Spiritum sanctum diffunditur in cordibus nostris, participum suorum peccata dimittit: eorum autem, qui non sunt eius participes, tenet.* Item lib. 3. de Bapt. cap. 18. *Remissam, inquit peccatorum non dabant, qua per orationes Sanctorum, id est, per columbæ gemitus datur, quicumque baptizet, & si ad eam pacem illi pertinent, quibus datur. non enim raptoribus & feneratoribus diceret Dominus; Si cui dimiseritis peccata, dimittuntur ei, si cui tenueritis, tenebuntur. Foris quidem nec ligari aliquid potest nec solui, & sibi non sit qui aut ligare possit*
aut

aut solvere: sed soluitur qui cum columba fecerit pacem, ligatur qui cum columba non habet pacem. Et cap. 17. Nam quod in typo Unitatis Dominus Petro dedit potestatem, et id solueretur in terris, quod ille soluisset, manifestum est, quod illa Unitas etiam una columba perfecta sit dicta. Et infra: Per orationes Sanctorum spiritualium, qui sunt in Ecclesia, tanquam per columba creberrimum gemitum magnum geritur Sacramentum, & occulta dispensatio misericordia Dei, et eorum etiam peccata solvantur, qui non per columbam, sed per accipitrem baptizantur, si ad illud Sacramentum cum pace Catholicae Unitatis accedunt. Similia vide lib. 5. de Baptism. cap. 21. lib. 6. cap. 3. & lib. 7. cap. 51.

Ceterum per hæc verba non significat S. Augustinus Ecclesiam iustorum, ex auctoritate peccata remittere; sed nemini peccata remitti, quantumvis baptizetur vel reconcilietur, nisi ad eum extendatur caritas Ecclesiae, & fiat membrum viuum columbae, & proinde particeps orationum aliorum iustorum. Orationibus enim Sanctorum tanquam gemitu columbae impetratur poenitentia interior, & caritas, per quam formaliter iustificantur quicumque iustificantur.

Excogitauit autem hunc modum loquendi B. Augustinus propter Donatistas, quibus mirabile videbatur, hæreticos posse per Baptismum homines iustificare, & in Ecclesiam introducere, cum sint ipsi cooperti peccatis, & extra Ecclesiam. Ad hanc admirationem tollendam dicit Augustinus, non tam eum qui baptizat, remittere peccata, quam gemitum columbae, quoniam non ideo iste qui baptizatur, iustificatur, quia ab isto vel illo baptizatur, sed quia per Baptismum a quocunque exhibitum, in eum extenditur caritas Ecclesiae.

CAPVT XIII.

Quid intelligatur per clauas, Matth. 16.

SUPEREST QUARTVM, quid nimirum intelligatur per clauas: nam CALVINVS Instit lib. 4. cap. 6. §. 3. & cap. 11. §. 1. contendit, non esse datum Petro principatum Ecclesiae, etiam si conuinci possit, illi soli datas clauas regni caelorum. Et probat hac ratione.

Quid

» Quid sit soluere & ligare, Dominus exposuit Ioannis 20.
 » cū dedit Apostolis auctoritatē remittendi & retinendi pec-
 » cata. Soluere enim est remittere peccata, ligare est retinere.
 » Quomodo autem remittantur & retineantur peccata, Scri-
 » ptura passim docet, cū per Euangelij prædicationem testa-
 » tur illuminari homines, & liberari de prauitate vitiorum. 2.
 » Corinth. 5. *Posuit in nobis Verbum reconciliationis; pro Chri-*
 » *sto ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortate per nos.*
 » *Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.*

» Itaque ille remittere dicitur peccata, qui annunciando E-
 » uangelium homines conuertit ad Deum; ille dicitur retinere,
 » qui eos, quos videt obstinatos, declarat sempiternis pœnis
 » esse mancipandos. Ex quo sequitur, accipere clauēs regni cœ-
 » lorum, nō esse accipere principatum vel potestatem in alios,
 » sed nudum ac solum ministerium Verbi. Quā expositionem
 » dicit Calvinus esse, non argutam, non coactam, non detor-
 » tam; sed germanam, fluentam, obuiam.

MAGDEBURGENSES Cent. 2. lib. 2. cap. 7. col. 526. idem
 probant alia ratione, quia nimirum si his verbis fuisset Petrus
 datus, vel promissus primatus: Apostoli non dubitassent po-
 stea, quis eorum videretur esse maior. At de hoc quæsierunt
 Matth. 18. Marc. 9. Luc. 9. & Luc. 22. & præterea Dominus salu-
 tem respondisset: Nolite vltius litigare, nam Petrum con-
 stitui Principem. Nihil autem eiusmodi Dominus respondit,
 igitur promissio illa clauium nihil ad primatum facit.

AT NOS & Catholici omnes per clauēs datas Petro, intel-
 ligimus summam potestatem in omnem Ecclesiam. Id tribui
 rationibus confirmamus. PRIMVM ipsa metaphora clau-
 ium, vt in Scripturis accipi solet. Siquidem Isaia 22. descri-
 bitur depositio vnius summi Pontificis, & institutio alterius
 his verbis: *Vade, ingredere ad eum, qui habitat in tabernacu-
 lo, ad Sobnam prepositum templi, & dices ad eum: Quid tu
 hic? Et infra: Expellam te de statione tua, & de ministerio tuo
 deponam te. Et erit in die illa: Vocabo seruum meum Eliacim
 filium Helcia, & induam illum tunica tua, & cingulo tuo
 confortabo eum, & potestatem tuam dabo in manu eius: &
 erit quasi Pater habitantibus Hierusalem, & domui Iuda.
 Et dabo clauem domus David super humerum eius: & ape-*
 riet,

riet, & non erit qui claudat; & claudet, & non erit qui aperi-
riat.

Hic aperte per claves non intelligitur remissio peccato-
rum, aut ministerium Verbi, sed principatus Ecclesiasticus.
Quo etiam pertinet illud Isaia 9. *Factus est principatus eius
super humerum eius.* Idcirco enim dicitur principatus super
humerum impositus, quoniam claves, quibus principatus
designatur, super humerum poni solebant. Neque per claves,
Christi principatum significari, negare potest, qui legit illud
de Christo, Apocalyp. 3. *Hac dicit sanctus & verus, qui habet
clauem David, qui aperit, & nemo claudit; claudit, & nemo
aperit.*

Accedit etiam communis consuetudo, etiam in rebus pro-
phanis. quando enim vrbes deduntur alicui Principi, offerunt
ei claves in signum subiectionis: & ei qui instituitur oeco-
nomus in domo, claves tradi solent.

SECUNDO probatur verbis illis: *Quodcumq; ligaueris, &c.*
Nam in Scripturis ligare dicitur qui precipit, & qui punit. De
praecipit loquitur Dominus Matth. 23. *Alligant, inquit, one-
ra grauias & importabilia in humeros hominum, &c.* De pœ-
nis Matth. 18. *Quaecumq; alligaueritis super terram, &c.* Hic
enim etiam, CALVINO teste, loquitur Dominus de censura
excommunicationis. ligat enim Ecclesia eos quos punit pœ-
na excommunicationis. Hinc etiam communiter dicimus
homines obligari ad legem seruandam, & etiam obligari ad
pœnam subeundam, si eam non seruent. Soluere autem dicitur,
qui remittit peccata, qui liberat à pœna, qui dispensat in
lege, in votis, iuramentis, & similibus obligationibus. Cùm
ergo dicitur Petro generaliter: *Quidquid solueris, &c.* datur
ei potestas precipiendi, puniendi, dispensandi, remittendi.
proinde fit iudex & princeps omnium qui sunt in Ecclesia.

TERTIO probatur ex Patribus; nam CHRYSOSTOMVS
homil. 55. in Matth. hanc promissionem exponens, dicit, Pe-
tro commissum vniversum orbem terrarum, & ipsum factum
pastorem & caput totius Ecclesiae. Et GREGORIUS lib. 4. e-
pist. 32. cùm dixisset: *Cunctis Euangelium scientibus, liquet,
quod voce Dominica sancto & omnium Apostolorum principi
Petro totius Ecclesiae cura commissa est.* Continud rationem
h h reddens,

reddens, ait: *Ipsi quippe dicitur; Tibi dabo claves regni caelorum, &c.*

Neque CALVINI argumentum aliquid concludit. nam in primis non est verum, claves promissas Petro, Matth. 16. datas illi, Ioan. 20. cum amplius sit ligare & solvere, quam remittere & retinere peccata, ut supra docuimus. Et sane frustra singulariter Petro sunt promissae claves, & hoc in praemium singularis eius confessionis, si nihil ei postea singulariter est datum.

Deinde falsum quoque est, nihil esse aliud remittere peccata, quam Euangelium praedicare. Et mirum est, tam obuiam expositionem nulli veterum obuiasse, sed vni Caluino tantum occurrisse. Certè Chrysostomus & Cyrillus in hunc locum Ioannis, & Hieronymus in epist. ad Hedebiam, quæst. intelligunt per auctoritatem remittendi peccata, potestatem conferendi Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, non potestatem concionandi. Non esse autem idem concionari & baptizare, docet Paulus 1. Corinth. 1. vbi dicit se missum à Domino, non baptizare, sed euangelizare.

Ad illud autem 2. Corinth. 5. de verbo reconciliationis Respondeo, eo loco per verbum *reconciliationis*, intelligitur quidem concionem, sed non velle B. Paulum dicere, sufficere concionem ad reconciliandum: sed per concionem mouere homines ad hoc, ut velint reconciliari Deo; quod postea fit per Baptismum & Pœnitentiam, ut dicitur Actor. 2. Nam per concionem Petrus ait: *Pœnitentiam agite, & baptizati eritis unusquisque, & frater suum.* Non autem dixit, satis est audiuisse concionem.

Ad argumentum MAGDEBURGENSIVM respondeo. Apostolos non intellexisse apertè promissionem Domini Petro factam, nisi post Christi resurrectionem: & tamen suspicatos esse Petrum forrè constituendum omnium principem, & idè inter se contendisse. Neque mirum est eos non intellexisse, nam metaphoricè Dominus loquutus erat. Illi autem adeò rudes erant, ut multa etiam propriè dicta non intellexerent. Scribit enim Marc. cap. 9. *Descendentibus illis de morte, præcepit illis ne cuiquam quæ vidissent, narrarent: nisi enim Filius hominis à mortuis resurrexerit. Et Verbum continue-*

runt apud se, conquirentes quid esset, Cùm à mortuis resurrexerit.

Quod autem ex illa suspitione, quam habebant de Petri primatu, inter se contenderint, testantur Origenes, Chrysostomus, & Hieronymus in cap. 18. Matth. Neque verum est quod Magdeburgenses dicunt, Dominum non respondisse, iam esse designatum principem. Quid enim sibi volunt illa Christi verba Lucæ 22. *Qui maior est in vobis, fiat sicut iunior, & qui precessor in vobis, fiat sicut ministrator?* Nonne, vnum maiorem & ducem luculenter appellauit?

CAPVT XIV.

Soli Petro esse à Christo dictum: Pasce oues meas, Ioan. 21.

ACTENVS de verbis illis Domini differuimus: quibus Apostolo Petro summa potestas Ecclesiastica promittebatur. Nunc de verbis illis disputandum erit, quibus eadem illa potestas eidem Petro data fuit. Sunt autem hæc verba: *Simon Ioannis, pasce oues meas.* In quorum verborum explicationem tria demonstranda sunt. **PRIMUM** soli Petro dictum esse: *Pasce oues meas.* **DEINDE** verbo illo: *Pasce*, traditam esse summam Ecclesiasticam potestatem. **POSTREMO** illis vocibus: *Oves meas*, vniuersam Christi Ecclesiam esse designatam. Siquidem hæc omnia aduersarij negant.

Ac **PRIMUM** quidem soli Petro dici: *Pasce oues meas*, probatur. **PRIMO** ex illo nomine, *Simon Ioannis*. nam eo nomine solus Petrus vocabatur. nec sine mysterio, vt supra monuimus, eodem modo Christus Petrum appellat, & cum promittit ei clauas, Matth. 16. & cum oues pascendas cõmittit, Ioan. vlt. vt nimirum intelligeremus, illud ipsum re ipsa dari, Ioan. vlt. quod fuerat promissum, Matth. 16. & eidem illi Simoni dari, cui fuerat antè promissum.

SECUNDO probatur ex verbis illis: *Diligis me plus his?* Illi enim dicitur: *Pasce oues meas.* cui dicitur: *Diligis me plus his?* Hoc autem soli Petro dici manifestum est, cùm differtis verbis excludantur ceteri, illa comparatione plus his.

h h 2 Porro

Porrò qui excluduntur, non quicumque homines, sed præcipui Apostoli sunt. Erant enim tunc præsentés cum Petro Nathanael, quem multi Bartholomæum esse putant, Iacobus, Ioannes, Thomas, & duo alij discipuli, quorum alterum credibile est, fuisse Andream: non igitur omnibus Apostolis, sed soli Petro dicitur: *Pasce oves meas.*

TERTIO probatur ex trina interrogatione, nam ex Cyrillo & Augustino & aliis in hunc locum, discimus Petrum ter interrogatum; an diligeret plus ceteris, quia ter negauerat. At solus ipse ter negavit, igitur solus ipse interrogatur. Proinde soli ipsi dicit: *Pasce oves meas.*

QUARTO probatur ex illis verbis: *Contristatus est Petrus, &c.* Propterea enim contristatus est Petrus, si Chryostomo credimus, quia metuebat, ne fortè falleretur, cum diceret: *Tu scis Domine quia amo te:* quemadmodum falsus fuerat, quando dixerat: *Et si oportuerit me mori tecum, non negabo.* Sed ista causa tristitiæ soli Petro, qui Dominum negauerat, conuenit; igitur solus Petrus tristabatur, & soli Petrum alloquitur Christus, cum ait: *Pasce oves meas.*

QUINTO ex illis verbis: *Cum senueris extends manum tuam, &c.* Illi enim dicitur: *Pasce,* cui prædicitur crucifixus soli autem Petro & in propria persona mors prædicitur.

SEXTO ex illis: *Hic autem quid?* & ex responsione Domini: *Quid ad te? tu me sequere.* Nunquam enim Petrus interrogasset, quid Ioannes acturus esset, si intellexisset dictum omnibus: *Pasce oves meas.* neque Dominus dixisset: *Quid ad te? tu me sequere.* sed dixisset, idem faciet quod tu.

SEPTIMO ex Patribus; nam præter Chryostomum, Cyrillum, Augustinum in hunc locum qui dicunt ei dictum *Pasce,* qui ter negauerat, qui sine dubio solus erat Petrus. Idem habet AMBROSIVS in caput vltimum Lucæ; exponens enim hæc ipsa verba: *Ideo,* inquit, *quia solus proficitur ex omnibus, omnibus antefertur.* Item MAXIMVS sermone de sanctis Petro & Paulo: *Iam necessarium,* inquit, *reor, ut proprias eorum, specialesque virtutes prosequamur. Hic est Petrus, cui Christus ascensurus ad Patrem pascendas oviculas suas, ovesque commendat.* ergo proprium & speciale hoc fuit Petro. Item LEO epistola 89. ad Episcopos Viennensis provincie:

cia: Cui cum pre ceteris soluendi & ligandi potestas tradita sit, pascendarum tamen omnium cura specialius mandata est.

Sed contra in hunc modum ratiocinatur lib. 4. cap. 6. §. 3. Ioannes CALVINUS: Petrus hortatur Conpresbyteros suos, ut pascant gregem Dei, 1. Petr. 5. igitur vel illa verba; *Pasce oves*, dicta sunt omnibus, vel certe Petrus ius suum in alios transtulit.

RESPONDEO, Petrum hortari Conpresbyteros, ut pascant gregem non vniuersalem, sed particularem. Ait enim: *Pascite gregem qui in vobis est.* Quemadmodum & Paulus cum Act. 20. hortatur Asianos Episcopos, ut attendant sibi & vniuerso gregi; statim adiungit: *In quo vos spiritus sanctus posuit Episcopos*, id est, non vniuerso simpliciter, sed tantum vniuerso illi gregi, qui vobis commendatus est. Itaque ista verba Petri non prohibent, quin soli Petro sit commissa potestas generalis, totum gregem Christi pascendi, & quin ipse ius suum plenarium in neminem transtulerit.

Deinde obiici possunt Augustinus & Chrysostomus. nam AVGVSTINVS libro de agone Christiano, cap. 30. ita scripsit: *Cum ei (Petro) dicitur, omnibus dicitur, Am. u. me, Pasce oves meas.* CHRYSOSTOMVS lib. 2. de sacerdotio, persuasurus Basilio ut Episcopatum, ad quem vocabatur, susciperet, hunc locum allegat, atque ait: *Tum ostensurum Basilium eximiam suam dilectionem in Christum, si pascat eius gregem, cum scriptum sit; Si diligis me, pasce oves meas.* Itaque vult Chrysostomus non ad solum Petrum, sed ad omnes Episcopos verba ista Domini pertinere.

RESPONDEO, Et si hæc verba propriè & principaliter ad solum Petrum pertineant, omnibus tamen Episcopis suo quodam modo conuenire: quia videlicet, omnes qui in partem sollicitudinis à Petro vocantur, Petri formam in pascendo grege imitari debent. Itaque quod summo Pastori dicitur, id etiam suo modo, seruata proportione, aliis minoribus pastoribus dicitur. Atque idcirco Dominus facturus Petrum pastorem Ecclesiæ, interrogauit eum, an diligeret plus ceteris; ut admonerentur ij, ad quos pertinet eligere & constituere pastores, ut eos eligerent ad Episcopatus, qui caritate ceteris excellunt. Atque huc pertinet illud LEONIS serm. 3. de anniuersario

uersario suæ assumptionis: Ideo Petro hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesia Rectoribus Petri forma præponitur.

CAPVT · XV.

Quid significet, PASCERE, Ioan. 21.

PAM VERO cùm constet, Petrum esse cui dicitur *Pasce oues meas*; sequitur, vt quid significet hoc ipsū, pascere, videamus. Martinus enim **L V T H E R V S** in libro de potestate Papæ, contendit, per illam vocem, *Pasce*, nullam dari nouam potestatem, sed tantum iniungi officium diligendi, prædicandi, & docendi Petro, qui iam antea constitutus erat Apostolus, & Pastor, non quidem Ecclesiæ vniuersæ, sed cuiusdam portionis, quemadmodum & ceteri Apostoli & Pastores. Id verò his rationibus probat.

- » **P R I M V M**, pascere, non est præesse, sed cibum præbere,
 » ministrare; quod etiam ab inferiore fieri potest: non igitur
 » continuò instituitur Præful, cui dicitur, *Pasce*. **D E I N D E**, non
 » imperat Dominus Christianis, vt obediant Petro, sed imperat
 » Petro, vt præbeat alimenta Christianis: igitur ministrare
 » non princeps, per hoc verbū, *Pasce*, constituitur. **P O S T R E M O**,
 » si per hæc verba institueretur pontificatus, sequeretur
 » non esse Pontifices eos, qui non diligunt, aut non pascunt.
 » proinde sæpe nullum Pontificem haberemus. Maior enim
 » Pontificum pars, neque diligit gregem, neque eum verbo
 » exemplo pascit. quare non Pontificis institutio, sed simple
 » præceptum diligendi & docendi hoc verbo, *Pasce*, continetur.

A T N O B I S difficile non erit ex hac ipsa voce, *Pasce*, demonstrare summam potestatem illi attribui, cui dicitur: *Pasce oues meas*.

P R I M V M enim, non propriè dicitur pascere alium, qui cibum quacunque ratione ministrat: sed qui procurat ac prouidet alteri cibum: quod certè præpositi & gubernatoris est: *Quis putas*, inquit Dominus Luc. 12. *est fidelis dispensator et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam*, &c.

det illis in tempore tritici mensuram? Itaque illius est pascere, qui est super familiam constitutus.

DEINDE per verbum, *Pasce*, intelligitur ex communi usu loquentium omnis actus pastoralis. Idem enim est pascere, quod agere pastorem, siue esse pastorem. Porro actus pastoralis non est tantum præbere cibum, sed etiam ducere, reducere, tueri, præesse, regere, castigare. Quid? Pastores ouium num solum pabulum illis præbent? nõne etiam regunt, & baculo cogunt vt pareant? Hinc videlicet in Scripturis passim, pascere, accipitur pro eo, quod est regere, vt Psalm. 2. vbi legimus: *Reges eos in virga ferrea*. In Hebræo מַרְעִים id est, pascas eos. Et sanè qui pascuntur in virga ferrea, verissimam potestatem in pastore suo esse negare nõ possunt. & Isaia 44. qui dico Cyro מַרְעִים id est, pastor meus es tu. Quo loco tamen non ministerium præbendi cibum, sed amplissimum regnum Cyro prædicitur.

DEINDE hoc idem efficacius demonstrari potest, ex eo verbo, quod Ioannes in Euangelio suo posuit. Scripsit enim ποιμαίνε, id est, pascere regendo & præsidendo. Nam & Homerus lib. 2. Iliad. frequenter vocat Regem Agamemnonem ποιμένα λαῶν, id est, pastorem populorum; & in Scriptura, vbi legimus Matth. 2. *Ex te mihi exiet Dux, qui regat populum meum Israël*. In Græco est, ἐκ σὺ μοι ἐξελεύσεται ἡ γέμεν, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαὸν τῆ Ἰσραήλ.

Et notandum, in Hebræo apud Michæam cap. 5. vnde Matthæus accepit, non esse verbum מַרְעִים, quod pascere significat, sed verbum מַשִּׁיבֵם quod est dominari. מַשִּׁיבֵם לְיִשְׂרָאֵל. Denique Apocalyp. 19. vbi dicitur; *Et ipse reget eos in virga ferrea*, Græcè est, καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ἐλβεῶν σιδηρῶν. Igitur cum ποιμαίνω non significet pascere quocunque modo, sed regere ac præesse; & Petro dictum sit à Domino, ποιμαίνε τὰ πρόβατα. manifestè sequitur, esse Petrum Rectorem ac Præsidem Ecclesiæ constitutum.

Accedant POSTREMO testimonia veterum Patrum. CHRYSOSTOMVS lib. 2. de sacerdotio, non semel vocat præfecturam, officium Petro commissum per illam vocem, *Pasce*,

see, idque explicat per illam aliam Scripturam Matth. 24. *Fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam.* S. AVGVSTINVS in hunc locum: *Oves ipsas, inquit, pascendas, id est, docendas, regendasque committit.* Denique GREGORIUS in libro de cura pastorali, passim pastores vocat rectores, & curam pastorem regimen, immò & culmen regiminis; & ipsum pascere, regere, ac præesse interpretatur.

Neque LVTHERI ratiunculæ aliquid efficiunt. Ad PRIMAM enim iam responsum est, pascere non esse dapiferi officium, sed rectoris. Nec enim domini pascuntur à seruis, quamuis illi cibos ad mensas dominorum adferant, sed contra potius à dominis pasci dicuntur serui, quippe qui sumptibus dominorum viuunt.

Ad SECUNDAM respondeo, præesse ac subesse, regere ac regi, pascere & pasci, relationem quandam inter se habere, ita ut vnum sine altero esse non possit. Proinde quo verbo dicitur Petro, ut præsit, regat, pascat; eodem nos iubemur Petro subesse, atque ab eo nos regi & pasci sinere.

Ad TERTIAM respondeo, *Pasce*, esse præceptum quidem sed eo præcepto institui Ecclesiasticum principatum. significatur enim per actum ipsa potestas, vnde actus ille procedit. Quemadmodum cum Deus ait: *Germinet terra herbam viuentem, & animalibus: Crescite & multiplicamini, & secunditatem attribuit rebus, & naturas aptas ad generandum instituit.* Nec solum Deus, sed etiam homines per verbum modi imperandi instituere solent præfectos. Si enim Rex dicat alicui; *Vade, rege talem prouinciam*, omnes intelligunt, eum præfectum esse constitutum eius prouinciæ.

» At, inquit LVTHERVS, si per illud præceptum instituitur
» pontificatus, ergo desinit esse Pontifex, qui desinit implere
» præceptum. RESPONDEO, per illa præcepti verba sic institui principatum, ut tamen potestas collata non pendeat ab observatione præcepti. Id quod etiam in rebus humanis videmus, nec enim Prorex desinit esse Prorex, donec à Rege nõ reuocatur, etiam si non rectè prouinciam regat.

Deinde nec est verum, quod assumit LVTHERVS, Romanos Pontifices à longo iam tempore non pauisse gregem. Nam tametsi plerique eorum non concionantur, tamen alios multos

multos exercent actus pastorales, dum ligant, solunt, dispensant, controuersias iudicant, Episcopos creant, & quod per se concionando non faciunt, per alios faciunt. Quemadmodum & Episcopus Hipponensis Valerius, & alij nonnulli vel senio, vel linguæ vitio impediti, per suos Presbyteros concionandi munus implebant.

linguæ vitio impediti

CAPVT XVI.

Quod illis verbis Ioan. 21. Oues meas, vniuersa Ecclesia significata sit.

TERTIA restat Quæstio, num per *Oues meas*, intelligatur Ecclesia vniuersa. Negant id Lutherani omnes, & præcipuè LUTHERVS, libro de potestate Papæ; Illyricus in libro contra primatum Papæ; Magdeburgenses Cent. 1. lib. 2. cap. 7. colum. 525. Liber SMALCHALDICVS de primatu Papæ, & CALVINVS lib. 4. Instit. cap. 6. §. 7.

Illyricus in libro est primatum papæ.

Nobis autem exploratum certumque est, omnes omnino Christianos, etiam Apostolos ipsos Petro tanquam ouiculas commendari, cum ei dicitur: *Pasce oues meas*.

Est autem obseruandum, Christum bis dixisse: *Pasce agnos meos*, & semel; *Pasce oues meas*. Tamen enim in Græco textu semel est, *pasce agnos*, & bis, *pasce oues*: tamen corruptus videtur locus vitio librariorum, qui in secundo loco scripserunt *οὐλάτα*, cum scribere debuissent *οὐλάνα*, id est, ouiculas seu agnos. Facile autem fuit excidere vnum Iota.

in græco textu corruptus locus est.

Ita esse, colligo primùm ex Ambrosio & Maximo. AMBROSIVS enim in cap. vlt. Luc. dicit, Christum primò commendasse Petro agnos, Græcè *ἀγνία*. Secundò ouiculas, quæ dicuntur Græcè *οὐλάνα*. Tertio oues, Græcè *οὐλάτα*. MAXIMVS serm. de sanctis Petro & Paulo, dicit, Petro ouiculas & oues commendatas. qui certe hoc non diceret, nisi legisset *οὐλάνα* & *οὐλάτα*. Deinde idem colligo ex nostra versione, nam si fuisset in Græco bis *οὐλάτα*, ne indoctissimus quidem puer secundo loco vertisset agnos. Quis enim ignorat, agnos dici *ἀγνία*, non *οὐλάτα*.

hh 5 Cùm

Cum ergo omnes Latini codices legant *agnos*, nec unquam fuerit hæc lectio à Hieronymo, vel vlllo alio improbata, necesse est dicere, interpretem legisse *οις αἰτια*, id est, ouiculas, & vertisse *agnos*, quia ouiculæ & agni sæpe pro eisdem accipiuntur.

His notatis, ex hac variatione, quæ mysterio non videtur carere, probamus, Petro omnes Christianos esse subiectos. Nam si per ouiculas intelligamus agnos, dicemus agnos bene repperitos esse, ad significandum duos populos, Iudaicum & Gentilem: oues autem semel nominatas significare Episcopos, qui sunt veluti matres agnorum. Itaque, commisit Dominus Petro curam agnorum, id est, populi Iudaici, & agnorum id est, populi Gentilis, & ouium, id est, eorum qui agnos istos pepererunt in Christo, qui sunt Apostoli & Episcopi.

Si verò per ouiculas intelligimus oues paruas maiores & gnis, minores perfectis ouibus, dicendum erit cum S. Ambrosio, loco notato, Petro committi agnos, ouiculas, & oues, id est, incipientes, proficientes, & perfectos, ita vt nulli sint in Ecclesia, quantumuis spirituales, eruditi & sancti, qui Petro non subsint. Vel per agnos intelligemus populos, qui nullam habent curam pastorem, qui que solum filij sunt, non parentes: per ouiculas accipiemus sacerdotes maiores, id est presbyteros & parochos, qui sic parentes sunt populorum, & sint filij Episcoporum: per oues denique interpretabimur sacerdotes minores, id est, Episcopos, qui & agnis & ouiculis præsent, & tamen etiam ipsi Petro subiiciuntur. Atque hoc videretur respexisse S. Leo, cum in 3. serm. de anniuersario assumptionis suæ, dicit, Petrum esse à Christo præpositum omnibus Gentibus, omnibus Patribus, & omnibus Apostolis. Gentes enim agni sunt, Patres ouiculæ, Apostoli oues magnæ, atque perfectæ.

DEINDE aliam rationem eamque insignem nobis suppeditat pronomen illud, *MEAS*. Nam cum absque vlla restrictione addatur ad nomen *Oues*, pronomen, *Meas*; manifestè significatur, eas omnes oues Petro commendari, ad quas extenditur pronomen *Meas*; certum autem est illud, *Meas*, extendi ad omnes simpliciter. Nec enim vllus est in Ecclesia, qui se Christi ouem esse non gloriatur. igitur omnes omnino Christianos, nullo excepto, Petro Dominus commendauit.

Et similes loquutiones vulgo passim vsurpari videmus. Nam qui dicit; *Relinquo mea bona filiis meis*; sine dubio nihil ex suis bonis, nec vllum ex suis filiis excludit. Et Dominus cum ait Ioan. 10. *Cognosco oues meas, & oues mea vocem meam audiunt, & ego pono animam meam pro ouibus meis*; tametsi non dicat, omnes oues, & omnibus ouibus, tamen nemo negare potest, quin de omnibus sit loquutus.

PRÆTEREA, quid aliud est, *Pasce oues meas*, quam habere curam mei ouilis? Est autem vnum tantum Christi ouile, Ioan. 10. *Erit vnum ouile & vnus pastor*. igitur vniuersum gregem suum Petro Christus commisit.

AD HÆC, cum Dominus ait: *Pasce oues meas*, vel commendauit Petro oues suas omnes; vel nullas; vel aliquas certas ac definitas; vel aliquas indefinitas. At nemo dixerit, nullas, aut aliquas certas esse commendatas. Id enim est manifestè falsum: nec etiam aliquas indefinitas, quia non est sapientis prouisoris relinquere indefinitam curam cum possit eam definire, præsertim cum certa confusio & perturbatio ex illa indeterminatione oriatur.

Præterea commendare aliquas, & non indicare quas, idem esse videtur, ac si commendarentur nullæ. Quas enim, quæso, pasceret, qui gregem suum non cognoscit? Restat igitur, vt omnes omnino suas oues Petro Christus pasceñas assignauerit.

AT QVÆ hæc est sententia omnium veterum Patrum. EPIPHANIVS in Ancorat. *Hic est, inquit, qui audiuit, Pasce oues meas, cui creditum est ouile*. Vnum autem solum esse Christi ouile, paulò antè ex Euangelio demonstrauius. IOANNES CHRYSOSTOMVS in hunc locum: *Aliis, inquit, omisiss, Petrum duntaxat affatur: fratrum ei curam committit*. Et infra: *Nam, inquit, cum magna Dominus Petro communicasset, orbis terrarum curam demandasset, &c.*

• AMBROSIVS in cap. vlt. Lucæ, dicit, Dominum per hæc verba: *Pasce oues meas*, reliquisse nobis Petrum, tanquam vicarium amoris sui: *Quem, inquit, eleuandus in cælum amoris sui vicarium relinquebat*. vt nimirum haberemus Petrum, qui nos amore paterno & pastorali foueret. quemadmodum Christus ipse fecerat; & ibidem: *Quia, inquit, solus proficitur ex omnibus, omnibus antefertur*.

LEO

LEO serm. 3. de assumptione sua ad Pontificatum: *De toto mundo, inquit, vnus Petrus eligitur, qui & vniuersarū Gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisq; Ecclesie Patribus preponatur, ut quamuis in populo Dei multi sacerdotes sint, multiq; pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, qui principaliter regit & Christus.* GREGORIUS lib. 4. epist. 32. cum dixisset, Petro totius Ecclesie curam esse commissam rationem reddidit, dicens: *Ipsi quippe dicitur; Pasce oues meas.*

THEOPHYLACTVS in cap. vlt. Ioan. *Finito, inquit, prae- dicto, praefecturam ouium totius mundi Petro commendabat non autem alij, sed huic tradidit. Et in cap. 22. Luc. Tu, inquit, Petre conuersus, bonum exemplum poenitentiae omnibus eris qui cum Apostolus fueris, & negaueris, iterum receperis praematum omnium, & praefecturam orbis.* BERNARDVS lib. 3. de considerat. Cui, inquit; *non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum, sic absolute & indiscrete tota commissa sunt oues? Si me amas, Petre, pasce oues meas. Quas? illius, vel illius populos ciuitatis, aut regionis, aut certe regni? Oues meas, inquit. Cui non planum non designasse aliquas, sed assignat omnes? nihil excipitur, vbi distinguitur nihil.*

Sed iam aduersariorum argumenta refellamus. PRIMAE LUTHERI obiectio est. Non ait Christus; *Pasce omnes oues meas.* Quemadmodum dixerat alio loco: *Docete omnes Gentes:* igitur non omnes oues suas Petro pascendas tradidit. RESPONSONDEO, pronomen illud, *Meas,* æquipollere signo vniuersali, vt supra demonstraui.

SECUNDA obiectio eiusdem Lutheri, atque etiam Illyrici est. Si Petro omnium ouium pascendarum cura commissa est, debuit igitur Petrus omnes pascere: atqui hoc ipse non fecit; pauerunt enim & Apostoli ceteri partem suam gregis Domini; & non à Petro, sed à Christo missi sunt. RESPONSONDEO. S. Petrum partim per se, partim per alios vniuersum Dominicum gregem, vt sibi imperatum fuerat, pautisse. Nam etsi Apostolos omnes Dominus ad praedicandum & ad pascendum gregem suum miserit, tamen hoc ipso, quod eorum curam (vt Chrysostomus ait) Petro commisit, quod illi agebant, Petrus per illos agebat: à quo illi, tanquam à capite & imperatore suo, pendebant.

TERTIA

TERTIA obiectio communis est *Luthero cum ceteris*, quorum loca initio capituli annotauimus. Apostolus Paulus cap. 2. epistolæ ad Gal. nullam agnoscit subiectionem, ad Petrum, aut Iacobum, aut Ioannem: *Quibus*, inquit, *neque ad horam cessimus subiectionis*. Item: *Mea nihil refert, quales fuerint, qui aliquid esse videntur*. Item: *Qui videbantur esse aliquid, nulla mihi mandata dederunt*. Item: *Nihil mihi contulerunt*. Item: *Dexteram dederunt societatis*.

RESPONDEO, propositum Pauli in epistola ad Galatas, non fuisse, ostendere se non esse Petro subiectum, quod attinet ad gubernationem; nullam enim huius rei mentionem facit, sed Euangelium suum æquè verum & diuinum esse, & à Christo ipso immediatè acceptum, atque Euangelium Petri, & Iacobi & Ioannis. Id enim est, quod Pseudoapostoli iactauerant, nimirum Petrum, Iacobum & Ioannem à Christo doctos, Paulum hominum esse discipulum, proinde verius existimandum illorum, quam Pauli Euangelium.

Itaque aduersus hæc Pseudoapostolorum calumnias, ita Paulus orditur epistolam suam: *Paulus Apostolus, non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum & Deum Patrem*. Et infra: *Notum facio vobis Euangelium, quod euangelizatum est à me, quia non est secundum hominem*. Neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per reuelationem Iesu Christi.

Atque huc pertinet illud: *Qui videbantur esse aliquid, nihil mihi contulerunt*. Significat enim his verbis Paulus, nihil se doctrinæ ab Apostolis ceteris accepisse, sed de omnibus à Christo diligenter instructum. Quod autem addit: *Dexteram mihi dederunt societatis*. Cogit quidem, vt credamus, Petrum & Paulum socios fuisse in officio prædicandi; sed non prohibet, vt intelligamus Petrum Paulo fuisse maiorem in officio gubernandi. Nam etiam lib. 1. Reg. cap. 23. Scriptura dicit: *Iussit Saul & socij eius*. Et tamen eadem Scriptura Saul Regem, ceteros autem seruos eius facit.

Illud verò: *Quibus nec ad horam cessimus subiectionis*; non ad Petrum & Iacobum, sed ad Pseudoapostolos, ab ipso Paulo refertur. Sic enim legimus: *Sed propter subintroductos falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram,*
quam

quam habemus in Christo Iesu, & nos in seruitutem redigerent. Quibus nec ad horam cessimus subrektionis.

Illud autem: *Mea nihil refert quales fuerint qui aliquid esse videntur.* Non ad contemptionem Petri & Ioannis dicitur, vt liber Smalchaldicus existimari voluit, sed ad laudem & honorem. Causam enim Paulus reddit, cur cum illis Apostolis, qui erant Hierosolymis, conferre voluerit Euangelium suum, tamen illi aliquando imperiti homines, vilissimi que piscatores fuerint; ac dicit, parum sua interesse, quales illi fuerint aliquando; Deus enim personas non accipit, sed se ad eos profectum, qui iam Dei gratia magni Apostoli & columnæ quædam Ecclesiæ videbantur.

Illud denique: *Qui videbantur esse aliquid, nulla mibi mandata dederunt.* Viderit Smalchaldica Synodus Lutheranorum, vbi legerit, & vnde in suum libellum de primatu Papæ illa verba transtulerit; nam certum est, in Paulo non inueniri. Sed nimirum ista est familiaritas, quam aduersarij habent cum Deo, vt ad verbum eius audacter addant, nec metus plagas, quas Deus ad verbum suum addentibus comminat.

QUARTA obiectio eorundem, Apostolus in epist. ad Gal. cap. 2. docet. *Iure diuino & humano diuisam fuisse iurisdictionem inter Petrum & Paulum; ac Petro quidem attributum populum Iudæorum, Paulo autem Gentium; non igitur Petro omnes Christi oues commendatæ fuerunt.* Apostolus verba hæc sunt: *Cum vidissent, inquit, quod creditum est mihi Euangelium præputij, sicut & Petro circumcisionis, quoniam nim operatus est Petro in Apostolatu circumcisionis, operatus est & mihi inter Gentes, dexteram dederunt mihi & Barnabæ societatis, & nos in Gentes, ipsi autem in circumcisionem.* Itaque Petri Apostolatus nihil ad nos pertinet, quippe quod Gentes sumus.

RESPONDEO, diuisionem, de qua Paulus loquitur in epistola ad Galatas, non esse iurisdictionis, sed prouinciarum, & commodius prædicandum Christi Euangelium. Quamquam enim poterant Apostoli omnes, & etiam singuli in vniuersa orbe terrarum Euangelium prædicare, tamen vt celerius & facilius id fieret, duplex distributio prouinciarum inter Apostolos facta est. VNA inter Apostolos duodecim, qui, vt et Origene refert EUSEBIUS lib. 3. hist. cap. 1. ita inter se prouincias

cias diuiferunt, vt Andreas Scythiam, Thomas Parthiam, Indiam Bartholomæus, Mattheus Æthiopiam, Ioannes Asiam, atque alias alij Christi Euangelio suscipere imbuendas.

ALTERA distributio inter Petrum & Paulum facta est, nimirum vt Petrus præcipuam operam in conuersione Iudæorum poneret, nec tamen à Gentilium conuersione prohiberetur; Paulus è contrario Gentilium conuersioni potissimum studeret, nec tamen ab Hebræorum conuersione penitus vacaret. Quæ omnia ex diuinis literis paruo negotio confirmabimus.

AC PRIMVM, quod Petro licuerit Gentibus prædicare, tamen Iudæorum Apostolus esset, constat ex multis locis. Ipse enim prædicauit Cornelio & toti domui eius, Actor. 10. de qua re sic ipse loquitur Act. 15. *Vos, inquit, scitis, quoniam ab antiquis diebus Deus elegit per os meum Gentes audire Verbum Euangelij, & credere.* Deinde Matth. vlt. Dominus omnibus Apostolis dixit: *Euntes ergo, docete omnes Gentes.* Et Marci vlt. *Prædicare Euangelium omni creatura.* Poterant igitur iure diuino prædicare omnes Apostoli omnibus Gentibus. Et certè non excluditur princeps Apostolorum ab eo iure, quod omnibus Apostolis datur.

Præterea INNOCENTIVS I. in epistol. i. ad Decentium, cap. 1. docet, in tota Italia, Gallia, Hispania, Africa, Sicilia Ecclesias constitutas à Petro, vel ab iis, quos partim ipse, partim successores eius miserunt. Has autem Ecclesias Gentilium præcipuè fuisse, negari non potest.

Denique, si Petrus tantum Iudæorum, & non Gentium Apostolus erat, cur sedem Episcopatus sui non posuit Hierosolymis, quæ Metropolis erat Iudææ, sed primum Antiochiæ in Syria, deinde Romæ, quæ vrbes Gentium erant? Et cur Gentiles, qui erant Antiochiæ, quæstionem de legibus non detulerunt ad Paulum, qui erat Gentium Apostolus, sed ad Petrum & Iacobum, qui erant Apostoli Iudæorum?

Iam verò potuisse etiam Paulum Iudæis euangelizare, licet principale mandatum de salute Gentium accepisset, ex eius rebus gestis perspicuum esse potest. Nam quocumq; ibat, in Synagogis Iudæorum euangelizabat. Actor. 13. prædicabat in Synagoga Iudæorum apud Salaminam, & Antiochiam Pidiæ; item, cap. 14. apud Iconium; cap. 17. apud Thessalonicam;

cam;

eam; cap. 18. apud Corinthum & Ephesum; & Actor. 28. Romæ primum omnium Iudæis annunciat Euangelium. Et 1. ad Corinth. 9. dicit: *Iudæis factus sum tanquam Iudæus, & Iudæos lucrarer.* Denique scribit ad Hebræos, curam illorum agens; & 2. Cor. 11. fatetur, se sollicitudinem gerere omnium Ecclesiarum; & si omnium, certè Hebræicarum.

Poterant ergo iure diuino tam Petrus, quàm Paulus omnibus prædicare, tam Iudæis, quàm Gentibus. quia tamen Paulus Gentium præcipuè Apostolus erat; idcirco Actor. 9. Dominus ipse de Paulo dicit: *Vas electionis mihi est iste, & porte nomen meum coram Gentibus, & Regibus, & filiis Israël.* Vbi filij Israël ponuntur vltimo loco, Gentes autem primo. Petrus autem cum alijs Apostolis dicitur, Act. 1. *Eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & usque ad vltimum terra.* Vbi Iudæi ponuntur primo loco, & Gentes vltimo.

Hoc ergo est, quod Paulus dicit Gal. 2. Petrum fuisse Apostolum circumcisionis, se autem præputij. Et sic exponit Hieronymus in hunc locum, vbi proposita quæstione: An licuerit Petro Gentilem trahere ad fidem, & Paulo Iudæum. Respondet, licuisse omnino. Immò hoc fuisse vtrique propositum, vt ex toto mundo Ecclesiam congregarent: sed tamen Petrum habuisse principale mandatum de Iudæis, Paulum de Gentibus.

Est autem præterea obseruandum, honorificentius fuisse munus Petri, quàm Pauli, cum Dominus ipse per se Iudæis prædicare voluerit, Gentibus autem per discipulos, Matth. 10. *Non sum missus, ait Dominus, nisi ad oues, quæ perierunt in circuitu Israël.* Et Apostolus Rom. 15. dicit: *Christum Iesum missum fuisse circumcisionis.* Et idem Paulus Rom. 11. comparat Iudæos oleæ, Gentes oleastris inferendis in bonam oliuam, vt fiant participes pinguedinis illius.

- » Obiectio QUINTA; Apostolus Paulus in eadem ad Galatas epistol. cap. 2. dicit, se Petro in faciem restitisse, non igitur subiectus, sed aut maior, aut certè æqualis erat. proinde non omnes Christi oues Petro subiiciuntur.

RESPONDEO: Scio Clementem Alexandrinum apud Eusebium lib. 1. hist. cap. 14. non Petrum Apostolum, sed quendam alium à Paulo reprehensum dicere. Scio etiam Hieronymum

num, & alios multos velle non verè, sed simulatoriè Petrum reprehensum: sed quia probabilior est Augustini sententia, quòd serìò fuerit Petrus reprehensus: dico, licere minori reprehendere maiorem, modò res id postulet, & debita reuerentia conseruetur.

Itaque CYPRIANVS in epistola ad Quintum, Petri humilitatem laudat; quòd à Paulo reprehensus non dixerit, se primatum tenere, & sibi potius obtemperari à nouellis & posteris, oportere. Vbi indicat, Petrum à minore reprehensum fuisse. Et AVGVSTINVS in epist. 19. ad Hieronymum, sic ait: *Rarius & sanctius exemplum Petrus posteris præbuit, quò non dedignarentur à posterioribus corrigi: quàm Paulus, quò confidenter auderent minores maioribus pro defendenda veritate, salua caritate resistere.*

GREGORIUS quoque hom. 18. in Ezechielem: *Se, inquit, etiam minori fratri ad consensum dedit, atque in eadem re factus est sequens minoris sui, ut in hoc etiam præiret, quare nus qui primus erat in Apostolatus culmine, esset primus etiam in humilitate.* Et infra: *Ecce à minore suo reprehenditur, & reprehendi non dedignatur.*

Obiectio SEXTA; Apostoli sine vllò Petri mandato Diaconos constituunt, Act. 6. Ac rursus, Petrum ipsum mittunt in Samariam, Act. 8. non igitur Petrus caput & pastor Apostolorum erat, sed ipse potius illorum imperio subiiciebatur.

PRAETEREA ambigit Petrus, Act. 10. Liceátne sibi Gentibus euangelizare; & quia id fecit, à discipulis ceteris reprehenditur, Act. 11. quis igitur facilè credat, ad eius ouile pertinuisse Gentiles?

RESPONDEO, in primis nihil præiudicare primatui Petri, quòd Apostoli omnes communicato inter se consilio, Diaconos constituerint. Credendum enim est, id factum esse Petro auctore, vel certè consentiente. Tunc autem derogaret eius primatui, si probaretur factum eo nolente & inuito.

Ad illud autem de missione Petri & Ioannis, de qua Act. 8. Respondeo, nomen Missionis, non necessariò significare subiectionem in eo qui mittitur. Dicitur enim mittere, quicumque est auctor alicui vt eat, siue id faciat præcepto; quomodo Dominus mittit seruos, de quo dicitur Ioan. 13. *Non est seruus maior Domino;* siue consilio & suasione: quomodo & par

parem, & minor maiorem aliquando mittit. Nam Matth. Herodes misit Magos in Bethlehem, in quos tamen nullum habebat imperium; & populus Iudæorum, Iosue 22. misit Phinees sacerdotem ad filios Ruben & Gad: cum tamen iure diuino toti populo præflet summus Sacerdos, vt Magdeburgenses fatentur. igitur miserunt Apostoli consulendo & suadendo Petrum ad Samaritanos, quia res maxima erat, nauam illam Gentem in fide confirmare.

Ad ea verò quæ adferuntur cap. 10. & 11. Actor. dico, multos decipi in eo, quod putant, Petrum non sciuisse prædicandum esse Gentibus, nisi quando reuelationem illam habuisset Act. 11. Id enim absurdissimum est, nam Mar. ult. & Matth. i. iubentur Apostoli docere omnes Gentes; & ne quis dicere Apostolos non intellexisse, Lucas ait: *Aperuit illis sensum, & intelligerent Scripturas.* Et mox subiungit explicans quæ Scripturas: *Quoniam, inquit, oportebat Christum pati, & surgere à mortuis, & prædicare in nomine eius penitentiam in omnes Gentes.* Et Petrus Actor. 1. 2. & 3. passim ostendit intellexisse Scripturas, citans Psalmos, Ioëlem, Deuteronomium, & nominatim illud Gen. 22. *In semine tuo benedictur omnes familia terre.*

Vidit ergo Petrus illam visionem, partim propter se, partim propter alios: propter se quidem, non vt disceret, sibi licere Gentibus prædicare, sed vt intelligeret, tunc esse tempus eis prædicandi. Nam quia Dominus dixerat, Actor. 1. *Erunt mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudæa, & in Samaria, & usque ad vltimum terræ.* Quibus verbis illum ordinem Apostolis præscripserat, vt primùm prædicarent in Hierusalem, deinde in reliqua Iudæa, tum in Samaria, vltimò in regionibus Gentium: ideo Petrus subdubitabat, quando nam tempus esset prædicandi Gentibus, & an liceret eis oblata occasione prædicare, antequam per totam Iudæam & Samariam prædicatum esset. Hoc dubium sustulit Spiritus sanctus ostensa illa visione.

Quare CYRILLVS lib. 9. in Iulianum, explicans hanc visionem: *Statim, inquit, intellexit Petrus, quod instaret tempus transformandi in veritatem & ambros. Propriè alios autem vidit Petrus visionem, quia multi erant ex Phariseis conuersi ad fidem, qui existimabant, non oportere Gentibus prædicare,*

care, & qui etiam reprehensuri erant factum Petri, si Cornelio predicasset, quemadmodum postea fecerunt, Actor. II.

Ut ergo haberet Petrus optimam rationem satisfaciendi eiusmodi reprehensionibus, Deus ei hanc visionem ostendit, ut rectè explicat CHRYSOSTOMVS homil. 42. in Matth. *Aliorum, inquit, gratia hoc dicebat, & ut satisfactionem ad accusantes prepararet.* Et in commentario huius cap. 10. Act. *Nunquid Petrus, inquit, timuerat comedere? Absit, sed dicit diuina dispensatione totum hoc factum esse propter eos, qui ipsum erant reprehensuri.*

CAPVT XVII.

Explicatur prima prerogatiua S. Petri ex mutatione nominis.

MACTENVS attulimus quæ ad promissionem, & institutionem primatus Petri pertinebant: nunc ad eiusdem primatus confirmationem singulares variasque prerogatiuas Petri in medium adferemus. Id verò eo libentius facimus, quod MAGDEBURGENSES Centur. I. lib. 2. cap. 10. col. 558. & sequent. diligenter enumerare studuerint quindecim peccata, atque horrendos lapsus (ut ipsi loquuntur) S. Petri, quæ diuino consilio in diuinis literis exstare dicunt, ne nimis multum Petro tribuamus.

Et quanquam excepta Christi negatione, quam grauissimum peccatum fuisse, negari non potest, cetera quatuordecim non B. Petri horrenda peccata, sed Magdeburgensium horrenda mendacia, & blasphemix sunt, ut postea demonstrabimus; interim tamen pro XIV. falsis criminibus adferamus nos XXVIII. veras prerogatiuas.

PRIMA igitur prerogatiua est mutatio nominis: nam Ioannis I. ait Dominus Petro: *Tu es Simon filius Iona: tu vocaberis Cephas.* Vbi obseruandum cum CHRYSOSTOMO in hunc locum, Deum nunquam imponere noua nomina, nisi maximis de causis, & ad significanda priuilegia concessa eis, quibus nomina mutantur. Ita Abraamum, cum diceretur

אַבְרָם *Abra, id est, pater excelsus, dici voluit אַבְרָהָם Abraam,*

ii 2 id

id est, patrem multitudinis Gen. 17. ut eo nomine significare hominem illum, qui iam senex erat, & uxorem anam, & sterilem habebat, tamen ex dono Dei sic immutandum, ut fieret pater plurimorum filiorum, vel potius gentium, & populorum.

Est autem duplex prerogativa in hac mutatione nominis Simonis in nomen Petri. Vna, quod soli Petro ex omnibus Apostolis nomen mutauerit. Nam etsi Marc. 3. imposuit nomen filiis Zebedaei, Boanerges, tamen fuit illud potius quoddam cognomen, quam proprium nomen. Itaque nusquam postea ab Euangelistis vocantur Boanerges, sed tantum, Iacobus & Ioannes, ut antea vocabantur. At Petrus deinceps fore semper vocatur Petrus. & Paulus Galat. 2. Petrum saepe nominat, & nunquam aliter quam Petrum aut Cepham, quod est idem; Ioannem autem saepe quidem nominat, sed Ioannem perpetuo, nunquam Boanerges.

ALTERA est, quod tale nomen ei dederit. Nam Syriace Cephas significat petram, ut nos supra docuimus, & Hieronymus testatur in cap. 2. epist. ad Galat. Graece autem significat caput, ut lib. 2. contra Parmenianum annotauit Optatus. Ac demum vnum est ex celeberrimis Christi nominibus. Nichil enim frequentius in Scripturis Christus appellatur, quam petra. vide Isaiam 8. & 28. Daniel. 2. Psal. 117. Matth. 21. Rom. 1. Cor. 10. Ephes. 2. 1. Pet. 2. & alibi. Christus ergo cum solo Petro suum ipsius nomen comunicans, & nomen illud quo ipse significatur, ut fundamentum & caput Ecclesiae vniuersae, quod aliud indicare voluit, quam se facere Petrum fundamentum & caput Ecclesiae loco suo?

Itaque recte B. Leo epist. 89. ad Episcopos Viennensis provinciae: *Hunc, inquit, in consortium individuae unitatis assumptum, id quod ipse erat, soluit nominari, dicendo; Tu es Petrus, &c.* Et serm. 3. de anniuersario die assumptionis suae ad pontificatum, ita Christum loquentem ad Petrum introducit: *Sicut meus Pater tibi manifestauit diuinitatem meam, ita & ego tibi notam facio excellentiam tuam, quia tu es Petrus, id est, cum ego sim inuolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio & traque unum, ego fundamentum praeter quod nemo potest aliud ponere: tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, ut quae mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia.*

CAPVT

CAPVT XVIII.

Explicatur secunde prerogatiua ex modo quo ab Euangelistis Apostoli numerantur.

ALTERA Petri prerogatiua est, quod cum ab Euangelistis nominantur Apostoli, vel omnes, vel aliqui, semper primo loco ponitur Petrus. Matt. 10. *Duodecim autem Apostolorum nomina sunt hec, primus Simon, qui dicitur Petrus, &c.* Similiter legimus Marc. 3. Luc. 6. Actor. 1. quod autem hoc non sit factum, quia Petrus fuerit primus à Christo vocatus, certum est. Nam Andream Dominus primùm vocauit, vt Ioannes testatur, cap. 1.

Sed occurrunt **MAGDEBURGENSES** qui Cent. 1. lib. 2. cap. 7. col. 524. dicunt, Petrum vocari primum vel propter insignia sua dona, vel propter ætatem, quia nimirum erat omnibus senior, non quia esset caput aliorum. Capite autem 10. col. 561. scribunt, casu factum esse vt Petrus primus in Catalogo poneretur. Debit enim aliquis primo loco numerari, casu autem Petrus occurrit.

Sed nulla harum rationum aliquid valet. Non prima, nam vel loquuntur de insignibus donis, quæ Petrus habuit in ordine ad Ecclesiam, vt quod accepit singulariter clauis, quod factus est fundamentum Ecclesie, quod constitutus est pastor omnium ouium Christi, &c. & tunc pro nobis loquuntur. Vel loquuntur de donis personalibus & propriis, id est, de virtutibus eius; & tunc falsum est quod dicunt. Nam Euangelista non facile scire potuit, nec iudicare ausus fuisset, quis esset inter Apostolos optimus, præsertim cum sciret Ioannem fuisse virginem, Petrum coniugatum; & Ioannem eundem ita diligere videret à Domino, vt vocaretur *discipulus, quem diligebat Iesus*. Nec ignoraret Iacobum minorem tanta sanctitate præditum, vt iustus & frater Domini ab omnibus diceretur.

Quod verò de ætate dicunt, pugnat cum veterum traditione. Nam **EPIPHANIUS** hæret. 51. quæ est Alogorum: *Occursus, inquit, Andrea primus contigit, cum esset Petrus minor tempore ætatis.* **HERONYMUS** quidem lib. 1. in Iouinianum dicit, Ioannem non fuisse electum in caput aliorum, quia erat penè puer: at Petrum fuisse omnibus seniore non

dicit. Adde quod MAGDEBURGENSES Cent. I. lib. I. cap. 10 in vita Andreae, probabile esse dicunt Andream seniore[m] Petro fuisse.

Quod etiam non sit factum casu, quia nimirum debuit vnus primus in Catalogo poni, & casu occurrit Petrus: sed quod sit positus Petrus primus ratione dignitatis, patet ex duobus. PRIMVM ex modo enumerandi; nam Petrum nominatim Matthæus vocat primum, deinde ceteros non vocat vnum secundum, alium tertium, &c. sed sine vlla obseruatione ordinis nominat.

Itaq; inter Petrum & ceteros ordinem esse, Matthæus docet; quia Petrus superior est, ceteri inferiores: at inter alios nullum statuit ordinem, quia sunt omnes æquales; vt rectè annotauit Albertus Magnus in commentario huius loci: & ex hoc nomine, *primus*, deducunt Patres primatum, quam vocem tantoperè oderunt hæretici. Nam vt à principe principatus, à consule consularatus; sic à primo fit primatus. Hic AMBROSIVS 2. Corinth. 12. *Prior Andreas sequutus est sequatorem: sed primatum non accepit Andreas, sed Petrus.* AVGVSTINVS tractat. vlt. in Ioan. *Petrus*, inquit, *propter Apostolatus sui primatum, &c.* Certè autem primatus nunc dicitur de eo, qui casu scriptus est primus in Catalogo, & qui iure & merito scribitur primus, propter gradum & auctoritatem suam.

SECUNDO idem colligitur ex eo, quod ordo aliorum permutatur: Petrus autem semper ponitur primo loco. Nam Matt. 10. post Petrum ponitur Andreas; Marc. 3. post Petrum est Iacobus; Luc. 6. post Petrum numeratur quidem Andreas, sed mutatur ordo ceterorum: nam Matthæus anteposuit sibi Thomam, & Simonem Zelotem anteposuit Thaddæo. Lucas autem anteposit Matthæum Thomæ, & Thaddæum Simoni. Act. 1. post Petrum ponitur Ioannes, & in ceteris etiam magna mutatio inuenitur.

Pari ratione vbi nominantur duo vel plures, semper ponitur primus Petrus. Mar. 5. & Luc. 8. *Non admisit quemquam sequi, nisi Petrum, & Iacobum, & Ioannem.* Luc. 22. *Misit Petrum, & Ioannem.* Matth. 17. *Assumpsit Petrum, Iacobum, & Ioannem.* Marc. 13. *Interrogabant eum Petrus, Iacobus, Ioannes, & Andreas.* Ioan. vlt. *Erant simul Simon Petrus, & Tho-*

mas, & Nathanaël, & filij Zebedæi, & alij ex discipulis eius duo. Vides ubique Petrum esse primum, quod sine dubio casu factum esse non potest.

Vnus tantum est locus ubi Petrus non nominatur primo loco, nimirum Galat. 2. ubi dicitur Iacobus, Cephas, & Ioannes. Sed non est certum, an Paulus sic dixerit. Nam Ambrosius, Augustinus, & Hieronymus in hunc locum, & in textu, & in cōmentario legunt Petrus, Iacobus, & Ioannes: & Chrysostomus in commentario huius loci: *Petrus*, inquit, *Iacobus*, & *Ioannes*; indicans se ita legisse; & sic credibile est Paulum esse loquutum.

Si verò admittamus debere legi, Iacobus, Petrus, & Ioannes, dicendum erit, vel cum D. Anselmo & D. Thoma in hunc locum, hoc factum esse, quia Iacobus erat Episcopus Hierosolymorum, ubi tunc erant Apostoli de quibus Paulus loquitur, vel Paulum hoc loco nullum ordinem seruasse.

Nam quod alioqui intelligeret Paulus, maiorem esse Petrum Iacobo, patet ex illa ipsa epistola ad Galatas, cap. 1. ubi dicit: *Deinde post annos tres Veni Hierosolymam videre Petrum*. Non dicit veni videre Iacobum, etiamsi ipse quoque esset Hierosolymis. & 1. Corinth. 1. *Vnusquisque*, inquit, *dicit, ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cepha, ego Christi*. Vbi aperte progreditur ascendendo, & Petrum proximum sub Christo constituit.

Neque verò Petrus solum primo loco ponitur, & primus vocatur, sed etiam passim in Scripturis describitur, ut paterfamilias, ut dux & princeps reliquorum. Nam quemadmodum Apocal. 12. dicitur Diabolus, & Angeli eius. *Michaël*, & *Angeli eius*, id est, dux & milites eius: Ita dicitur Marc. 1. *Et prosequutus est eum Simon, & qui cum eo erant*. Luc. 8. *Dixit Petrus, & qui cum illo erant*. Luc. 9. *Petrus verò, & qui cum illo erant*. Mar. 16. *Dicite discipulis eius, & Petro*. Act. 2. *Stans Petrus cum undecim*. Ibidem: *Dixerunt ad Petrum & ad reliquos Apostolos*. Act. 5. *Petrus & Apostoli dixerunt*. 1. Cor. 9. *Nunquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi, sicut ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas?* An, quæso, Cephas non erat discipulus? nõ erat Apostolus? cur ergo dicitur Petrus, & Apostoli: discipulis, & Petro? Apostoli, Cephas: nisi quia Petrus princeps, & caput aliorum erat.

Quocirca B. I G N A T I V S in epistola ad Smyrneses dicit, Christum post resurrectionem venisse ad eos, qui circa Petrum erant. Ad eandem prerogatiuam pertinet quod Petrus ferè semper loquitur nomine omnium, vt Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, &c.* Luc. 12. *Ad nos dicitis hanc parabolam, an ad omnes?* Ioan. 6. *Domine ad quem ibimus?* In quem locum C Y R I L L V S ita scribit: *Per vnum, qui praeerat, omnes respondent.* Hinc etiam C H R Y S O S T O M V S homil. 55. in Matth. Petrum vocat os Apostolorum.

CAPVT XIX.

Explicantur quatuor alia prerogatiua ex Euangelio S. Matthaei.

TERTIA prerogatiua est Matt. 14. vbi solus Petrus vnà cum Domino ambulat super aquas. De qua prerogatiua sic loquitur S. BERNARDVS libro de considerat. *Instar Domini, inquit, gradiens per aquas, vnicum se Christi Vicarium designauit, qui non solum populo, sed cunctis praesse deberet. siquidem aqua multa, populi multi.* Simile est quod narratur Ioan. 21. vbi ceteris discipulis in nauicula venientibus ad Dominum, qui in littore expectabat, Petrus se misit in mare & natando venit. De quo B. Bernardus ibidem: *Quid istud? nempe signum singulari Pontificij Petri, per quod non nauem vnã, sed ceteri quisque suam, sed seculum ipsum suscepit gubernandum. mare enim seculum est, naues Ecclesie.*

QVARTA prerogatiua est, illa peculiaris reuelatio facta soli Petro, Matth. 16. insigne enim priuilegium est, quod Petrus primus omnium Apostolorum a Deo edoctus, cognouerit summa mysteria nostrae fidei, distinctionem videlicet personarum in Deo, & incarnationem. Nam etsi antea non raro Christus vocatus fuerat Filius Dei, vt Matth. 14. cum dixerunt discipuli: *Verè Filius Dei es.* Et Ioan. 1. cum dixit Nathanaël: *Tu es Filius Dei,* tamen isti vocabant Filium Dei Christum, eo modo quo omnes Sancti dicuntur Filij Dei. At Petrus intellexit, Christum esse Filium Dei verum, ac naturalē. Quod patet cum ex textu Græco, vbi omnia exprimuntur cum articulis

culis emphasim habentibus. *ὅτι εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος*. tum ex magna Christi approbatione, cum ait: *Beatus es Simon Bar-Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in caelis est.* tum etiam ex veterum Patrum testimoniis.

Nam HILARIUS in Psal. 131. vocat Petrum primum Filij Dei confessorem, & lib. 6. de Trinitate dicit eum loquutum esse, quod vox humana nondum protulerat. Et in cap. 16. Matth. dicit Petrum dignum factum, qui quod in Christo Dei est, primum cognosceret. ATHANASIUS serm. 4. contra Arianos dicit, Petrum omnium primum cognouisse Christi diuinitatem, deinde autem alios omnes discipulos. Similia habent Chrysostomus in cap. 16. Matth. Cyrillus lib. 12. in Ioannem, cap. 64. Augustinus serm. 124. de tempore, & Leo sermon. 2. de natali Petri & Pauli.

QUINTA prerogatiua est Matth. 16. vbi dicitur: *Et porta inferi non praeualebunt aduersus eam.* Quo verbo non solum promittitur perpetua stabilitas Ecclesiae vniuersae, sed etiam petra, supra quam fundatur Ecclesia, vt notat Origenes hoc loco. Itaque speciali priuilegio promissum est Petro, sedem eius nunquam esse ruituram. quam promissionem si habuissent Apostoli ceteri, adhuc staret sedes Iacobi, Hierosolymis; Ioannis, Ephesi; Matthaei, in Aethiopia; Andreae, in Scythia: ceterum illae omnes paulatim manus dederunt portis inferorum. Hinc AUGUSTINUS in Psalmum contra partem Donati: *Numerate, inquit, sacerdotes & el ab ipsa sede Petri, ipsa est petra, quam non vincunt superba inferorum porta.*

SEXTA est Matth. 17. vbi Dominus iubet solui tributum pro se & Petro: *Da, inquit, illis pro me & te.* Ex quibus verbis collegisse Apostolos, Petrum omnibus aliis esse praelatum, scribunt Origenes, Chrysostomus, & Hieronymus in cap. 16. Matth. & praeterea CHRYSOSTOMUS disertè asserit hoc loco, Petrum omnibus aliis antepositum, tantoque honore affectum, vt noluerit ipse hoc de se scribi à discipulo suo Marco. Marcus enim in Euangelio suo diligentissimè scribit Petri negationem, quae autem ad Petri gloriam maximè faciebant, aut omisit, aut breuissimè perstrinxit. cuius rei non alia potest reddi causa, nisi quia sic Petrus voluit.

Auctor denique quaestionum veteris & noui Testamenti, quae habentur in 4. tomo operum Augustini, q. 75. dicit, Christum soluisse duo didrachma, vnum pro se, & alterum pro Petro; quia sicut in Christo, ita & in Petro omnes continebantur: *Ipsium enim constituit, inquit, esse caput eorum, sicut pastor esset gregis Dominici.*

At HIERONYMVS in cap. 18. Matth. posteaquam dixerat Apostolos ex solutione didrachmi collegisse, Petrum principem omnium futurum, subiungit continuò: *Dominus causam erroris intelligens, gloria desiderium humilitatis contentione sanauit.* Errabant igitur Apostoli, existimantes Petrum fore caput.

RESPONDEO, errasse quidem Apostolos, non tamen in eo, quod Petrum principem futurum suspicabantur, sed quia temporalem principatum somniabant. Nec enim aliud eo tempore sibi promitti censebant, cum tamen multa de Christi regno audirent. Hunc errorem Dominus saepe correxit, monens praefectos Ecclesiae non fore similes Regibus Gentium, & vt se ad persecutiones, & mortem in hoc mundo non ad honorem, & gloriam praepararent.

CAPVT. XX.

Explicantur tres aliae prerogatiuae ex Euangelio S. Lucae.

SEPTIMA prerogatiua sumitur ex cap. 5. Lucae & Ioan. 21. in quibus locis explicantur duo miracula Christi, edita in piscatione Petri. Quorum primum manifestè designat, vt monet S. Augustinus tra. 61. 22. in Ioan. Ecclesiam militantem; secundum, Ecclesiam triumphantem; nam idcirco primum factum est ante resurrectionem Christi; secundum, post resurrectionem.

Item in primo, retia non iaciuntur in dexteram partem tantum, nec in sinistram tantum, ne solos bonos aut solos malos ad Ecclesiam venire credamus, sed indifferenter dicitur: *Laxate retia in capturam.* at in secundo, tantum in dexteram partem nauigij iaciuntur retia, quia soli boni colliguntur ad vitam aeternam.

Præte

Præterea in primo rumpebatur rete, & nauis penè mergebatur, quod significat schismata, & hæreses, & scandala, quæ Ecclesiam fluctuare cogunt: at in secundo non est ruptum rete, vt ipse Euangelista admonuit, quasi respiciens ad illam piscationem priorem, in qua retia rumpebantur, nec nauis fluctuauit, quia in alia vita nulla erunt schismata, nec scandala.

Ad hæc, in primo, sine vlllo numero comprehenduntur pisces, vt impleretur quod scriptum est Psalm. 39. *Annunciavi, & loquutus sum, & multiplicati sunt super numerum*: at in secundo, nulli fuerunt super numerum, sed certus numerus C. LIII. nulli enim præter numerum electorum colligentur ad regnum.

Denique, in primo pisces introducuntur in nauem adhuc fluctuantem; in secundo trahuntur ad littus, quod propter stabilitatem vitam immortalem & beatam designat.

Iam ergo in signis prærogatiua Petri est, quod in vtraque nauis, & piscatione, quæ apertissimè totius Ecclesiæ statum significant, semper Petrus princeps inuenitur. Nam Luc. 5. cum vidisset Dominus plures nauiculas, *intrauit in vnâ, quæ erat Simonis*, & ex ea docebat; vt intelligeremus, in ea tantùm Ecclesia esse & docere Christum, cuius gubernator est Petrus.

AMBROSIVS ferm. II *Hanc, inquit, solum Ecclesia nauem ascendit Dominus, in qua Petrus magister est constitutus*. Ibidem soli Petro dicitur: *Duc in altum & laxate retia in capturam*. Vbi Petrus iubetur tanquam summus nauclerus, & piscator ducere alios ad piscandum. Ibidem Dominus exponens figuram, soli Petro dicit: *Noli timere, ex hoc enim homines eris capiens*. Sic etiam Ioan. 21. Petrus dicit: *Vado pescari*, dicuntq; ei alij, *Venimus & nos tecum*. Ibidem: *Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram*. Quid verò significatur aliud his figuris, quàm Petrum esse, qui homines de mundo ad fidem, & Ecclesiam militantem adducit, & qui eos regens & gubernans ad Ecclesiam triumphantem perducit.

OCTAVA est Luc. 22. vbi Dominus ait: *Simon, Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*. Quibus verbis clarissimè Dominus ostendit

osten-

ostendit, Petrum fore principem, & caput fratrum suorum. Sic enim exponunt Græci, & Latini: THEOPHYLACTUS in hunc locum: *Quia te habeo, inquit, & principem discipulorum, postquam negato me fleueris, confirma ceteros. hoc enim te decet, qui post me Ecclesia petra es, & fundamentum.* LEO ferm. 3. de anniuersario assumptionis suæ ad Pontific. *Pro fide Petri, inquit, propriè supplicatur tanquam aliorum statum certior sit futurus, si mens principis uicta non fuerit.*

NONA est, quod Christus resurgens primum omnium et Apostolis Petro se videndum præbuerit. colligitur id ex illis uerbis Luc. 24. *Surrexit Dominus uerè & apparuit Simoni.* Vbi notat Ambrosius, Simoni omnium primò Christum apparuisse ex uiris. Nam antè Mariæ Magdalenæ apparuerat, ut scribit Marc. cap. vlt. colligitur hoc idem & quidem apertè simè ex uerbis S. Pauli, I. Cor. 15. *Tradidi, inquit, uobis in primis quod & accepi, quoniam Christus mortuus est, & qui sepultus est, & quia resurrexit tertia die secundum Scripturas, & quia uisus est Cepha, & post hoc undecim: deinde uisus est plusquam quingentis fratribus: deinde uisus est Iacobi, deinde Apostolis omnibus, nouissimò autem omnium tanquam abortiuo uisus est & mihi.* In quem locum CHRYSOSTOMUS: *Itaque, inquit, non omnibus initio uisus est, nec pluribus simul, sed uni tantum, & ei principi, & fide maxime digno.* Et infra: *Itaque, inquit, Petro primum apparet. nam quod Christum primus confessus erat, non ab re primus etiam resurgentem uidet.* Similia habet Theophylactus in hunc locum.

CAPVT. XXI.

Explicantur alia duæ ex Euangelio sancti Ioannis.

DE CIMA est, quod Petrus primus fuit, cui Dominus pedes lauit, ut exponit Augustinus in cap. 13. Ioannis. Et quanquam Chrysostomus, & Theophylactus in eundem locum putant primum fuisse Iudam, secundum Petrum, tamen etiam ipsi ex hoc loco colligunt primatum Petri. Dicunt enim nullum alium præter Iudam passurum fuisse, ut sibi ante principem Apostolorum

rum pedes lauarētur: Iudam autem impudenter ante Petrum se constituisse. At nihilominus probabilior Augustini sententia esse videtur.

VNDECIMA est Ioan. 21. vbi Petro soli mortem Christus prædixit, & mortem crucis, vt sicut ei nomen suum donauerat, & officium suum imposuerat, ita & in morte socium illum haberet: *Cum senueris, inquit Dominus, extendens manus tuas & alius cinget te, & ducet quò tu non vis. Hoc autem dixit, addit Euangelista: significans qua morte clarificaturus esset Deum.* Deinde ibidem subiungit Dominus loquens ad Petrum, *Sequere me.* quæ verba quidam accipiunt de officio pastoralis; vt Theophylactus qui exponit, sequere me, qui educo te ad prædicandum, & totum orbem in manus tuas trado. Alij accipiunt de similitudine mortis, vt Euthymius, qui exponit, sequere me, id est, crucem patiendo me imitare.

Sed plenus commentarius erit, si vtramque sententiam coniungamus. Cùm enim Dominus oues Petro commendasset, & mortis genus prædixisset, quasi concludens omnia vno verbo ait: *Sequere me,* id est, esto id quod fui & viuens & moriens, age pastorem animarum dum viuus, & postea per crucis mortem transi de hoc mundo ad Patrem. Et ne suspicaremur hæc dici omnibus, disertè Dominus excludit Ioan- nem, qui tunc corporaliter sequebatur: *Sic eum, inquit, volo manere, quid ad te? tu sequere me.*

CAPVT XXII.

Explicantur alie nouem prærogatiua ex Actis Apostolorum, & epistola ad Galatas.

D**VODECIMA** prærogatiua est Actor. 1. vbi Petrus tanquam paterfamilias colligit in vnum cœtum discipulorum, & vnum eligendum esse docet in locum Iudæ. In quem locum **CHRYSOSTOMVS**: *Quam, inquit, agnoscit Petrus commissum sibi gregem? quam in hoc choro princeps est?* **OEVMENIVS**, *Surgit, inquit, Petrus, non Iacobus, vt is cui presidentia discipulorum commissa erat. Neq; illius orationi Petri contradixit, sed mox ad eius*

eius

eius praeceptum constituerunt duos, quos dignissimos eo gradu existimabant, & unum eorum Deus ipse designaret.

DECIMA TERTIA est Actor. 2. vbi post acceptum Spiritum sanctum Petrus omnium primus promulgat Euangelium, & prima illa concione tria millia hominum conuertit. Vbi Chrysostomus: *Petrus, inquit, omnium erat os, sed astabant illi undecim, testimonio suo comprobantes ea, quae ab illis dicebantur.*

DECIMA QUARTA est Actor. 3. vbi primum miraculum in testimonium fidei à Petro fit. *Et si enim Petrus, & Ioannes simul erant, tamen solus Petrus dixit claudio: Aurum & argentum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do, &c.* Notat pulchrè Ambrosius serm. 69. meritò Petrum primum miraculum edidisse in pedum confirmatione, vt ostenderet fundamentum esse totius Ecclesiae.

DECIMA QUINTA est Actor. 5. vbi Petrus tanquam summus & diuinus Iudex agnouit & damnauit hypocrisim, fraudem Ananiae & Saphirae, & eos verbo suo occidit.

DECIMA SEXTA est Act. 9. vbi sic legimus: *Factum cum Petrus transiret per omnes.* In quem locum CHRYSOSTOMVS: *Quemadmodum, inquit, dux in exercitu obambulans, considerabat quae pars sit coadunata, quae ornata, quae aduentu egeat, vnde ubique illum circumcursare & primus inueniri.*

DECIMA SEPTIMA est Actor. 10. vbi Petrus omnium primus incipit praedicare Gentilibus, sicut ipse omnium primus praedicauerat Iudaeis. Et soli ipsi visio illa ostensa est, quae monebatur tempus esse praedicandi Gentilibus. vbi etiam pulchrè dicitur ei: *Macta & manduca.* Nam capitis est manducare, & per manducationem traicere cibum in stomachum & illum sibi incorporare. Significatur enim hac metaphora Petro conuenire, vt ipse tanquam caput Ecclesiae, infideles conuertat, & efficiat membra Ecclesiae.

Sed obiicies: Nónne Act. 8. & Philippus conuerterat Ethnicum hominem, Eunuchum videlicet Reginae Aethiopiae & nónne Paulus Actor. 9. loquebatur Gentilibus, & disputabat cum Graecis? quomodo ergo Petrus dicitur primus praedicasse Gentilibus.

RESPON

RESPONDEO, Eunuchum illum fuisse Profelytum, id est, iam conuersum ad Iudaismum, non autem planè Gentilem, vt erat Cornelius. Nam Petrus non mentitur Act. 15. cum indicat se primū prædicasse Gentibus. DE INDE Act. 11. scribit Lucas, eos qui dispersi fuerant à tribulatione quæ facta est sub Stephano, perambulasse varias regiones euangelizando, *nemini loquentes Verbum, nisi solis Iudæis.* vnum autem ex his fuisse Philippum, patet ex Act. 8. PRAETEREA, si Philippus iam prædicauerat homini Gentili, & nemo eum reprehenderat, cur postea Petrus dubitat, an sit tempus prædicandi Gentilibus? cur cœlesti visione ad hoc animatur? cur hoc audito aliqui ex Iudæis obstupuerunt, alij Petrum accusauerunt vt rem insolitam ausum? ADDE, quod iste Eunuchus ibat in Hierusalem ad templum, & Isaiam in curru legebat, quæ sunt aperta signa Iudaismi.

Denique HIERONYMVS in epist. ad Saluinam, de Cornelio loquens: *Primus, inquit, ab Apostolo baptizatus, salutem Gentium dedicauit:* Et CHRYSOSTOMVS homil. 22. in Acta, de Cornelio loquens: *Vides, inquit, vnde initium sit Gentium? à Siro pio qui operibus dignus est habitus.* Quod si aliquando Patres dicunt, Eunuchum illum, quem baptizauit Philippus, fuisse Gentilem, intelligunt natione, non religione.

De Paulo autem secundum Græcos codices nulla est difficultas. Non enim est in Græco illud: *Loquebatur Gentibus,* sed tantum est, *loquebatur, & disputabat aduersus Græcos.* Græcos autem hîc vocat Iudæos in Græcia natos & Græcè loquentes, vt indicant Chrysostomus & OEcumenius. nec est verisimile Paulum prædicasse Gentilibus in ipsa Hierusalem, & nullum rumorem excitatum ab Hebræis, qui postea tam vehementer in Petrum insurgebant, quia prædicauerat Cornelio.

Quia tamè Latini codices habent, *loquebatur Gentibus,* & disputabat cum Græcis, dici potest eum loquutum esse ac disputasse cum Gentilibus, non eos ad fidem pertrahendo, sed fidem ab eorum calumniis defendendo. Itaque ibidem Lucas subiungit, non aliquos esse conuersos, sed odium adeò graue in Paulum excitatum, vt quæsierint eum interficere. Primus ergo Pater tam Iudæorum, quàm Gentilium, Petrus fuit.

DECIMA

DECIMA OCTAVA est Actor. 12. vbi pro Petro in carcere constituto oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia. Unde etiam insigni miraculo liberatus est. Scimus ante illud tempus Stephanum in periculo fuisse, & postea etiam lapidatum; item Iacobum in eodem carcere constitutum, & postea interfectum; nec tamen legimus ita sine intermissione ab Ecclesia pro illis oratum, vt nunc pro Petri periculo fieri videmus. Quæ potest alia ratio assignari, nisi quia multum interest, vttrum membrum vnum, an caput ipsum periclitetur? Itaque CHRYSOSTOMVS in hunc locum: *Magni, inquit, amoris indicium, oratio, Patrem omnes quarebant, &c.*

DECIMA NONA est Actor. 15. vbi Petrus in Concilio primus loquitur, & sententiam eius Iacobus, omnesque alij sequuntur, vt Hieronymus docet in epistola ad Augustinum, quæ est II. inter epistolas Augustini, & THEODORETVS in epistola ad Leonem de eadem re, sic loquitur: *Paulus, inquit, præco Veritatis, tuba sanctissimi spiritus, ad magnum Petrum cucurrit, et iis qui Antiochia de legalibus institutis continebantur, ab ipso adferret solutionem.*

VIGESIMA est ad Galat. I. vbi Paulus dicit: *Post annos tres ascendi Hierosolymam videre Petrum.* In quem locum OECUMENIVS dicit, ascendisse Paulum in Hierusalem vt videret Petrum, tanquam se maiorem. CHRYSOSTOMVS in homil. 87. in Ioan. Os, inquit, erat Apostolorum, & princeps propterea & Paulus eum præter alios visurus ascendit. AMBROSIVS in cap. I. ad Galat. *Dignum fuit, inquit, vt cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apostolos, cui delegauerat saluator curam Ecclesiarum.* HIERONYMVS in epistola ad Augustinum 89. supra citata: *Tanta Petrus auctoritatis fuit, vt Paulus in epistola sua scripserit; deinde post annos tres Veni Hierosolymam videre Petrum.*

CAPVT XXIII.

Proponuntur aliæ prærogatiuæ ex variis auctoribus.

ACTENVS eas prærogatiuas recensuimus, quæ ex diuinis literis colliguntur: addemus nunc alias octo, quas ex variis auctoribus decerpimus.

Igitur **VIGESIMA PRIMA** prærogatiua est; quòd Christus suis manibus solum Petrũ baptizauerit. Scribit enim **EVODIVS**, Petri successor in Episcopatu Antiocheno, in epistola, quæ inscribitur *τὸ φῶς*; à Christo, ex mulieribus solam virginem matrem suam; ex viris baptizatum solum Petrum: à Petro Andream, Iacobum, & Ioannem: ab iis, ceteros. Id quod referunt Euthymius in cap. 3. Ioannis, & Nicephorus lib. 2. hist. cap. 3.

VIGESIMA SECUNDA est, quòd solus Petrus à Christo Episcopus ordinatus fuerit: ceteri autem à Petro episcopalem consecrationem acceperint. Id quod probat Ioannes de Turrecremata lib. 2. summæ de Ecclesia, cap. 32. multis rationibus: sed præcipuæ sunt duæ. **PRIMA** est, quoniam vel Dominus nullum ordinauit Episcopum, vel omnes, vel aliquos, vel vnum.

Quod nullum; non potest dici. Nam si ita esset, nullum haberemus iam Episcopum. Nemo enim potest dare alteri quod ipse non habet: non ergo potest non Episcopus Episcopum ordinare. si ergo Dominus neminem, ac ne Petrum quidem reliquit ordinatum Episcopum, quis postea ordinauit Petrum & alios?

Quod autem non omnes Apostoli immediatè à Domino sint ordinati, patet. Nam saltem Paulum, quem ipse de cælo vocauit, & Apostolum fecit, non Episcopum ordinauit, sed iussit ordinari per manuum impositionem ministrorum Ecclesiæ, vt patet **ACTOR. 13.** & ex Leone in epist. ad Dioscorum, quæ est 81. in operibus eius, sed in tomis Conciliorum 79. vbi loquens Leo de ordinatione Episcoporum, exemplum hoc Pauli adducit: & ex Chrysofomo, qui in hunc locum **ACTORUM** dicit, ad eò veram fuisse Pauli ordinationem, vt in ipsa

kk

nomen

nomen mutauerit. Statim enim subiungitur, Saulus, qui Paulus.

Præterea, quòd Iacobus minor, vnus ex duodecim, fuerit ordinatus Episcopus Hierosolymæ ab Apostolis, & non Christo immediatè, docet ANACLETVS in epist. 2. vbi scribit Episcopum debere ordinari à tribus Episcopis, sicut Iacobus minorem ordinauerunt Episcopum, Petrus, Iacobus maior & Ioannes. Item Clemens Alexandrinus apud Eusebium lib. 2. hist. cap. 1. idem tradit; Iacobum scilicet à Petro, Iacobo, Ioanne ordinatum Episcopum. Idem habet HIERONYMVS de viris illustribus in Iacobo: *Iacobus, inquit, statim post passionem Domini ab Apostolis Hierosolymorum Episcopus ordinatur.* Neque dici potest, hunc Iacobum non fuisse Apostolum ex duodecim. repugnat enim Hieronymus in lib. contra Heluidium, & nos alibi idem ostēdimus ea ratione, quæ sequeretur, vnus Apostoli ex duodecim nullam fieri memoriam in Ecclesia.

Quod autem non aliquos Dominus ordinauerit, non ordinauerit, inde satis probatur, quòd Apostoli, ex Petro, essent inter se æquales, & nullus in alium ius habebat & omnis potestas eis tradita, communiter omnibus sita, quantum ex Euangelis colligi potest. Ergo si neque vnum, neque omnes, neque aliquos plures Dominus ordinauit, sequitur, solum Petrum ab eo ordinatum.

SECUNDA ratio est, quia passim docent veteres, Romanam Ecclesiam esse matrem omnium Ecclesiarum, & ab omnes Episcopos habuisse consecrationem, & dignitatem suam. Quod non videtur esse verum, nisi in eo sensu, quia Petrus qui Episcopus fuit Romanus, oēs Apostolos, omnesque alios Episcopos, vel per se, vel per alios ordinauit. Alioquin, cum omnes Apostoli plurimos Episcopos in variis locis constituerint; si Apostoli ipsi non sunt facti Episcopi à Petro: certè maxima pars Episcoporum non deducet originem suam à Petro.

Quid est ergo quod ANACLETVS epistola prima dicit *In nouo Testamento post Christum à Petro sacerdotis caput ordinis?* Non enim loqui potest de ordine minorum Sacerdotum, id est, Presbyterorum. Nam constat Apostolos in ultima cœna simul omnes ordinatos Sacerdotes. loquitur ergo

de ordine maiorum Sacerdotum, id est, Episcoporum, qui à Petro non rectè dicitur incœpisse, si omnes Apostoli immediatè à Christo ordinati fuerunt Episcopi.

Quid est etiam quod CYPRIANVS dicit lib. 4. epist. 8. Romanam Ecclesiam esse matricem & radicem totius Catholicæ Ecclesiæ? Quid est quod ait INNOCENTIUS I. in epistola ad Cœcilium Carthaginense, quæ est 91. inter epistolas Augustini: *A quo, Petro, ipse Episcopatus, & tota auctoritas nominis huius emerfit?* Item quod in epistola ad Concilium MILEVITANVM scribit, quæ est 93. inter epistolas Augustini: *Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & Cœpiscopos nostros non nisi ad Petrum, id est, sui nominis & honoris auctorem deferre debere?* Quid est quod ait IULIUS I. in epistola prima ad Orientales: *Quam culpam incurvere non potuissetis, si vnde consecrationis honores accipitis, inde legem totius observantia sumeretis, & B. Apostoli Petri sedes, qua nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiastica magistra rationis?*

Quid est denique, quod ait S. LEO serm. 3. de assumptione sua ad Pontif. cùm dicit: *Si quid cum eo, Petro, commune ceteris voluit esse principibus, nunquam nisi per ipsum dedit, quidquid aliis non negavit.* Et epist. 89. *Huius muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro, Apostolorum omnium summo, principaliter collocaret, ut ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet?*

Sed OBJICIUNT quidam hoc argumentum: In Apostolatu Episcopatus includitur, alioqui verum non esset, quod Anacletus scribit in epist. 2. Episcopos Apostolis succedere: At Apostolos omnes Christus fecit, non Petrus: igitur & Episcopos Christus eos ordinavit, non Petrus. Quid? quod de Iuda proditore intelligitur illud Psal. 108. *Episcopatum eius accipiat alter.* ut explicat Petrus Actor. 1. at Iudam non ordinavit Petrus, igitur non omnes ordinavit Petrus.

RESPONDEO, in Apostolatu contineri Episcopatum, & Episcopos succedere Apostolis, non quia eo ipso quod aliquis est Apostolus sit Episcopus: (nam Dominus Luc. 6. elegit duodecim discipulos, & Apostolos nominavit, etiam antequam Sacerdotes eos faceret, nedum Episcopos: ad

Apostolatam enim propriè pertinet ius prædicandi, cuius nexa fuit amplissima iurisdicção quædam delegata, qualis tiam in non Episcopis esse potest: sed quia omnes Apostoli fuerunt Episcopi, immò etiam primi Episcopi Ecclesiæ, metisi non sint ordinati à Christo, sed à Petro.

Ad illud de Iuda, respondeo, in Psalmo 108. vocari Episcopatum non id quod nunc propriè vocamus Episcopatum, sed præfecturam quamcunque. est enim in Hebræo $\pi\tau\alpha\tau\epsilon\upsilon$ quod visitationem seu præfecturam significat. & credibile est Petrum Hebræicè allegasse hunc Psalmum, & nomen illi præfecturæ ad Apostolatam Iudæ accommodasse.

Lucas autem hæc referens Græcè, sequutus est LXX. interpretes, qui verterunt $\tau\omega\epsilon\pi\iota\sigma\kappa\omicron\pi\tau\eta\nu$, qua voce LXX. interpretes non potuerunt intelligere nisi præfecturam innere, cum non esset ipsorum tempore Episcopatus prædictus adhuc institutus. Adde, quod etiam Cicero lib. 7. ad Atticum hoc nomine utitur, cum dicit se à Pompei- tius Campaniæ Episcopum constitutum. P O T E S T e responderi, Psalmum istum loqui de Episcopatu proprio, non quem Iudas habuit, sed quem erat habiturus; si- minum non prodidisset.

VIGESIMA TERTIA est, quod Petrus primum Hæ- archam, & Principem, ac Patrem omnium hæreticorum, postea fuerunt, Simonem videlicet Magum, primus detulit, ut patet Actor. 8. & postea damnauit, & planè extinxit. Deus enim omnino, ut princeps & pater Ecclesiæ, principem & patrem omnium hæreticorum superaret. Simonem autem, primum fuisse omnium hæreticorum, scribit Irenæus lib. 1. c. 20. & initio lib. 3.

Quia verò CALVINVS in Institut. lib. 4. cap. 6. §. 15. hæc pro absurda fabula contentionem B. Petri cum Simone præferamus veterum de hac re testimonia. Id enim tradit Eusebius lib. 3. de excidio Hierosolymæ, cap. 2. & CLEMENS lib. 6. constituit. Apost. cap. 7. 8. & 9. qui totam historiam explicant. Item ARNOBIUS lib. 2. contra Gentes: Ipsa inquit, apud dominam Romam, in qua cum homines sint in regis artibus atq; antiquis superstitionibus occupati, distulerunt tamen res patrias relinquere. Et Veritati coalescenti

Christi

Christiana. Viderant enim cursum Simonis Magi, & quadrigas igneas, Petri ore diffatas nominato Christo euanuisse. Viderant, inquam, fidentem Diis falsis, & ab eisdem metuentibus proditum, pōdere precipitatum suo, cruribus iacuisse praefractis.

Idem narrant DAMASVS in vita Petri. Cyrillus catech. 6. Epiphanius hæresi 21. Theodoretus lib. 1. hæret. fabularum. Ambrosius oratione in Auxentium. Hieron. in lib. de viris illustribus, in Simone Petro. Sulpitius li. 2. sacræ historiæ. Gregorius Turonen. lib. 1. hist. cap. 25. Eusebius lib. 2. hist. cap. 13. Maximus in ferm. vlt. de SS. Petro & Paulo; denique Augustinus, cuius hæc verba sunt lib. de hæres. cap. 1. *In Vrbe Roma B. Apostolus Petrus Simonem Magum Vera omnipotentis Dei Virtute extinxit.*

Ex quibus intelligimus, eundem Augustinum in epist. 86. ad Casulanum, cum ait: *Est quidem & hæc opinio plurimorum, quamuis eam falsam esse perhibet plerique Romani, quod Apostolus Petrus cum Simone Mago die Dominico pugnaturus, propter ipsum magna tentationis periculum, pridie cum eiusdem Vrbe Ecclesia ieiunauerit, & consequuto tam prospero gloriosoque successu, eundem morem tenuerit, eumque imitata sint nonnulla Occidentis Ecclesia, &c.* non velle dicere, esse opinionem incertam de contentione Petri cum Simone, vt Calvinus putauit: sed de causa ieiunij Sabbathi. Etsi enim auctores citati concorditer tradunt, Petrum Romæ cum Simone contendisse, eumque superasse; tamen nulli tradunt hoc factum esse die Dominico; neque pridie esse ieiunatum; neque propterea institutum Sabbathi ieiunium: de quo in illa epistola disputat Augustinus.

VIGESIMA QUARTA est, quod Romæ potissimum Petrus sedem suam diuino iussu collocauerit. Signum enim apertum principatus Petri esse videtur, quod cum Apostoli ab eo in totum orbem mitterentur, Petrus ad ipsum orbis terrarum caput & vrbiū reginam missus sit. Id quod etiam docet LEO serm. 1. de natali sanctorum Petri & Pauli: *Nam, inquit, cum duodecim Apostoli, accepta per Spiritum sanctum omnium loquutione linguarum, imbuendum Euangelio mundum distributis sibi terrarum partibus, suscepissent. Beatissimus Petrus princeps Apostolici ordinis, ad arcem Romani de-*

stinatur Imperij, *Et lex veritatis, qua in omnium Gentium uelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.* Et MAXIMVS ferm. I. de natali sancti Petri & Pauli: *Vbi mundus, inquit, caput habebat imperij, regni sui Principes collocavit.* Sed de hoc plura in sequenti quaestione.

VIGESIMA QUINTA est, quod sub fine vite Petri, Christus ipse Petro apparere, & roganti: *Domine quò vadis?* respondere dignatus sit: *Venio Romam iterum crucifigi.* Id Egepus lib. 3. de excidio Hierosol. cap. 2. & Ambrosius in oratione contra Auxentium testatur: *Nocte, inquit AMBROSIO muro egredi caput, & videns sibi in porta Christum occurrere Urbemq; ingredi, ait; Domine quò vadis? respondit Christus Venio Romam iterum crucifigi. Intellexit Petrus ad suam mentem diuinum pertinere responsum.* Indicat etiam hoc ATRIANVS, licet obscurius, cù in apologia pro fuga sua, dicit: *Cum audisset oportere se Romam martyrium subire, abiicit eam profecionem, sed cum gaudio Romam venit.*

Denique idem refert S. GREGORIUS in explicatioe Psalmi pœnitentialis: *Petro, inquit, ait, Venio Romam iterum crucifigi. qui enim in seipso iam pridem crucifixus fuerat, Petro iterum se crucifigendum dicebat.* Quid autem significare voluit Dominus; cùm ait, in Petri crucifixione se iterum crucifigi, nisi Petrum suum esse vicarium, & quod Petrus sibi ipsi fieri? sic enim antea Samueli dixerat. 1. Reg. 8. *Non abiecerunt, sed me, ne regnem super eos.*

CAPVT XXIV.

Tres vltima prerogatiua in medium adferuntur.

VIGESIMA SEXTA prerogatiua est, quod illa Ecclesiæ semper sint habitæ Patriarchales, & primæ, quas Petrus fundauerat. Siquidem apud veteres tres Ecclesias tantum fuisse proprias Patriarchales, & primas, Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, patet ex Concilio Nicæno, can. 6. ex Chalcedonen. Act. 16. ex epist. 3. Analecti; ex epist. 53. Leonis ad Athanasium; ex epist. Gregorij ad Eulogium, quæ est 37. lib. 6. quæ id negat Lutherus aut Calvinus.

Porro Hierosolymitana per annos ferè quingentos habitata quidem est quarta Patriarchalis, sed nomine, non re; seu honore, non potestate. Nam Patriarcha Alexandrinus non solum secundo loco sedebat in Conciliis, sed etiam verè præerat omnibus Archiepiscopis & Episcopis Ægypti & Lybiæ: & Antiochenus non solum sedebat tertio loco, sed etiam præerat omnibus Archiepiscopis & Episcopis Orientis: at Hierosolymitanus sedebat quarto loco, sed nulli Archiepiscopo, vel Episcopo præerat, immò subiectus erat Archiepiscopo Cæsariensi, qui erat Metropolitanus Palæstinæ, & præterea Patriarchæ Antiocheno, qui, ut diximus, toti Orienti præsidebat. In ita esse, patet ex Concilio Nicæno can. 7. ubi decernitur, ut Episcopus Hierosolymæ habeat honorem post Romanum, Alexandrinum, & Antiochenum, sed tamen nihil propterea detrahatur de auctoritate Metropolitanis, qui erat Cæsariensis.

Quare B. HERONYMVS in epist. ad Pammachium contra Ioannem Episcopum Hierosolymæ, sic alloquitur eundem Ioannem *Tu, inquit, qui regulas quaris Ecclesiasticas & Nicæni Concilii canonibus vteris, responde mihi; ad Alexandrinum Episcopum Palæstina quid pertinet? ni fallor hoc tibi decernitur, & Palæstina Metropolis Cæsarea sit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæsariensem Archiepiscopum referre debueras, cui spreta communionem tua, communicare nos nouens, aut si procul expetendum iudicium erat, Antiochiam potius litera dirigenda. Sed noni cur Cæsaream, cur Antiochiam noluisti mittere. Maluisti occupatis auribus molestiam facere, quam debitum Metropolitanis tuo honorem reddere.*

Hinc etiam LEO in epist. 62. ad Maximum Antiochenum: *Iuuenalis, inquit, Episcopus ad obtinendum Palæstinae prouinciae principatum, credidit se posse sufficere, & insolentes ausus per commentita scripta firmare, &c.* Denique neque Anacleus, neque Leo, neque Gregorius supra citati, ubi Patriarchales sedes enumerant, vllam Hierosolymitanæ faciunt mentionem.

His accessit postea Patriarchatus Constantinopolitanus. Nam tempore Nicæni Concilij nondum erat Constantinopolis, nedum Patriarchatus Constantinopolitanus. Nam

anno XXV. Imperij Constantini, id est, quinto anno post
 Nicænum Concilium Constantinopolis dedicata est, ut scri-
 bit B. Hieronymus in Chronico. postea tamen in Concilio
 Constantinopolitano, ac deinde in Chalcedonensi conatus
 est Episcopus Constantinopolitanus non solum Patriarcha-
 tum adipisci, sed etiam secundum locum inter Patriarchas
 obtinere. Sed non ante Iustiniani tempora id à Romanis Pon-
 tificibus impetrauit. Tempore autem Iustiniani, id est, post
 annum Domini CCCC. tum Imperatoris opera, tum Pon-
 tificum Romanorum permissione cœpère Constantinopoli-
 tanus & Hierosolymitanus Episcopi in numero Patriarcha-
 rum haberi, nullo amplius reclamante.

His ita constitutis, miratur CALVINVS Inst. lib. 4. cap.
 §. 13. nec immeritò, cur tam pauca, & cur isto ordine colloca-
 ta fuerint sedes Patriarchales. Nam si antiquitatem spectes
 Hierosolymitana sedes deberet poni primo loco, & tamen
 ponitur quarto vel potius nullo. Si dignitatem rimis Episcopi
 consideres, certè post Romanam sedem deberet esse
 Ephesina, quam Paulus fundauit, & Ioannes usque ad mor-
 tem rexit. Hierosolymitana quoque, in qua primus sedes
 Petrus Apostolus, & frater Domini, & post eum Simeon
 frater Domini, deberet præcedere Alexandrinam, in qua
 sedes Marcus Apostolorum discipulus. Præterea cum Alexan-
 drina præcedit Antiochenam, cum Antiochena sit antiquior
 quam Alexandrina, & in Antiochena Petrus ipse, in Alexan-
 drina discipulus Petri sederit?

Quod si dicas, ut CALVINVS suspicatur Inst. lib. 4. cap.
 7. §. 14. in constituendis Patriarcharum sedibus Concilium
 Nicænum solum habuisse rationem nobilissimarum & re-
 giarum urbium; repugnabit B. LEO, qui in epist. 54. ad Mar-
 tianum Augustum, respondens ad argumentum Græcorum
 qui asserebat, Constantinopolitanam sedem debere esse Pa-
 triarchalem post Romanam, quia erat etiam sedes impera-
 toria, sic ait: *Habeat, inquit, Constantinopolitana ciuitas glori-
 am suam, ac protegente dextera Dei, diuturno clementer
 vestra fruatur imperio, alia tamen ratio est rerum secularium,
 alia diuinarum. Nec præter illam petram, quam Do-
 minus in fundamento posuit, stabilis erit & constructa.*
 Et GELASIVS in epist. ad Episcopos Dardane: *Nam quod
 dicitur,*

dicitur, inquit, de regia ciuitate, alia potestas est regni secularis, alia Ecclesiasticarum distributio dignitatum. Sicut enim quævis parua ciuitas prerogatiuam presentis regis non minuit: sic imperialis presentia mensuram dispensationis religiosa non mutat.

Deinde petemus, cur tantum tres fuerint sedes Patriarchales constitutæ, cum multo plures sint vrbes nobiles & regie: deinde nobilissimæ & regie vrbes semper sunt habitæ, vt erat sedes Imperatoris; at circa tempora Nicæni Concilij, sedes imperatoria in Oriente, erat Nicomediæ, quæ est vrbs Bithyniæ longè clarissima. In Occidente erat Treuiris, & Mediolani, quarum Treuiris in Gallia Transalpina, & Mediolanum in Cisalpina celeberrimæ vrbes habebantur. Siquidem eodem tempore Diocletianus Nicomediæ sedens, inde totum Orientem regebat. Maximianus ex Mediolano Italiam, Africam & Illyricum gubernabat; Constantius pater Constantini ex Treuiris Gallias & Britannias moderabatur.

Hinc GELASIVS in epist. ad Episcopos Dardaniæ: *Risimus, inquit, quod prerogatiuam voluit Acacio comparari, quod Episcopus fuerit regia ciuitatis. nunquid apud Mediolanum, apud Rauennam, apud Sirmium, apud Treuiros multis temporibus non constitit Imperator? nunquid harum Urbium sacerdotes supra mensuram sibi met antiquitus deputatam, quidpiam suis dignitatibus & surparunt? Cur ergo non fiebant Patriarchales sedes Nicomediensis, Treuirensis, Mediolanensis?*

Adde, quod Concilium NICÆNVM non instituit, vt falso docet Calvinus, sedes Patriarchales; sed confirmauit tantum. Sic enim habent verba Concilij Nicæni can. 6. *Mos antiquus perduret in Aegypto, vel Lybia, & Pentapoli; Et Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem. Et infra: Similiter autem & apud Antiochiam, ceterasq; prouincias, honor suus unicuique seruetur Ecclesia. Et infra can. 7. Quoniam mos antiquus obtinuit, & vetusta traditio; Et Helia, id est, Hierosolymorum Episcopo, honor deferatur; habeat consequenter honorem.*

Vera igitur & sola caussa illius numeri Patriarchalium sedium, est dignitas Petri. Solæ enim illæ Ecclesiæ habitæ sunt Patriarchales propriè, in quibus Petrus tanquam Episcopus

sedit. Petrus autem Antiochiæ & Romæ per seipsum sedit; Alexandria autem sedit vel per se, vt Nicephorus testatur lib. 14. cap. 3. vel per discipulum suum Marcum, quem eò misit, vt nomine suo fundaret Ecclesiam; vt docet D. GREGORIUS lib. 6. epist. 37. ad Eulogium Alexandrinum; vbi sic ait: *Cur multi sint Apostoli, pro ipso tamen principatu sola Apostolorum principis sedes in auctoritate conualuit, qua in tribus locis, vnius est. Ipse enim sublimauit sedem, in qua etiam quiescere & presentem vitam finire dignatus est: ipse decorauit sedem, in qua Euangelistam discipulum misit: ipse firmavit sedem, in qua septem annis, quamuis discessurus, sedit. cur ergo vnius atque vna sit sedes, cui ex auctoritate diuina nunc Episcopi president, quidquid ego de vobis boni audio, mihi imputo.* Ibidem ait: *Ille mihi de Petri cathedra loquutus est, qui super Petri cathedram sedet, &c.* Vbi affirmat Episcopum Alexandrinum super cathedram Petri sedere; cui nimirum nomine Petri, Alexandria, Marcus primus Episcopus sedit. Idem omninò docet Gelasius Papa in decreto de libris canonicis & apocryphis, quod edidit in Concilio Lateranensi Episcoporum.

Eandem rationem reddit LEO in epist. 53. ad Anatholium. *Nihil, inquit, Alexandrina sedi eius, quam per S. Marcum Euangelistam B. Petri discipulum meruit, pereat dignitas Antiochena quoque Ecclesia, in qua primum predicante Apostolo Petro Christianum nomen exortum est, in paterna conseruatione ordine perseueret; & in gradu tertio collocata, non quam fiat inferior.* Item ANACLETUS epist. 3. *Secunda, inquit, sedes apud Alexandriam B. Petri nomine à Marco eius discipulo consecrata est. Tertia autem sedes apud Antiochia eiusdem B. Petri Apostoli nomine habetur honorabilis.* Haec ergo est ratio numeri harum sedium. Ratio autem ordinis est quia cum omnes tres sint sedes Petri, tamen Romanam petrus vsque ad mortem administravit: Alexandrinam, per Marcum Euangelistam: Antiochenam, per Euodium.

Sicut ergo maior est Petrus Apostolus Marco Euangelista & Marcus Euangelista Euodio, qui neque Apostolus, neque Euangelista fuit; ita quoque Romana Ecclesia Alexandrinam & Alexandrina Antiochenam auctoritate & dignitate superat, Et quanquam non est negandum, quin Petrus in his sedi-

bus eligendis habuerit etiam rationem magnitudinis, & nobilitatis urbium; ut D. L. E. O docet in epist. 84. ad Anastasium circa finem: tamen (ut dictum est) propria & immediata causa honoris & potestatis harum sedium, fuit primatus & dignitas Petri.

VIGESIMA SEPTIMA est festum cathedræ Petri. Nam quod publicè in Ecclesia celebretur dies festus in honorem institutionis Episcopatus Petri, & nihil tale fiat pro sedibus aliorum Apostolorum, argumentum est, sedem Petri singulariter præstare omnibus aliis, immò ipsam esse solam & singularem cathedram, ex qua totus mundus doceri debeat, ut OPTAVVS ait lib. 2. contra Parmenianum. esse autem vetustissimum festum cathedræ B. Petri, facile potest tum ex martyrologio Bedæ, tum ex eo sermone cognosci, quem habuit S. Augustinus ad populum, qui est serm. 15. de Sanctis.

VIGESIMA OCTAVA prærogatiua est, quod in literis formatis antiqui post nomen Patris, & Filij, & Spiritus sancti, nomen Apostolorum principis adiungebant. Scribit ATTICVS Episcopus, ut ad finem Concilij Calcedonensis legitur in hunc modum: *Ne in faciendis epistolis Canonicis, quas mos Latinus formatas appellat, aliqua falsitatis temerè presumeretur, hoc à Patribus trecentis decem & octo congregatis saluberrimè inuentum est, & constitutum, ut formate epistole hanc calculationis, seu supputationis habeant rationem, id est, ut assumantur in supputationem prima Græca elementa Patris, & Filij, & Spiritus sancti, hoc est, α, υ, α, quæ elementa octogenarium, quadringentesimum & primum significant numerum. Petri quoque, Apostoli prima litera, id est, π, quæ numerum LXXX. significat. Eius quoque qui scripsit epistolam, prima litera: cui scribitur, secunda litera: accipientis, tertia litera: ciuitatis quoque, de qua scribitur, quarta: & indictionis, quæcunque est, temporis idem qui fuit numerus assumatur. Atque ita his omnibus Græcis literis, quæ, ut diximus, numeros exprimunt, in unum ductis, unam quæcunque fuerit collecta summam, epistola teneat.* Hæc ille.

Meminit formatarum epistolarum OPTAVVS Mileuitanus lib. 2. contra Parmenianum his verbis: *Cum quo (Siricio) nobis totus orbis commercio formatarum in una communione societate communicat.* Et Concilium MILEVITANVM

can. 20. vetat Clericis, ne sine formatis literis ad comitatum eant. Vide Burchardum lib. 2. cap. 227. Iuonem lib. 8. cap. 433 & 434. & Sidonium Apollinarem lib. 7. epist. 2.

CAPVT XXV.

Testimoniis Patrum Græcorum & Latinorum confirmatur primatus Petri.

SUPEREST, vt adferamus veterum Patrum testimonia pro primatu S. Petri. Est autem antea obseruandum, quod si Patres dixerint, Petrum fuisse caput Ecclesiæ, aut primatum in Apostolos, vt Ecclesiam habuisse, id satis esse debet ad ostendendum Patrum sententia id quod volumus. Fatentur enim aduersarij per hæc duo nomina, *caput & primatus*, significari summam in Ecclesia potestatem. Itaque MAGDEBURGENSIS Cent. 1. lib. 2. cap. 7. col. 527. dicunt, propriam esse notam Iesu christi, habere primatum in Ecclesia. Et CALVINVS confitetur. lib. 4. cap. 7. §. 3. *Certe, inquit, quamdiu durauit Ecclesia Vera & pura facies, ista omnia superbia nomina, quibus profusa insolescere cepit Romana sedes, prorsus erant inaudita.* Loquitur autem de nomine capitis & primatus. Et ibidem indicat, tempore Hieronymi adhuc durasse veram Ecclesie faciem.

PRIMVS ergo prodeat ex Græcis ORIGENES (nam Dionysium, Clementem Romanum, Anacletum, & similes omittimus, quia ab aduersariis non recipiuntur) qui in cap. 6. ad Romanos sic ait: *Petro, inquit, cum summa rerum de pascendis ouibus traderetur, & super ipsum velut super terram fundaretur Ecclesia, nullius confessio virtutis alterius ab eo, nisi caritas exigitur.* EUSEBIUS in Chronico anni XLIV. à Christo nato: *Petrus, inquit, Apostolus natione Galilaus, & Christianorum Pontifex primus.*

Vbi est obseruandum discrimen, quod Eusebius ponit inter Petrum, & aliorum ciuitatum Episcopos. Nam de Petro non dicit, Romanorum Episcopus primus, sicut ibidem dicit de Iacobo: *Ecclesia Hierosolymorum primus Episcopus ab Apostolis ordinatur Iacobus frater Domini.* Et de Euodico

Primus

Primus Antiochia Episcopus ordinatur Euodius: non ita de Petro loquitur, sed; Christianorum Pontifex primus; nimirum ut intelligeremus, Iacobum vnius ciuitatis, Petrum totius orbis Christiani Pontificem fuisse; Idem lib. 2. hist. ca. 14. vocat Petrum omnium Apostolorum probatissimum & maximum, primorum principem & ducem, ac magistrum militiae Dei. Quid autem aliud est esse ducem militiae Dei, quam esse caput militantis Ecclesiae?

S. BASILIVS serm. de iudicio Dei, de Petro loquens: *Ille, inquit, beatus qui ceteris praelatus discipulis fuit, cui claves regni caelestis commissae, &c.* S. GREGORIUS NAZIANZENSIS orat. de moderatione in disputationibus seruanda, ostendere volens in omnibus rebus esse debere ordinem; argumentum sumit ab Apostolis; qui etsi omnes magni essent, tamē vnum praepositum habuerunt: *Vides, inquit, quemadmodum ex Christi discipulis, magnis utique omnibus & excelsis, atque electione dignis, hic petra vocetur, atque Ecclesia fundamenta fidei sua credita habeat, ac reliqui discipuli posthaberi se tranquillo animo ferant.*

S. EPIPHANIVS haeres. 51. *Petrum, inquit, elegit, ut dux esset discipulorum.* Et in Ancorato: *Hic est, inquit, qui audiuit, Pasce agnos meos, cui creditum est ouile.* CYRILLVS Hierosolymitanus catech. 2. *Petrum principem Apostolorum excellentissimum vocat.* CYRILLVS Alexandrinus lib. 12. in Ioan. cap. 64. *Vt princeps, inquit, caputque ceterorum primus exclamat; Tu es Christus Filius Dei viui.* Et in thesauro (si B. Thomae credimus in opusculo contra Graecos) *Sicut Christus, inquit, accepit à Patre sceptrum Ecclesiae Gentium, dux ex Israel egrediens, super omnem principatum, & potestatem, super omne quodcunq; est, ut ei cuncta curuenter: sic & Petro & eius successoribus plenissime commisit, & nulli alij, quam Petro Christus quod suum est plenum, se ipsi soli dedit.*

S. IOANNES Chrysostomus homil. 55. in Matth. *Petrum, inquit, Ecclesiae futurae pastorem constituit.* Et infra: *Deus concedere solus potest, ut futura Ecclesia tot tantisque fluctibus impetu irrupentibus immobilis maneat, cuius pastor & caput (ecce nomen CAPITIS Caluino inauditum) homo piscator, atq; ignobilis.* Et infra: *Hieremiam & ni Genti Pater, hunc autem & niuerso terrarum orbi Christus praeposuit.* Et hom. vlt. in

in Ioan. aliquoties repetit, Petro fratrum, id est, Apostolorum curam demandatam, & orbem totum commissum.

EUTHYMIUS in cap. vii. Ioan. bis repetit, Petrum accepisse praesidentiam super discipulos. Ibidem: *Si dicas, inquit, quomodo Iacobus fidem Hierosolymis accepit? respondeo, huius (Petrum) totius orbis magistrum esse constitutum.* Vbi docet Euthymius, sicut Iacobus fuit Episcopus Hierosolymorum, ita Petrum fuisse Episcopum totius orbis.

THEOPHYLACTUS in cap. 22. Luc. in illud; *Confirma fratres tuos: Planus, inquit, huius intellectus is est. Quia te habeo ut principem discipulorum, postquam negato me steteris, & ad penitentiam veneris, confirma ceteros. hoc enim dicit te, qui post me Ecclesia petra es, & fundamentum.* Et infra: *Tu Petre conuersus, bonum exemplum penitentiae eris omnibus, qui cum Apostolus fueris, & negaueris, iterum receptoris primatum omnium, & praefecturam orbis.* Hic etiam audit nomen PRIMATUS Caluino inauditum. OECYMENIVS in cap. I. Act. *Surgit, inquit, Petrus, non Iacobus, & velut ferritor, & velut is cui discipulorum praesidentia commissa est.*

HUGO ETHERIANVS siue Heretrianus circa annum Domini M. C. LX. tempore Emanuelis Imperatoris, scripsit libros de processione Spiritus sancti aduersus Graecos, in opere lib. 3. cap. 17. sic ait: *Ex ipsa, inquit, rei euidentia liquido apparet, quod Petrum eiusque successorem Christus primum & caput non modo Latinorum & Graecorum, Occidentis & Septentrionis vniuersi; verum etiam Armenorum, Arabum, Iudeorum, Medianitarum totius Orientis, & meridionali climatis in perpetuum constituit.* Hunc adiunximus Graecis, non quod fuerit Graecus natione, sed quod Graecè ut plurimum, & in aula Graeci Imperatoris scripserit.

Ex Latinis S. CYPRIANVS in epist. ad Quintum dicit, Petrum noluisse dicere, cum à Paulo reprehenderetur, se habere primatum, & sibi obediendum esse. Quibus verbis indicatur eum habuisse primatum, & potuisse aliis omnibus iubere. At ne fortè dicant aduersarij Petrum ex sententia Cypriani idcirco non dixisse se habere primatum, quia falsum dixisset; audiamus AVGVSTINVM exponentem hunc locum Cypriani lib. de Baptis. cap. i. *Idem Cyprianus, inquit, in epist. ad Quintum ita loquitur; Nam nec Petrus, quem primum Dominus elegit*

Et super quem edificavit Ecclesiam suam, cum secum Paulus de circumcissione disceptaret, postmodum vindicavit sibi aliquid insolenter, aut arroganter assumpsit; Et diceret, se primatum tenere, Et obtemperari à novellis Et posteris sibi potius debere, &c. Et paulò post: Ecce, inquit, ubi commemorat Cyprianus, quod etiam nos in Scripturis sanctis didicimus, Apostolum Petrum, in quo primatus Apostolorum, tam excellenti gratia præeminet, &c.

Idem S. CYPRIANVS in libro de vnitae Ecclesiæ, siue de simplicitate prælatorum (vt supra deduximus) facit Petrum caput, fontem, radicem totius Ecclesiæ. Et de eodem dicit in epistola ad Iubaianum: Nos vnius Ecclesiæ caput, Et radicem tenemus. Itaque illa duo nomina Cyprianus libenter vsurpat, quæ Calvinus inaudita fuisse dixerat in antiqua Ecclesia. S. MAXIMVS in 3. sermone de Apostolis: Quanti ergo, inquit, meriti apud Dominum suum Petrus erat, Et ei post nauicula parua remigium, totius Ecclesiæ gubernacula tradentur.

OPTATVS lib. 2. contra Parmenianum: Cathedra, inquit, vna est, Et negare non audes, scire te Petro primùm in vrbe Roma cathedram esse collatam, ubi sederit omnium Apostolorum caput Petrus, inde Cephæ appellatus, in quo vno cathedra vnitae ab omnibus seruetur, nec ceteri Apostoli singulas, sibi quisque defenderent, Et iam schismaticus Et peccator esset qui contra singularem cathedram, alteram collocaret. Ergo cathedra vna est, quæ est prima de dotibus. In ea sedit primus Petrus, succedit Linus, Lino Clemens, etc. Vides nomē CAPITIS & PETRI CATHEDRAM, ac successorum, vnicam totius Ecclesiæ cathedram nominari. quæ Caluino erant prorsus inaudita.

S. AMBROSIVS in cap. vlt. Lucæ vocat Petrum VICARIVM amoris Christi erga nos, & eum dicit omnibus prælatum. Et in c. 12. ep. 2. ad Cor. PRIMATVM, inquit, non accepit Andreas, sed Petrus. Ecce iterum nomen Caluino inauditum. Idem in cap. 1. ad Galat. dicit, Petro curam Ecclesiarum à Domino demandadam. Deniq; serm. II. Hanc, inquit, solam Ecclesia nauem ascendit Dominus, in qua Petrus magister est constitutus, dicente Domino; Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam. Quæ nauis in altum seculi istius ita natat, Et pereunte mundo

mundo

mundo omnes quos suscepit seruet illos. cuius figuram iam Veteri & idem Testamento. Sicut enim Noë arca, naufragata in mundo, cunctos quos susceperat, incolumes reseruauit, ita Petri Ecclesia conflagrante seculo, omnes quos amplectitur representabit illos: & sicut tunc transacto diluuisio ad arcam Noë columba signum pacis detulit, ita & transacto iudicio ad Ecclesiam Petri Christus gaudium pacis referet.

B. HIERONYMVS lib. I. in Iouinianum: Inter duodecim unus eligitur, & CAPITE constituto schismatis tolleretur casio. Sed cur non Ioannes electus est Virgo? at delatum est quia Petrus senior erat, ne adhuc adolescens ac penè puer progressus at atis hominibus preferretur. Hic etiam audis non capitis Caluino inauditum.

B. AVGVSTINVS passim dicit Petrum habuisse primatum, ac præsertim lib. 2. cap. 1. de Baptismo, vt iam antea uimus, ubi etiam addit: Puto, inquit, quod sine & illa sui contumelia Cyprianus Episcopus Petro Apostolo comparatur, quod tum attinet ad martyrij gloriam. Ceterum magis se rebeo, ne in Petrum contumeliosus existam. Quis enim nescit, quod Apostolatus principatum cuiuslibet Episcopatus præferendum? sed etsi distat cathedrarum gratia, vna est tamen martyrum gloria.

Obseruandum hoc loco est, multum omnino, ex sententia Augustini, Petri cathedram præstare particularium Episcoporum cathedris: cum veritus sit, ne contumeliam Petri dederetur facere, si cum eo compararet Cyprianum, qui tamen non solum Episcopus, sed etiam primus erat totius Africae.

Notandum quoque, putasse Augustinum posse comparari martirium Cypriani cum martirio Petri, licet Petri multò nobilior, quia in eodem genere sunt martirium & nium palmæ: at Cypriani sedem non posse conferri cum sede Petri, quia non solum sedes Petri est nobilior sede Cypriani, sed est quodammodo in alio genere; nam differunt, vt tota terra & pars. Non solum enim Petrus erat Episcopus Romæ, Cyprianus Carthaginis, sed etiam erat Petrus Pontifex orbis terræ totius, cum tantum partis vnus esset Pontifex Cyprianus.

Idem AVGVSTINVS de pœnitentia Petri loquens, sententia 124. de temp. Totius, inquit, corporis morbum in ipso capite curat.

curat Ecclesia, in ipso vertice componit membrorum omnium sanitatem, etc. AUCTOR quæstionum veteris & noui Testamenti, quæ sunt in IV. tomo operum Augustini, q. 75. Sicut, inquit, in saluatore erant omnes causæ & magisterij, ita & post saluatorem in Petro omnes continentur. Ipsum enim constituit caput eorum, & pastor esset gregis Dominici. Et infra: Manifestum est, inquit, in Petro omnes contineri; rogans enim pro Petro, pro omnibus rogasse dignoscitur. Semper enim in proposito populus aut corripitur, aut laudatur.

S. LEO passim hæc docet, præsertim serm. 3. de assumptione sua ad pontificatum: De toto mundo, inquit, & nus eligitur Petrus, qui & vniuersarum Gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesia Patribus præponatur: Et quamuis in populo Dei multi sacerdotes sint, multiq; pastores; omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Et in epist. 84. ad Anastasium in fine: Magna, inquit, dispositione prouisum est, ne omnes sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis prouincis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia: Et rursus quidam in maioribus Urbibus constituti sollicitudinem susciperent ampliore, per quos ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesia cura constueret, & nihil vquam à suo capite dissideret. Ecce habes hîc quoq; nomen capitîs, & curam vniuersalis Ecclesiæ.

S. PROSPER lib. de ingratis:

*Sedes Roma Petri, quæ pastor alis honoris
Facta caput mundo, quidquid non possidet armis,
Religione tenet, &c.*

ARATOR in cap. I. Actor. de Petro sic ait:

*-cui tradidit agnus-
Quas passus saluauit oues, totumq; per orbem
Hoc auget pastore gregem; quo munere summus
Surgit- &c.*

S. GREGORIUS lib. 4. epist. 32. ad Mauritium: Cunctis, inquit, Euangelium scientibus liquet quod beatissimo, & omnium Apostolorum principi Petro, Dominica voce totius Ecclesiæ cura commissæ est. Et infra: Ecce, inquit, clauis regni cælestis accepit, potestas ei ligandi atque soluendi tribuitur, cura ei totius Ecclesiæ & principatus tribuitur.

BEDA hom. in vigilia S. Andreae, in illud: Intuitus eum, & Ioan. i. *Vidit, inquit, cordis eius simplicitatem, vidit animi sublimitatem, cuius merito cuncta esset preferendus Ecclesia* Et homilia in festo Petri & Pauli: *Ideo, inquit, B. Petrus, qui Christum vera fide confessus, vero est amore sequutus, specialiter claves regni caelorum, & principatum iudicialis potestatis accepit: ut omnes per orbem credentes intelligant, quicunque ab unitate fidei, & societatis illius quolibet membra semetipsos segregant; tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec ianuam possint regni caelestis ingredi.*

S. BERNARDVS in epist. 237. ad Eugenium: *Locus, inquit, sanctus, terra sancta est, locus Petri est, locus principis Apostolorum, ubi steterunt pedes eius; locus illius est, quem constituit Dominus dominum domus sua, & principem omnis possessionis sua.* Et lib. 2. de consider. ait de Petro: *Instar Domini stans supra mare, & vincum se Christi Vicarium designavit, non uni populo, sed cunctis praesse deberet, siquidem aqua, & populi multi.*

His XXIV. Patrum testimoniis quasi vocibus XXI. priorum de Apocalypsi, aperte ostenditur consensus veteris Ecclesiae, tam Graecae, quam Latinae: ad quae nihil omnino sponderi potest, nisi quod Lutherus & Calvinus de Leonibus, eos humana passos, ac deceptos esse.

Sed si ita est, cur nemo vnquam eos reprehendit? Certè Irenaeus, Hippolytus, Theodoretus, Augustinus, Damascenus, in diatribis haeresum & hereticorum texuerunt, & in eo etiam Origenes posuerunt. At cur, quæso, in erroribus Origenis illum non notarunt, quod dixerit; Petro summam rerum de pasce ovis à Christo traditam? Cur Cyprianum, Ambrosium, Chrysostomum, Optatum, Leonem, & alios, inter haereticos non numerarunt, cum tam clarè docuerint, habuisse Petrum primatum, & fuisse caput Ecclesiae, & totum orbem terrarum illi commissum? Certè tantum errorem, qui Antichristo ipsi dicunt, tam aperte fauet, omnium scriptorum calamitas confodi oportebat.

Quare cum vno ore veteres clament, Apostolo Petro primatum Ecclesiasticum à Christo esse delatum; cum idem insignes Petri prerogatiuae testentur; cum in sacris diuinis literis hunc ipsum primatum tam liberaliter promissum

quàm fideliter datum esse videamus, nimis profectò pertina-
ces erimus, si aduersus tam claram veritatis lucem oculos
clausurimus.

CAPVT XXVI.

*Diluitur argumentum ex comparatione Petri
cum Iacobo.*

ARGVMENTA, quæ aduersus primatum Petri fie-
ri solent, maxima ex parte soluta sunt in explica-
tione duorum locorum Scripturæ, Matth. 16. &
Ioannis vlt. vbi de petra, de clauibus, & de ouibus
differimus. Tria tamen supersunt. Vnum ex comparatione
Petri cum Iacobo: alterum ex collatione eiusdem cum Pau-
lo: postremò ex horrendis fœdisque lapsibus Petri, quos diui-
no consilio Spiritus sanctus literis mandari voluit, ne nimis
multum Petro Apostolo tribueremus.

Ac PRIMVM quidem argumentum LVTHERI est, in lib.
de potestate Papæ, vbi Iacobum maiorem Petro fuisse, his ra-
tionibus probat. PRIMVM, Christus fuit Episcopus Hiero-
solymæ, non Romæ, & Apostoli eius Presbyteri fuerunt: Igi-
tur Iacobus, qui post Christi passionem Episcopatum Hiero-
solymæ sortitus est, Christo succedit, vel certè Vicarius eius
est, non Petrus. DEINDE, Hierusalem est mater omnium Ec-
clesiarum; nam de Sion exiit lex, & Verbum Domini de Hie-
rusalem, Isaia 2. Igitur Iacobus omnium Ecclesiarum pater
est, non Petrus. PRAETEREA, Nicænum Concilium, can. 7.
Episcopo Hierosolymæ primatum tribuit: idque ex antiqua
consuetudine & traditione confirmat.

*Lutherus Jacobum pe-
tro maiore fuisse*

“
“
“
“
“
“
“
“
“
“

Possumus addere duo grauiissima testimonia. Vnum CLE-
MENTIS, qui lib. 6. dispositionum, apud Eusebium lib. 2. hist.
cap. 1. sic ait: *Petrus, Iacobus, & Ioannes post assumptionem
Saluatoris, quamuis ab ipso fuerint omnibus penè prelati, ta-
men non sibi vendicabant primatus gloriam, sed Iacobum, qui
dicebatur Iustus, Apostolorum Episcopum statuunt.* Huc re-
spexit LVTHERVS libro de potestate Papæ, cum ait, Petrum,
Iacobum, & Ioannem, primatus suos reiecisse, & in Iacobum
minorem eos contulisse.

Alterum est CHRYSOSTOMI, qui hom. 3. in Acta: *Vide, in-
quit, Iacobi modestiam. Is acceperat Hierosolymis Episcopi mu-*

nus, & tamen hic nihil loquitur. Considera autem & aliorum discipulorum singularem modestiam, quo pacto conceduntur solum, nec amplius ambigunt disceptantes inter se.

Respondeo ad PRIMVM argumentum, Christum non fuisse Episcopum ullius particularis vrbis; sed fuisse & esse Pontificem non solum Hierosolymæ, sed totius Ecclesiæ: neque illi succedere, cum semper uiuat. Porro Vicarium suum generalem magis decuisse, ut alibi, quam Hierosolymis constitueret: quoniam sicut mutabatur per Christi aduentum & sacerdotium; ita etiam decuit, ut locus mutaretur summi Sacerdotis, & fierent verè omnia noua. Atque ita fortasse templum & Hierusalem breui euersa & incensa post ascensionem Domini fuerunt.

Ad ALTERAM rationem dico; Hierosolymorum Ecclesiam esse matrem omnium Ecclesiarum antiquitate, & multis priuilegiis insignem, ob Domini & Apostolorum præsentiam, quam longo tempore habuit, & præcipuè ob mysterium redemptionis nostræ eo loco perfecta & consummata; sed nihil hoc tamè præiudicare Petri primatui. Nam quemadmodum Ecclesiæ Hierosolymorum Iacobus fuit Pastor & Episcopus, ita Petrus fuit Pastor & Episcopus totius Ecclesiæ, proinde etiam Hierosolymæ, quæ vniuersalis Ecclesiæ potestatem quædam est. Ita soluunt hoc argumentum Chrysostomus & Euthymius in comment. vlt. cap. Ioan. quibus accedit BERNARDVS lib. 2. de consider. vbi ait: *Iacobus & non Hierosolymorum contentus, & vniuersitatem Petro cedit.*

Ad TERTIAM rationem respondeo; Lutherum non bene legisse Nicænum Concilium. Nam ut supra demonstrauimus, in Nicæno Concilio datur Episcopo Hierosolymæ quædam præsentia, quantum ad honorariam quædam sessionem: nullus autem locus quantum ad veram iurisdictionem. Subiicitur enim, ut simplex Episcopus, Episcopus Cæsariensi, totius Palæstinæ Metropolitanus.

Ad testimonium EUSEBII respondeo, locum Eusebij sine dubio esse corruptum. Nam etsi in Basileensi codice, versione Ruffini, habeantur verba, quæ supra citauimus, tamen in codice Coloniensi, ab homine Catholico verso & edito, non habetur nomen primatus, & pro illis verbis: *Apostolorum Episcopum*, habetur, *Hierosolymorum Episcopum.*

Quæ

Quæ lectio cohæret inprimis cum Nicephoro, ita hunc locum allegante, lib. 2. cap. 3. necnon cum eiusdem Eusebij sententia, qui in eodem lib. 2. cap. 14. hist. dicit, Petrum fuisse Apostolorum maximum, & primorum principem. Cohæret deinde cum Græco codice, tam Vaticanæ Bibliothecæ, quam etiam Parisiensi nuper edito. Sic enim habetur in utroque: Πέτρον γὰρ φησι καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μετὰ τῶν ἀνάληψιν τῶ σωτῆρος ὡς ἀν καὶ ὑπὸ τῶ κρείεσ προτεπημημένεσ, μὴ ὀπιδικάζεσθαι δόξεσ, ἀλλὰ Ἰάκωβον τὸν δίημον ἐπίσκοπον Ἰεροσολύμων ἐλέσθαι.

Clemens ergo Alexandrinus apud Eusebium non ait, Petrum, Iacobum, & Ioannem detulisse primatum Ecclesiæ uniuersæ Iacobo minori, & eum Episcopum Apostolorum constituisse, quod absurdissimum est; sed tantum ait, eos Apostolos præcipuos non quæsiuisse gloriam propriam, & ideo non sibi assumpsisse Episcopatum omnium eo tempore nobilissimum, sed eum Iacobo minori detulisse. Et si enim Episcopatus unius urbis non derogat primatui; tamen non parua gloria erat, fieri Episcopum Hierosolymæ eo tempore, quo nullus erat ex particularibus Episcopatibus illo nobilior.

Ad locum CHRYSOSTOMI dico, loqui Chrysostomum de folio particularis Episcopatus, cum ait: *Apostolos concessisse Iacobo solium.* Nam quod absolutè Chrysostomus Petrum Iacobo anteposuerit, ex plurimis eius locis manifestum est. Nam Ioan. homil. vlt. in illud; Sequere me. *Quibus uerbis, inquit, iterum curam, & familiarem in eum affectum ostendit. Quod si quis percontaretur, quomodo Iacobus sedem Hierosolymis acceperit? Responderem; hunc Petrum totius orbis Magistrum constituisse.*

Idem Chrysostomus homil. 3. in Acta, post ea verba, quæ nobis obiiciuntur, subiungit de Petro: *Merito, inquit, primus omnium auctoritatem & surpat in negotio, & qui omnes habeat in manu. Ad hunc enim dixit Christus: Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.*

CAPVT XXVII.

De comparatione Petri cum Paulo.

» **L** T E R V M argumentum sumitur ab eo, quo
 » Paulus per Antonomasiā vocatur Apostolus
 » inde enim sequi videtur, vt ipse potius, quā Pe-
 » trus princeps Apostolorum sit. Accedit quod
 » antiquis sigillis, quibus diplomata summi Pontificis ob-
 » gnantur, inueniuntur imagines Petri & Pauli; sed huius
 » dextris, illius à sinistris. Quod etiam obseruauit S. Thomass
 » epist. ad Galatas, lect. I. & Petrus Damianus in tractatu de
 » ipsa re.

» **R** E S P O N D E O, Paulum vocari Apostolum per Antonomasiā, non quia fuerit maior Petro potestate vel auctoritate; sed duabus aliis de causis, quæ nihil detrahunt de primatu Petri. VNA fuit, quia plura scripsit, & doctior ac sapientior fuit ceteris. Tunc enim ferè vocamus eum Apostolum per Antonomasiā, quando scripta eius citamus. ALI T E R fuit, quia ad Apostolum propriè, vt Apostolum, peruenire plantare fidem: Paulus autem pluribus in locis plantauit eam, quā ullus alius. Nam ceteri Apostoli missi sunt ad certas prouincias; Paulus ad omnes Gentes, sine certâ prouinciarum determinatione. Et ipse de se ait: *Plus omnibus laboraui.* I. Cor. 15.

» Testatur quoq; H I E R O N Y M V S in cap. 5. Amos, illa verba: *Qui vocat aquas maris, & effundit eas super faciem terræ.* Paulus non solum plantasse fidem Christi, per totum eum longissimum tractum, qui est ab Hierusalem vsque ad Illyricum, vt etiam ipse Paulus ait Rom. 15. sed etiam à mari rubro vsque ad Oceanum per totum ferè orbem; vt prius eum terram defecerit, quā studium prædicandi. Itaque in eo, quod proprium Apostoli, Paulus excelluit. & sicut Petrus dicitur princeps Apostolorum, quia institutus est caput & pastor omnium: Ita etiam Paulus dici potest princeps Apostolorum quia munus Apostolicum excellentissimè adimpleuit. Quomodo Virgilius dicitur princeps Poëtarum, & Cicero princeps Oratorum.

» Vtramque rationem S. A V G V S T I N V S paucissimis verbis complexus est, lib. 3. ad Bonifacium, cap. 3. *Apostolus, inquit,*

cum dicitur, si non exprimat quis Apostolus, non intelligitur nisi Paulus, quia pluribus est epistolis notior, & plus omnibus illis laboravit.

Quod autem obiicitur de imaginibus Petri & Pauli, quæ ita disponi solent, ut Paulus ad dexteram Petri conspiciatur, multis modis solui potest. PRIMVM enim, tametsi satis constat, Petrum Paulo auctoritate maiorem fuisse; ut supra docuimus testimonio Cypriani in epist. ad Quintum; Augustini epist. 19. ad Hieronymum; Hieronymi epist. 89. ad Augustinum; Gregorij hom. 18. in Ezech. Theodoret in epist. ad Leonem; & Oecumenij in 1. cap. ad Gal. tamen etiamsi constaret, Paulum Petro omnibus nominibus antepōndum esse, nihil id Romanis Pontificibus officeret, aut ipsi etiam Petri summo pontificatui. Non quidem Pontificibus Romanis; quoniam ipsi tam Petrum, quam Paulum prædecessorem & parentem agnoscunt: Siquidem vterque Apostolus Romanam Ecclesiam fundavit & gubernavit; ut præter alios testatur Irenæus lib. 3. cap. 3. & in vrbe Roma vterque per martyrium vitam finiuit. Itaque omnis Pauli gloria ad Romanos Pontifices pertinet. Nihil etiam Petri pontificatui officeret summa dignitas & auctoritas Pauli: quoniam extraordinaria erat, quanta quanta tandem esset.

Quare, quemadmodum in populo Iudæorum maior erat Moses Aarone, & nihilominus tamen Aaron verè & propriè summus Pontifex fuit; & non Moyses, sed Aaronis posteriori in summa illa dignitate patri successerunt; quoniam potestas Moyses extraordinaria, Aaronis ordinaria erat; ita quoque si admitteremus, extraordinario priuilegio Paulum Petro maiorem fuisse, non propterea negaremus Petrum ordinarium, ac summum Ecclesiæ Pontificem fuisse.

DEINDE potest etiam responderi, nõ esse hoc perpetuum, ut in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occuper. Siquidem in his, quæ Romæ nunc exstant, ut in quibusdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in aliis nõ paucioribus cernitur ad sinistram: & sicut in diplomatibus Paulus obtinet dexteram, ita in numismatibus obtinet sinistram.

Et fortasse consultò id veteres obseruarunt: ut ex duobus summis Apostolis modò vnum, modò alterum antepōnerent. Nimirum ut eo modo significarent, hos Apostolos vel pares

esse inter se, vel certè ignorari, vter alteri præstet. Nam et si
 trus maior est potestate, Paulus maior est sapientia: vter
 ganter monet S. Maximus serm. vlt. de sanctis Petro & Pauli
 vbi Petro clauem potentia, Paulo clauem sapientia data
 esse dicit.

Hinc S. LEO serm. i. de natali Apostolorum: *Hos, in quibus
 gratia Dei in tantum apicem inter omnia Ecclesie membra
 prouexit, ut eos in corpore, cui caput est Christus, quasi gen-
 num constitueret lumen oculorum: de quorum meritis atque
 virtutibus nihil diuersum, nihil debemus sentire discretum
 quia illos & electio pares, & labor similes, & finis fecit ap-
 les. Et S. MAXIMVS loco notato: Ergo, inquit, beati Petrus
 & Paulus eminent inter vniuersos, & peculiari quadam
 rogatione præcellunt: verum inter ipsos quis cui præponatur,
 certum est. Puto enim illos æquales esse meritis, quia æquales
 sunt passione. Et S. GREGORIUS lib. i. Dialog. cap. vlt. Pe-
 trus, inquit, Apostolus, Petro Apostolorum primo in principatu
 Apostolico frater est.*

TERTIA quoque responsio adhiberi potest. Nam v-
 notauit Antonius Nebrissenis in annotatione ad quinquaginta
 Scripturae loca, cum duo simul incedebant, olim id
 seruabatur, vt senior & honoratior ad laeuam esset; iunior
 rem latus ei dexterum clauderet; & nonnihil præcederet in
 gnium obsequij. Inde enim dicti sunt laterones, &, per con-
 tractionem, latrones, qui dextrum latus nobiliorum hono-
 rum defensionis causa tegebant. Id ille probat multis argu-
 mentis, sed præcipue testimonio duorum illustrium Poë-
 rum. Nam Ouidius lib. 5. Fastorum, de sene ait:

*Et medius iuuenem, non indignantibus illis,
 Ibat, & interior si comes vnus erat.*

Porro interiorem dici eum, qui ad partem laeuam est, a
 Virgilio discimus, qui lib. 5. Æneidos ait de Cloantho, qui
 sinistram partem Gyæ nauigabat:

*Ille inter nauemque Gyæ, scopulosque sonantes
 Radit iter laeuum interior, subitusque priorem
 Præterit.*

Addere possumus EUSEBII testimonium, qui lib. i. de vi-
 ta Constantini scribit; se vidisse in Palæstina Constantinum
 adolescentem obeuntem prouinciam cum seniore Augusto
 semper

semperque ad dexteram eius incedentem. Neque dubium esse potest, quin Constantinus adolescens, ac penè priuatus in loco minus honorato esset, quàm senior Augustus.

Neque his repugnat quod Ambrosius in serm. de Pentecoste, qui est 61. & Hieronymus in comment. i. cap. ad Ephesios, dicunt, sedere ad partem dexteram esse maioris honoris signum. Nam absolute dextera honoratior est, & præsertim in sedibus recto ordine collocatis. Vt si ad parietem ponantur duæ sedes, & vna alteram non tegat, dubium esse non potest, quin dextera debeatur præstantiori: tamen alia ratio est de incessu, & quando vnus alterius latus corpore suo tegit.

Iam igitur credibile est initio cœpisse depingi Paulum ad dexteram Petri, vt iuniorem & minorem; nam idcirco in diplomatis pontificiis ita Paulus ad Petri dexteram collocatur, vt eum præcedat, & fermè totum tegat, quod est argumentum obsequij in Paulo, & dignitatis in Petro. Quod autem postea cœperit pingi ad dexteram, etiam cum Petrum non tegit; vel cum Christus, aut beata Virgo medium locum tenent: ex imperitia factum videtur; nimirum viderant alicubi Paulum depictum ad dexteram, nec aduerterant, sic eum esse ad dexteram, vt Petrum teget; existimarunt ob honorem Pauli id fieri, ac propterea, in sedibus quoque, vel cum inter se multum distarent, dexteram partem Paulo tribuerunt.

Ceterum non ob Pauli honorem id à veteribus factum esse; vel inde probari potest, quod in omnibus aliis rebus semper Petrus Paulo antepositur. Si nominandi sunt, Petrus præcedit; si in precibus inuocandi, præcedit Petrus; si festi dies in eorum honorem celebrandi, prior est Petrus. Cur igitur in imaginibus ordo iste alioqui perpetuus mutaretur?

Denique, si hæc aliquibus non probantur, admitti potest honoris gratia Paulum à dexteris Petri in signis & imaginibus collocari. cuius honoris causæ tres potissimum esse videntur. PRIMA, quoniam plus ipse videtur Ecclesiæ profuisse, quàm Petrus; plures enim ex Gentibus ad Christi fidem adduxit; plures prouincias summo cum labore peragravit; plura scripta, eaque vtilissima nobis reliquit.

Ecclesia verò in colenda Sanctorum memoria, non tam respicit gradum honoris, quem habuerunt in terris; quàm vtilitatis, quam posteris attulerunt. Cum enim gratitudinis

caussa eos honoret, illis maiorem cultum defert, quibus plerumque debet. Certè Stephanus & Laurentius Diaconi tantum erant quorum ille S. Iacobo Episcopo & Apostolo, iste S. Sixto summo Pontifici ministravit, & tamen Ecclesia magis honorem Stephanum, quam Iacobum; & Laurentium, quam Sixtum quia clarissima horum Diaconorum martyria totè Ecclesie mirabiliter præluxerunt. magis autem Stephanum & Laurentium ab Ecclesia honorari, quam Iacobum & Sixtum, ex eo perspicitur, quòd illorum dies natales octavas habent, istorum non habent.

Pari ratione S. Hieronymus & S. Thomas Aquinas simpliciter Presbyteri fuerunt; Antonius, Benedictus, Franciscus Presbyteri quidem: & tamen ab Ecclesia, quòd ad cultum attinet, multis sanctis Episcopis & Martyribus, & summis Pontificibus præponuntur: quoniam illi scriptis libris isti ordinum religiosorum institutione plurimum Ecclesie profuerunt.

ALTERA ratio est, quia Paulus, Doctor Gentium, præcipue fuit, Petrus Iudæorum: ut igitur significaret Ecclesie Gentiles Iudæis tandem antepositos esse, ab eo qui dicitur *Maior seruiet minori*; Paulum anteposuit Petro.

TERTIA ratio esse potest: quoniam Petrus à Christo vocatus fuit, adhuc mortali & quodammodo in sinistris constituto: Paulus autem de cælo vocatus est à Christo immortalis & regnante ac sedente à dextris Patris. Atque hanc rationem attingunt etiam Petrus Damiani in epistola ad Desiderium quam de hac ipsa questione scripsit; Innocentius III. in summo mone de Euangelistis; & sanctus Thomas lectione primæ epistolæ ad Galatas.

Addit PETRVS Damiani & QUARTA rationem, videlicet Paulus de tribu Benjamin erat, & in ipso Benjamin demonstratus, ac typicè expressus in Scripturis: porro Benjamin etsi postremus erat inter fratres suos, tamen & à patre filius dexteræ est appellatus, & à Ioseph omnibus fratribus antepositus.

Vide in Genes. cap.

25. & 42.

CAPVT XXVIII.

*Refellitur obiectio ex quindecim peccatis sancti
Petri, à Magdeburgensibus concinnata.*

ARGUMENTVM postremum sumitur ab horrendis lapsibus sancti Petri, quos Magdeburgenses enumerant Centur. i. lib. 2. cap. 19. colum. 558. 559. 560. atque eos dicunt non sine consilio Spiritus sancti memoria traditos, ne Petro nimium tribueretur: id quod posterioribus seculis futurum esse Deus præuidit.

PRIMUM lapsum esse volunt, quod Matthæi 14. Petrus ex curiositate, ut ipsi dicunt, petierit à Domino, ut euocaretur in mare. ideoque postea punitus sit, & in maiora inciderit peccata, nempe in dubitationem.

RESPONDEO, nullum in hac re Petri esse peccatum, sed contra potius singularem fidem. Nam si peccasset Petrus petendo, ut euocaretur in mare, non obtinisset quod petiit. Non enim miracula Dei cooperantur peccatis nostris. Quare **MAXIMVS** serm. i. de natali Apost. *Hic est, inquit, Petrus, quem Christi esse confidentissimum, subiecta vestigiis eius mari a probauerunt. Nam à Domino suo nouos sibi dari in fluctibus gressus, et fidelis poposcit, et dilectus emeruit. Qui ob id solum trepidasse visus est, et fragilitas humana cognosceret, quanta esset inter dominum seruumque distantia. Et infra: Vere beata Petri, et dum trepidat, mirabilis fides, quem nec perurgentis periculi potuit turbare formido. clamando enim dum mergitur, Domine libera me, de se diffusus est, non de Domino dubitauit. ne quis ergo timorem hunc gloriosissimi Petri ducat in vitium, &c.*

SECUNDO ponunt, quod Matthæi 16. Petrus dixerit Christo: *Absit à te Domine, non erit tibi hoc.* Quibus verbis fœdum, inquit Magdeburgenses, & horredum lapsum commisit. Et infra: *Hiscè verbis horrendus lapsus describitur, quo quidem aeternam meruisset damnationem, nisi ex ingenti misericordia esset retractus. Nec dubium est, quin serio tantum peccatum fuerit deprecatus.*

RESPONDEO, longè aliter hoc factum diuus **HIERONYMVS** æstimauit. Nam in cap. 14. Matth. *In omnibus locis,* inquit,

inquit,

inquit, ardentissima fidei inuenitur Petrus. Interrogatus in
scipulis, quem homines dicerent Iesum, Dei filium confitemi
volentem ad passionem pergere prohibet, & licet erret in
su, tamen non errat in affectu. Et in cap. 16. *Mihi*, inquit,
error Apostolicus, & de pietatis affectu veniens, nunquam
centinum Diaboli videbitur.

TERTIO ponunt, quod ait Petrus Matth. 17. *Domini-
num est nos hic esse, si vis faciamus hic tria tabernacula.*
Peccabat, inquit, Petrus, quod extra verbum Dei memo-
riam istius rei, cultumque cogitaret instituire. immo &
Patris cœlestis ista superstitio Petri castigatur.

RESPONDEO, quod Petrus nullo modo peccauerit. In-
ter ex Marc. cap. 9. qui ait: *Nesciebat quid diceret, erat enim
timore exterritus.* Itaque Petrus raptus erat quodammodo
tra se, cum ea dixit; & licet in tali excessu mentis errare
erit, certè peccare nullo modo potuit. Immo docet Chry-
sostomus in hunc locum, ex maximo feruore Petri
verba procedere: *Vides, inquit, quanto Christi feruore
debat; non enim querere debes, quam prudenter hoc
dicitur, sed quam feruens caritate Christi, quamque inflama-
esset.*

Mirum est præterea, vnde nouum cultum in memo-
transfigurationis, & superstitionem olfecerint Magde-
genes, cum Petrus clarè dicat: *Bonum est nos hic esse,* &
inde tabernacula non in memoriam rei præteritæ, sed
præsentem habitationem cum Christo glorioso erigen-
luerit. Vnde Leo in serm. de transfiguratione, dicit; bonum
fuisse, quod Petrus petebat; sed minus ordinatum: quia
dum tempus erat adipiscendæ gloriæ illius. Nec tamen
cauit in petenda gloria ante tempus, quia nesciebat quid
diceret.

QUARTVM lapsus in eo ponunt, quod Petrus vnus
xit, & fortè non postremus ex numero illorum, qui agitur
quæstionem, quis eorum futurus esset maximus; quam
tiam & ambitionem Christus graui oratione retunderet
gitur, Matth. 18.

At Scriptura nusquam dicit, in eo numero fuisse Petrum
Patres autem in cap. 18. Matthæi, Origenes, Chryso-
Hieronymus, & alij disertè docent, non Petrum; sed alios

Scipulos eam quæstionem mouisse: quia suspicabantur Petrū omnibus anteponendum; & hoc ipsum ex Euangelio colligitur. Nam cum dixisset Matthæus, cap. 17. extremo Petrum esse missum ad mare; subiungit initio cap. 18. *In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum, dicentes; Quis putas maior est?* Quibus verbis indicat, absente Petro, quæstionem illam fuisse motam. Siquidem in illa hora qua Petrus ad mare amandatus fuerat, discipuli ceteri Dominum adierunt.

QUINTVM lapsum esse volunt, quod Matth. 18. Petrus restringere voluerit remissionem peccatorum ad numerum septenarium, dicens: *Quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? & septies?* Nugæ sunt pueriles, nec enim Petrus restringere voluit, sed interrogat præceptorem suum.

SEXTVM lapsum in eo constituunt, quod Matth. 19. Petrus eruperit in illa verba: *Ecce nos reliquimus omnia, quid ergo erit nobis?* Vbi videtur somniasse carnalia quædam præmia, & arroganter etiam loquutus. SED audi CHRYSOSTOMI comment. *Non ambitione, inquit, aut inani gloria, verum ut pauperum plebem introducat, hæc dicit.* Ipse quoque Dominus non Petrum arguit tanquam peccantem, sed ei maxima præmia pollicetur.

SEPTIMVM lapsum numerant, quod Petrus Ioan. 13. dixerit: *Non lauabis mihi pedes in aeternum.* Petrus, inquit, inscitia quadam & praua deuotione negat se admissurum, & Christus sibi pedes lauet.

RESPONDEO, longè aliter sancti Patres de actis Petri iudicant. AVGVSTINVS in hunc locum dicit, Petrum id fecisse recusando, quod quilibet alius Apostolorum fecisset. CHRYSOSTOMVS in hunc locum: *Non parui, inquit, amoris & reuerentia argumentum fuit.* Et infra: *Ob nimiam, inquit, dilectionem ita loquutus est.* Item: *In recusando vehementer, Petrus, & in permittendo vehementior; & utrumque ex amore.* BASILIUS in serm. de iudicio Dei, qui moralibus præponitur, de hac re loquens: *Nullius, inquit, peccati, nullius contemptus significationem dedit, verum potius excellenti erga Dominum honore & sus est, & conuenientem seruo, ac discipulo reuerentiam ostēdit.* CYRILLVS lib. 9. cap. 4. in Ioan. Iure, inquit, *centa rei pondus fidelis discipulus pertimuit, & solita sibi & sus reuerentia fructu, recusauit.*

OCTAVVM

OCTAVVM lapsum esse volunt, quod Petrus dixit: *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo*, Matth. videtur enim mendacij arguere voluisse Dominum, qui negaturum esse prädixerat.

Sed audi HIERONYMVM, in hunc locum: *Non est tamen temeritas, neq; mendacium; sed fides est Apostoli & ardens affectus erga Salvatorem*. Audi CHRYSOSTOMVM: *Vnde, inquit, id tibi accidit? ex multo certè amore & voluntate*. Itaque aut nullus hic lapsus fuit, aut am & pietatis excessus fuit.

NONVM in eo ponunt, quod in horto iussus vigilare dormierit. SED excusat eum & Apostolos ceteros Evangelista, dicens: *Erant enim oculi eorum grauari*. Et sanè cum multam noctem vigilassent, non video, cur tam graue peccatum fuerit à sumno superari.

DECIMVM lapsum numerant, quod Matthæi 26. Malcho auriculam absciderit: *Contra Christi intentum inquit, gladio utitur temerario, & impio conatur auriculam Malcho Pontificis ministro amputans*. Et infra: *Ut si Dei consilium in Scriptura prädicitum, quantum in ipso est, conatur impedire*.

At imprimis mendacium est, quod contra Christi iussum Petrus gladio sit vsus. Nihil enim Dominus prærat de gladij vsu; præter id quod habetur Lucæ 22. *Non habet, vendat tunicam, & emat gladium*. Et cum illi dicerent: *Ecce duo gladij hic*, respondit Christus: *Sed id est, sufficiunt gladij duo*. Quibus verbis et si reuer præcipiebat, vt gladio vterentur, tamen multò minus præcipiebat.

Et quanquam Petri factum Dominus postea improbat quia non egebat illa defensione: tamen animū Petri minus reprehendit, & sancti Patres etiam laudant. Cyprianus in 85. homil. in Matthæum: *Tu, inquit, dilectissime, amore pium & humilitatem considera*. Alterum enim est, ferire Malchum, ex diligendi feruore: alterum, id est, ponere gladium in vaginam, ex obedientia fecerat. Cyprianus lib. 9. cap. 35. in Ioan. *Intentio, inquit, Petri, qui gladium aduersus hostes accepit, à mandato legis non fuit alienum*. BROSIVS in cap. 22. Lucæ: *Petrus, inquit, eruditus in*

promptus affectu, qui sciret Phinees reputatum ad iustitiam, quod sacrilegos peremisset, percussit Principis seruum.

Blasphemum ergo est, quod dicunt Magdeburgenses, Petrum impio conatu id fecisse, & violenter impedire voluisse Dei consilium. Non enim ex odio contra consilium Dei, sed ex amore in magistrum suum, defensionem illam parabat.

VNDECIMO, ponunt negationem Petri, quam magnum peccatum fuisse non negamus; sed tantum abest, vt hoc peccatum ob sit primatui, vt potius eum confirmet. Sic enim ait **GREGORIUS** homil. 21. in Euangel. *Considerandum, inquit, nobis est, cur omnipotens Deus eum, quem cuncta Ecclesia præferre disposuerat, ancilla vocem pertimescere, & seipsum negare permisit. Quod nimirum magna actum esse pietatis dispensatione cognoscimus, et is qui futurus erat pastor Ecclesie, in sua culpa disceret, qualiter aliis misereri debuisset.*

DVODECIMVM lapsum faciunt, quod comprehenso Domino à Iudæis, præclarus & animosus ille heros Petrus fugam arripuerit. At **PRIMUM** non id solus Petrus fecit, sed, vt ait Matthæus cap. 26. *Discipuli omnes relicto eo fugerunt.* **DEINDE** Petrus etsi in itinere fugit, tamen mox rediit, *Et sequebatur eum à longè*, vt ibidem legimus. Adde **VLTIMO**, quòd nullum in hac fuga peccatum inesse videtur. Nam si Dominum sequi debuissent, vel vt eum defenderent, vel vt se morti obicerent, sequi debuissent. At iam intellexerant, Dominum nolle defensionem vllam pro se fieri: nec tenebantur se morti obicere; quin potius mandatum acceperant fugiendi: *Cum vos, inquit Dominus Matth. 10. persequentur in ciuitate vna, fugite in aliam.*

TERTIVM DECIMVM lapsum esse volunt, quòd post resurrectionem Domini, cum Petrus magno ardore ad sepulcrum cucurrisset, nondum tamen articulum resurrectionis rectè percepit, vt Ioannes significat, cap. 20. **SED** ibidem Ioannes se ipse ac Petrum simul defendit ab ista criminatione, cum ait: *Nondum sciebant Scripturas, quia oporteret eum resurgere à mortuis.* Itaque ignoratione quadam laborabat Petrus eo tempore, sed absque culpa sua. Nec enim ex illis erat, qui nolunt intelligere, vt bene agat; sed simpliciter ignorabat.

DECIMUM QUARTUM lapsum in eo ponunt, quòd
 an. 21. curiosè de Ioanne quæsierit; *Hic autem quid?* Nam
 Domino reprehensus audiuit; *Quid ad te? tu me sequeris.*
 CETERVM, ista si curiositas dicenda est, venia dignissima
 Nam, vt in hunc locum scribit Chrysostomus, ex nimia caritate
 Petri erga Ioannem profecta est. Existimabat enim
 trus Ioannem cupere, sed non audere de se interrogare; pro
 pterea vt illi gratificaretur, Dominum interrogauit.

POSTREMVM lapsum in eo constituunt, quòd Antiochiæ
 non ambulauerit ad veritatem Euangelij, & idcirco
 ritò à Paulo fuerit reprehensus. IN quo peccato referèdo
 aperte maiores suos imitantur, Marcionem videlicet haereticum
 archam, & apostatam Iulianũ, qui grauissimi peccati à
 lo notatum, & reprehensum Petrum fuisse dicebant. Quorum
 calumnias iam olim refutarunt Tertullianus lib. 4. uersus
 Marcionem, & Cyrillus lib. 9. in Iulianum. Responsum
 ita se habet.

Apostolus Petrus cùm Antiochiæ degeret, Christum
 bertate cum Gentibus cibum capiebat: superuenerunt
 rim Iudæi quidam à Iacobo Apostolo ad Petrum missi.
 Petrus cogitare cœpit, vix posse se offensionem, aut Gen-
 tium aut Iudæorum euadere. Nam si pergeret cum Gentibus
 capere, sine dubio Iudæos offenderet, qui adhuc infirmi
 de cùm essent, nondum sibi persuadere potuerant, licet
 dæis cibus Gentium uti: sin autem segregaret se à Gentibus
 seorsim cum Iudæis cibum sumeret; in offensionem Gen-
 tium incurreret, quippe qui aut Petri leuitatem arguerent, aut
 exemplo tanti viri ipsi quoque iudaizare inciperent. Itaque
 hac fluctatione animi B. Apostolus id elegit, quod magis
 malum putauit; vt videlicet quia Iudæorum præcipue
 stulus erat, Gentiles potius, quàm Iudæos offenderet. Petrus
 autem electionem illam improbavit, & Petrum satis ac
 reprehendit.

Iam hoc Petri factum Græci Patres omni peccato reprobant
 volunt, vt patet ex comment. eorum in cap. 2. ad Gal. & Cyprianus
 cis subscripsit S. Hieronymus, tum in comment. eiusdem
 pist. tum in epist. 89. ad Augustinum. plerique autem Latini
 rum, peccatum aliquod in hoc Petri facto agnoscunt; vt Tertullianus
 tull. lib. 4. in Marcionem, Cyprian. in epist. ad Quintum, & C.

brof. in cap. 2. ad Gal. Augustinus in epist. ad Hieron. 8.9. & 19. Greg. lib. 28. moral. cap. 12. & alij nonnulli.

Ceterum, sine dubio peccatum illud aut veniale, ac leuifimum fuit; aut etiam solum materialiter peccatum fuit; id est, erratum quoddam, sed absque vlla Petri culpa. Siquidem certum est, cum optimo animo fecisse quod fecit.

Quod autem errauerit in eligendo, caussa fuit aut aliqua inconsideratio; & tum peccatum fuit veniale: aut defectus luminis, & ignoratio quaedam inuoluntaria; & tunc nulla culpa sua id fecit. Credibile autem est diuinam prouidentiam id egisse, vt in eo negotio magis illustraretur Pauli, quam

Petri mens, vt exemplum vtilissimum habere-

mus tam libertatis in Paulo, quam

patientia & humilitatis in Petro.

mm

LIBER